

**REPUBLIKA HRVATSKA
DUBROVAČKO NERETVANSKA ŽUPANIJA
GRAD DUBROVNIK**

Gradonačelnik

KLASA: 550-01/21-01/28

URBROJ: 2117/01-01-21-02

Dubrovnik, 4. ožujka 2021.

Na temelju članka 48. Zakona o lokalnoj i područnoj (regionalnoj) samoupravi („Narodne novine“, broj 33/01, 60/01, 129/05, 109/07, 125/08, 36/09, 150/11, 144/12, 19/13, 137/15 i 123/17 – pročišćeni tekst) i članka 41. Statuta Grada Dubrovnika („Službeni glasnik Grada Dubrovnika“, broj 4/09, 6/10, 3/11, 14/12, 5/13, 6/13 – pročišćeni tekst, 9/15 i 5/18), gradonačelnik Grada Dubrovnika donio je

ZAKLJUČAK

1. Utvrđuje se prijedlog zaključka o prihvatanju Strategije izjednačavanja mogućnosti za osobe s invaliditetom Grada Dubrovnika za razdoblje od 2021. do 2025. godine i dostavlja se Gradskom vijeću Grada Dubrovnika na raspravu i usvajanje.
2. Strategije izjednačavanja mogućnosti za osobe s invaliditetom Grada Dubrovnika za razdoblje od 2021. do 2025. godine čini sastavni dio ovog zaključka i dostavlja se Gradskom vijeću Grada Dubrovnika.
3. Izvjestitelj o ovom predmetu bit će Dživo Brčić, pročelnik Upravnog odjela za obrazovanje, šport, socijalnu skrb i civilno društvo.

Gradonačelnik

Mato Franković

DOSTAVITI:

1. Gradsko vijeće Grada Dubrovnika
2. Upravni odjel za obrazovanje, šport, socijalnu skrb i civilno društvo
3. Upravni odjel za poslove gradonačelnika
4. Pismohrani

**REPUBLIKA HRVATSKA
DUBROVAČKO NERETVANSKA ŽUPANIJA
GRAD DUBROVNIK**

Upravni odjel za obrazovanje, šport, socijalnu skrb i civilno društvo
KLASA: 550-01/21-01/28
URBROJ: 2117/01-05-21-1

Dubrovnik, 4. ožujka 2021.

**GRADONAČELNIK
MATO FRANKOVIĆ**

**Predmet: Prijedlog zaključka o prihvatanju Strategije izjednačavanja mogućnosti
za osobe s invaliditetom Grada Dubrovnika za razdoblje od 2021. do
2025. godine**

Uvažavajući specifične potrebe osoba s invaliditetom i oslanjajući se na dosadašnje rezultate postignute u ostvarivanju potreba osoba s invaliditetom, kao i suradnju s udrugama koje okupljaju osobe s invaliditetom i djeluju na području grada, Grad Dubrovnik izradio je treću po redu Strategiju izjednačavanja mogućnosti za osobe s invaliditetom Grada Dubrovnika.

Strategija izjednačavanja mogućnosti za osobe s invaliditetom Grada Dubrovnika za razdoblje od 2021. do 2025. godine je strateški dokument usmjeren stvaranju uvjeta za aktivno uključivanje i ravnopravno sudjelovanje osoba s invaliditetom u društvu, poštivanje njihovog urođenog dostojanstva i uvažavanje posebnih interesa, te sprječavanje bilo kakve diskriminacije i osnaživanje svih oblika društvene solidarnosti. Strategija predstavlja krovni dokument gradske politike prema osobama s invaliditetom koja izjednačavanje mogućnosti definira u 14 područja povezanih s različitim dimenzijama kvalitete života i sustava pružanja usluga za građane.

Strategija sadrži analizu stanja, kao i specifične ciljeve za pojedina područja djelovanja, definira mjere, nositelje i su nositelje provedbe mjera, rokove i indikatore provedbe.

Donošenje i provođenje Strategije zahtijeva sustavnu i stalnu koordinaciju mnogobrojnih dionika. Funkciju praćenja pojedinih područja djelovanja, koordinaciju i usklađivanje pojedinih područja djelovanja na razini Grada Dubrovnika obavljat će Povjerenstvo.

Grad Dubrovnik proveo je savjetovanje sa zainteresiranom javnošću o nacrtu prijedloga Strategije izjednačavanja mogućnosti za osobe s invaliditetom Grada Dubrovnika za razdoblje od 2021. do 2025. godine. Savjetovanje je provedeno u razdoblju od 5. veljače do 1. ožujka 2021. godine.

Predlažemo donijeti

ZAKLJUČAK

1. Utvrđuje se prijedlog zaključka o prihvaćanju Strategije izjednačavanja mogućnosti za osobe s invaliditetom Grada Dubrovnika za razdoblje od 2021. do 2025. godine i dostavlja se Gradskom vijeću Grada Dubrovnika na raspravu i usvajanje.
2. Strategije izjednačavanja mogućnosti za osobe s invaliditetom Grada Dubrovnika za razdoblje od 2021. do 2025. godine čini sastavni dio ovog zaključka i dostavlja se Gradskom vijeću Grada Dubrovnika
3. Izvjestitelj o ovom predmetu bit će Dživo Brčić, pročelnik Upravnog odjela za obrazovanje, šport, socijalnu skrb i civilno društvo.

PROČELNIK
Dživo Brčić, prof.

OBRAZAC IZVJEŠĆA O PROVEDENOM SAVJETOVANJU

IZVJEŠĆE O PROVEDENOM SAVJETOVANJU SA ZAINTERESIRANOM JAVNOŠĆU		
Naziv akta/dokumenta za koji je provedeno savjetovanje:	Strategija izjednačavanja mogućnosti za osobe s invaliditetom Grada Dubrovnika 2021. - 2025.	
Naziv tijela nadležnog za izradu nacrtu / provedbu savjetovanja	Grad Dubrovnik Upravni odjel za obrazovanje, šport, socijalnu skrb i civilno društvo	
Cilj i glavne teme savjetovanja	Cilj javnog savjetovanja je dobivanje povratne informacije od zainteresirane javnosti o nacrtu Strategije izjednačavanja mogućnosti za osobe s invaliditetom Grada Dubrovnika 2021.-2025.	
Objava dokumenta za savjetovanje	Poveznica na objavljeno savjetovanje https://www.dubrovnik.hr/vijesti/strategija-izjednacavanja-mogucnosti-za-osobe-s-invaliditetom-grada-dubrovnika-za-razdoblje-od-2021-do-2025-godine-14492	
Razdoblje provedbe savjetovanja	Internetsko savjetovanje sa zainteresiranom javnošću provedeno je u razdoblju od 5. veljače do 1. ožujka 2021.	
Pregled osnovnih pokazatelja uključenosti savjetovanja s javnošću	Pristigla su 2 očitovanja, od strane ukupno 2 dionika, od toga jedna udruga i jedan savez udruga i to: Deša - Dubrovnik i Dubrovački savez športova.	
Pregled prihvaćenih i neprihvaćenih mišljenja i prijedloga s obrazloženjem razloga za neprihvatanje	Ovdje se može priložiti tablica	
Troškovi provedenog savjetovanja	Provedba internetskog savjetovanja nije iskazivala dodatne financijske troškove.	
Tko je i kada izradio izvješće o provedenom savjetovanju?	Ime i prezime: Mirjana Beg	Datum: 2. ožujka 2021.

Redni broj	Datum zaprimanja	Naziv predstavnika zainteresirane javnosti	Tekst primjedbe ili prijedloga	Primjedba ili prijedlog prihvaćeno ili neprihvaćeno	Razlozi prihvatanja ili neprihvatanja
1.	1.3.2021.	Alen Bošković, Dubrovački savez športova	Prijedlog da se u dokument Strategije uvrsti detaljno istraživanje o zadovoljenju potreba športaša s invaliditetom	Prijedlog se prihvaća	Područje 6.12. Rekreacija, razonoda i šport obuhvaća mjere kojima se osigurava osobama s invaliditetom mogućnost sudjelovanja u športskim aktivnostima, te se prijedlog prihvaća i uvrstit će se u navedeno područje
2.	18.2.2021.	Deša - Dubrovnik	Prijedlog da se u području 6.7. Pravna zaštita i zaštita od zlostavljanja uvrsti „Jačanje pravne zaštite osoba s invaliditetom kroz omogućavanje jednakih uvjeta za pristup pravosuđu	Prijedlog se ne prihvaća	Republika Hrvatska kao potpisnica Konvencije o pravima osoba s invaliditetom obvezala se na opću obvezu pristupa pravosuđu osoba s invaliditetom.
			Prijedlog da se u Strategiju uvrsti „Poticanje međuresorne suradnje u području pružanja podrške žrtvama i svjedocima kaznenih djela	Prijedlog se ne prihvaća	Regulirano Protokolom o postupanju u slučaju nasilja u obitelji kojeg je donijela Vlada Republike Hrvatske 19. lipnja 2019. godine

			i prekršaja nasilja u obitelji s naglaskom na potrebe osoba s invaliditetom.“		
			Prijedlog da se u Strategiju uvrsti „Istraživanje potreba osoba s invaliditetom u odnosu na kazneni i prekršajni postupak zbog nasilja u obitelji.“	Prijedlog se prihvaća	Uvrstit će se kao aktivnost u okviru područja 6.11. Istraživanje i razvoj, Mjera 6.11.1.
			Prijedlog da se u Strategiju uvrsti „Edukacija osoba koje nisu pravne struke, te razmjena dobrih praksi svih relevantnih dionika u društvu, a koje rade s osobama s invaliditetom o mogućnostima i pravima žrtava kaznenih djela.“	Prijedlog se prihvaća	Uvrstit će se kao aktivnost u područje 6.7. Pravna zaštita od zlostavljanja, Mjera 6.7.1.

Gradsko vijeće

Na temelju članka 32. Statuta Grada Dubrovnika („Službeni glasnik Grada Dubrovnika”, broj 4/09., 6/10., 3/11., 14/12., 5/13. i 6/13. pročišćeni tekst, 9/15. i 5/18 „) Gradsko vijeće Grada Dubrovnika na sjednici, održanoj..... 2021. donijelo je

ZAKLJUČAK

Članak 1.

Prihvaća se Strategija izjednačavanja mogućnosti za osobe s invaliditetom Grada Dubrovnika za razdoblje od 2021. do 2025. godine.

Članak 2.

Tekst Strategije izjednačavanja mogućnosti za osobe s invaliditetom Grada Dubrovnika za razdoblje od 2021. do 2025. godine čini sastavni dio ovog zaključka i biti će objavljena na mrežnim stranicama Grada Dubrovnika.

Članak 3.

Ovaj Zaključak stupa na snagu osmog dana od dana objave u „Službenom glasniku Grada Dubrovnika“.

KLASA:
URBROJ:
Dubrovnik,

Predsjednik Gradskog vijeća
mr.sc. Marko Potrebica

Obrazloženje

Pravna osnova za donošenje Demografske razvojne strategije Grada Dubrovnika su Zakon o lokalnoj i područnoj (regionalnoj) samoupravi („Narodne novine“, br. 33/01., 60/01., 129/05., 109/07., 125/08., 36/09., 150/11., 144/12., 19/13., 137/15., 123/17. i 98/19.) i Statut Grada Dubrovnika („Službeni glasnik Grada Dubrovnika“, broj 4/09., 6/10., 3/11., 14/12., 5/13. i 6/13. pročišćeni tekst, 9/15. i 5/18.).

Člankom 35. Zakona o lokalnoj i područnoj (regionalnoj) samoupravi („Narodne novine“, br. 33/01., 60/01., 129/05., 109/07., 125/08., 36/09., 150/11., 144/12., 19/13., 137/15. i 123/17.) propisano je da predstavničko tijelo donosi odluke i druge opće akte kojima uređuje pitanja iz samoupravnog djelokruga jedinice lokalne, odnosno područne (regionalne) samouprave.

Člankom 32. točkom 28. Statut Grada („Službeni glasnik Grada Dubrovnika“, broj 4/09., 6/10., 3/11., 14/12., 5/13. i 6/13. pročišćeni tekst, 9/15. i 5/18.) propisano je da Gradsko vijeće donosi odluke i druge opće akte koji su mu stavljeni u djelokrug zakonom.

Konvencija Ujedinjenih naroda o pravima osoba s invaliditetom osigurava osobama s invaliditetom sva prava kao i drugim građanima bez ikakve diskriminacije te puno ljudsko dostojanstvo uz priznavanje posebnih prava.

Na europskoj razini Vijeće Europe još od osnutka (1949. godine) brine se o pravima osoba s invaliditetom. Europska socijalna povelja ističe pravo na obrazovanje, rehabilitaciju i zaposlenje bez obzira na prirodu i podrijetlo invaliditeta. Strategija za osobe s invaliditetom Vijeća Europe 2017. – 2023. utvrđuje prioriteta područja Vijeća Europe za predmetno razdoblje. Države članice već su prihvatile opće ciljeve ratifikacijom Konvencije UN-a. Za razliku od Konvencije, Strategija ne stavlja pravne obveze državama članicama. Cilj je dokumenta Strategije usmjeravati i podržavati rad i aktivnosti usmjerene provedbi Konvencije koju provode Vijeće Europe, njegove države članice i ostali dionici i na nacionalnoj i na lokalnoj razini. Ta Strategija usmjerena je na uklanjanje prepreka. Europska komisija identificirala je osam ključnih područja djelovanja: **pristupačnost, participaciju, jednakost, zapošljavanje, obrazovanje i obuku, socijalnu zaštitu, zdravlje i međunarodne aktivnosti.**

Ustav Republike Hrvatske odredbom Članka 57. propisuje dužnost države da posebnu skrb posvećuje zaštiti osoba s invaliditetom te njihovu uključivanju u život. U skladu s navedenim, jasno je da Republika Hrvatska promiče inkluziju, odnosno potpunu socijalnu uključenost osoba s invaliditetom, kao jednim od načela života osoba s invaliditetom.

Nacionalni program za poboljšanje kvalitete života osoba s invaliditetom ističe potrebu za mjerama da bi se smanjio broj osoba s invaliditetom u domovima socijalne skrbi te potaknula uspostava službi podrške utemeljenih u zajednici radi poticanja samostalnosti osoba s invaliditetom. Nacionalnu strategiju izjednačavanja mogućnosti za osobe s invaliditetom od 2017. do 2020. godine (u nastavku teksta: Nacionalna strategija) Vlada Republike Hrvatske donijela je 20. travnja 2017. godine.

Nacionalna strategija je pravni temelj i smjernica za izradu Strategije za izjednačavanje mogućnosti za osobe s invaliditetom Grada Dubrovnika za razdoblje od 2021. do 2025. godine.

GRAD DUBROVNIK

STRATEGIJA

izjednačavanja mogućnosti za osobe s
invaliditetom Grada Dubrovnika
2021. – 2025.

Dubrovnik, ožujak 2021.

SADRŽAJ

1. UVOD	5
2. METODOLOGIJA.....	7
3. PRAVNI OKVIR	8
3.1 MEĐUNARODNI OKVIR.....	8
3.2. NACIONALNI OKVIR.....	9
4. IZVJEŠĆE O PROVEDENIM MJERAMA I AKTIVNOSTIMA STRATEGIJE IZJEDAČAVANJA MOGUĆNOSTI ZA OSOBE S INVALIDITETOM GRADA DUBROVNIKA 2015. – 2020.	11
4.1. OBITELJ I ŽIVOT U ZAJEDNICI	12
4.2. ODGOJ I OBRAZOVANJE.....	15
4.3. ZDRAVSTVENA ZAŠTITA.....	20
4.4. SOCIJALNA SKRB.....	22
4.5. MOBILNOST, PRISTUPAČNOST I PRIJEVOZ.....	25
4.6. ZAPOSŁJAVANJE, RAD I PROFESIONALNA REHABILITACIJA	30
4.7 PRAVNA ZAŠTITA I ZAŠTITA OD NASILJA I ZLOSTAVLJANJA	31
4.8 INFORMIRANJE, KOMUNIKACIJA I PODIZANJE RAZINE SVJESTI	32
4.9 ISTRAŽIVANJE I RAZVOJ.....	36
4.10. SUDJELOVANJE U KULTURNOM ŽIVOTU, RAZONODI I ŠPORTU	37
4.11 CIVILNO DRUŠTVO	40
5. PODATCI O OSOBAMA S INVALIDITETOM U GRADU DUBROVNIKU	42
Tablica 1. Prikaz broja osoba s invaliditetom s područja Grada Dubrovnika, prema spolu i dobnim skupinama.	42
Tablica 2. Broj nezaposlenih osoba s invaliditetom u Gradu Dubrovniku.....	43
Tablica 3. Broja osoba s invaliditetom koje je zaposleno na području Grada Dubrovnika.	43
Tablica 4. Broj osoba s invaliditetom uključenih u mjere Hrvatskog zavoda za zapošljavanje – Ispostava Dubrovnika.....	44

Tablica 5. Broj nezaposlenih osoba s invaliditetom u Gradu Dubrovniku na dan 31. prosinca 2020.....	44
Tablica 6. Zapošljavanje osoba s invaliditetom u Gradu Dubrovniku u 2020. godini.....	44
Podatci Centra za socijalnu skrb Dubrovnik	45
Tablica 7. Vrste oštećenja kod osoba s invaliditetom iskazane u skladu sa Zakonom o Hrvatskom registru o osobama s invaliditetom (NN64/01) – Grad Dubrovnik.	45
Dječji vrtići – pregled programa	46
Tablica 8. Djeca s poteškoćama u razvoju evidentirana u pedagoškoj godini 2019./2020.	47
Grafički prikaz 1: Udio djece s posebnim potrebama u ukupnom broju djece u Dječjim vrtićima Dubrovnik.	47
Tablica 9. Broj djece s poteškoćama u razvoju u osnovnim školama.....	50
Tablica 10. Korisnici Poliklinike za zaštitu mentalnog zdravlja djece i mladih Opće bolnice.	51
Rezultati istraživanja „Kvaliteta života osoba s invaliditetom Grada Dubrovnika“	51
6. PODRUČJA DJELOVANJA 2021. – 2025.	56
6.1. OBITELJ I ŽIVOT U ZAJEDNICI	56
6.2. ODGOJ I OBRAZOVANJE.....	59
6.3. ZDRAVSTVENA ZAŠTITA.....	63
6.4. SOCIJALNA SKRB.....	67
6.5. STANOVANJE, MOBILNOST I PRISTUPAČNOST	71
6.6. PROFESIONALNA REHABILITACIJA, ZAPOSŁJAVANJE, RAD I MIROVINSKO OSIGURANJE	74
6.7. PRAVNA ZAŠTITA I ZAŠTITA OD ZLOSTAVLJANJA.....	78
6.8. INFORMIRANJE, KOMUNIKACIJA I PODIZANJE RAZINE SVJESTI.....	81
6.9. SUDJELOVANJE U KULTURNOM ŽIVOTU.....	84
6.10. SUDJELOVANJE U JAVNOM I POLITIČKOM ŽIVOTU	86
6.11. ISTRAŽIVANJE I RAZVOJ	87
6.12. REKREACIJA, RAZONODA I ŠPORT	89
6.13. RIZIČNE SITUACIJE I HUMANITARNA KRIZNA STANJA	91
6.14. UDRUGE OSOBA S INVALIDITETOM U CIVILNOM DRUŠTVU.....	93
7. ZAVRŠNE ODREDNICE	96

8. PRILOZI	97
8.1. Zakonodavni okvir, međunarodni i nacionalni dokumenti.....	97
8.2. Pristupačnost u ustanovama Grada Dubrovnika	100
8.2.1. Ustanove	100
8.2.2. Knjižnice	101
8.2.3. Osnovne škole.....	105
8.2.4. Javne plaže	112
8.2.5. Kina	114

1. UVOD

Uzimajući u obzir specifične potrebe osoba s invaliditetom i oslanjajući se na dosadašnje rezultate postignute u ostvarivanju potreba osoba s invaliditetom, kao i suradnju s udrugama koje okupljaju osobe s invaliditetom i djeluju na području grada, Grad Dubrovnik izradio je treću Strategiju izjednačavanja mogućnosti za osobe s invaliditetom Grada Dubrovnika (u daljnjem tekstu: Strategija).

U skladu s aktualnom Nacionalnom strategijom bilo je potrebno definirati novu strategiju za naredno razdoblje, nastavljajući dobru praksu provođenja određenih aktivnosti, prateći potrebe osoba s invaliditetom i djece s poteškoćama u razvoju te uzimajući u obzir kapacitete i mogućnosti svih nositelja i suradnika u lokalnoj zajednici.

Strategija će u potpunosti djelovati na temeljima socijalne inkluzije i kohezije kao glavnih načela izgradnje i održavanja socijalnog društva. Strategija se oslanja na najviša načela unutar zajednice, a to su: poštovanje urođenog dostojanstva i osobne autonomije, uključujući slobodu izbora i neovisnost te nediskriminaciju, puno i učinkovito sudjelovanje i uključivanje u društvo, poštovanje različitosti i prihvaćanje invaliditeta kao dijela ljudske različitosti i čovječnosti, jednakost mogućnosti, pristupačnost, jednakost muškaraca i žena, poštovanje sposobnosti razvoja djece s poteškoćama u razvoju i poštovanje prava djece s poteškoćama u razvoju na očuvanje vlastitoga identiteta.

Povezivanjem i umrežavanjem svih ljudskih i materijalnih resursa Grad Dubrovnik može jamčiti nove i bolje razine života svim svojim građanima, osobito invalidnim osobama, bez obzira na prirodu nastanka invalidnosti, kao i djeci s poteškoćama u razvoju.

Prihvaćanjem i provođenjem mjera Strategije uspostavlja se odgovorniji sustav cjelovitije skrbi o osobama s invaliditetom. Mjere će gradski odjeli i službe koordinirati i provoditi s ostalim dionicima u zajednici, u suradnji s tijelima državne uprave, ustanovama i trgovačkim društvima u vlasništvu Grada Dubrovnika, udrugama, osobama s invaliditetom i drugim pravnim i fizičkim osobama.

Svrha Strategije je unaprjeđenje, zaštita i osiguravanje punoga i ravnopravnoga uživanja svih ljudskih prava i temeljnih sloboda osobama s invaliditetom. Ciljevi strategije usmjereni su na osiguravanje potpune integracije osoba s invaliditetom u svim životnim područjima te sprječavanje diskriminacije na temelju invaliditeta.

Mjere i aktivnosti Strategije provode se u okviru sljedećih područja:

1. Obitelj i život u zajednici
2. Odgoj i obrazovanje
3. Zdravstvena zaštita
4. Socijalna skrb
5. Stanovanje, mobilnost i pristupačnost
6. Profesionalna rehabilitacija, zapošljavanje, rad i mirovinsko osiguranje
7. Pravna zaštita i zaštita od zlostavljanja
8. Informiranje, komunikacija i podizanje razine svijesti

9. Sudjelovanje u kulturnom životu
10. Sudjelovanje u javnom i političkom životu
11. Istraživanje i razvoj
12. Rekreacija, razonoda i šport
13. Rizične situacije i humanitarna krizna stanja
14. Udruge osoba s invaliditetom u civilnom društvu.

U planiranju i provođenju mjera i aktivnosti na svim područjima Strategije posebnu pažnju treba posvetiti pojedinim skupinama osoba s invaliditetom:

- **ženama i djevojkama** s invaliditetom koje su često suočene s višestrukom diskriminacijom s obzirom na spol i invaliditet
- **osobama s invaliditetom koje trebaju visoku razinu društvene potpore**, a čija kvaliteta života najizravnije ovisi o razvijenosti i dostupnosti servisa i usluga u zajednici
- **djeci s poteškoćama u razvoju** treba omogućiti uživanje svih prava kao svoj drugoj djeci u skladu s Konvencijom o pravima djeteta te osigurati potpuni razvoj svih potencijala habilitacijskim postupcima od najranije dobi
- **mladim osobama s invaliditetom** koje se, kao osobito ranjiva skupina, suočavaju s nizom zapreka u procesu obrazovanja, zapošljavanja i stanovanja
- **osobama s invaliditetom starije životne dobi** čiji udio u općoj populaciji kontinuirano raste.

2. METODOLOGIJA

Proces izrade Strategije izjednačavanja mogućnosti za osobe s invaliditetom Grada Dubrovnika za razdoblje od 2021. do 2025. godine

Metodološki pristup u koncipiranju i izradi strateškog dokumenta o izjednačavanju mogućnosti za osobe s invaliditetom u sljedećih pet godina usmjeren je na prikupljanje, obradu i analizu podataka o aktualnom stanju u raznim životnim sferama osoba s invaliditetom i djece s poteškoćama u razvoju. Temeljem prikupljenih podataka omogućena je detaljna analiza postojećeg stanja u svim područjima života osoba s invaliditetom te detaljna analiza provedbe mjera iz Strategije izjednačavanja mogućnosti za osobe s invaliditetom Grada Dubrovnika za razdoblje od 2015. do 2020. godine. Tim pristupom stvoreni su preduvjeti za definiranje potrebnih i ostvarivih ciljeva i mjera za naredno razdoblje te kreiranje programa za ostvarenje istih.

S obzirom na različitosti u obuhvaćenim područjima, primijenjene su različite metode prikupljanja podataka. Polazišna točka u spomenutom metodološkom pristupu bile su mjere iz Strategije od 2015. do 2020. godine. Istovremeno se odvijalo prikupljanje, obrada te prikaz i interpretacija prikupljenih podataka što je rezultiralo analizom stanja po strateškim područjima. Uz javno dostupne podatke i podatke dobivene od pojedinih stručnih tijela u Gradu Dubrovniku, velik dio podataka dobiven je od ključnih dionika – udruge osoba s invaliditetom i djece s poteškoćama u razvoju i njihovih korisnika.

Temeljem analize stupnja provođenja mjera iz prijašnje strategije i analizom postojećeg stanja, raspravom i participativnim pristupom s upravnim odjelima Grada Dubrovnika, drugim javnim ustanovama i udrugama, definirani su strateški ciljevi i program za ostvarenje istih. Sastanci Dubrovačke razvojne agencije DURA i Upravnog odjela za obrazovanje, šport, socijalnu skrb i civilno društvo održani su u srpnju i rujnu 2020. godine. U listopadu 2020. godine održan je sastanak s predstavnicima Upravnih odjela (UO) za obrazovanje, šport, socijalnu skrb i civilno društvo, UO za poslove gradonačelnika, UO za kulturu i baštinu, UO za turizam, gospodarstvo i more, UO za promet, UO za izgradnju i upravljanje projektima, UO za komunalne djelatnosti i mjesnu samoupravu i predstavnicima DURA-e. Upravni odjeli dostavili su pismeno izvješće o provedenim mjerama te o planiranim mjerama za naredno razdoblje.

Online sastanak održan je krajem listopada 2020. godine s predstavnicima Hrvatskog zavoda za zapošljavanje – Područni ured Dubrovnik (HZZ), Poliklinikom za zaštitu mentalnog zdravlja djece i mladih – Opća bolnica Dubrovnik, UO za obrazovanje, šport, socijalnu skrb i civilno društvo Grada Dubrovnika i Dubrovačke razvojne agencije DURA. HZZ i Poliklinika dostavili su izvješće o provedenim mjerama do 2020. godine i predložili su nove mjere za razdoblje 2021. – 2025.

Sastanak s predstavnicima pet udruga osoba s invaliditetom koje djeluju na području Dubrovnika također je održan u *online* obliku 20. studenoga 2020. godine. U raspravi su sudjelovale: Udruga roditelja djece s poteškoćama u razvoju „Dva skalina“, Udruga za Down sindrom Dubrovačko-neretvanske županije, Udruga „Poseban prijatelj“, Udruga „Lukjernica“ i Udruga „Slatki život“. Udruge OSI imale su priliku komentirati nacrt Strategije te predložiti nove mjere.

Strategija izjednačavanja mogućnosti za osobe s invaliditetom Grada Dubrovnika za razdoblje od 2021. do 2025. godine bila je na javnom savjetovanju tijekom veljače 2021.

3. PRAVNI OKVIR

3.1 MEĐUNARODNI OKVIR

Sva ljudska bića rađaju se slobodna i jednaka u dostojanstvu i pravima – osnovno je polazište Opće deklaracije o pravima čovjeka UN-a, najvažnijega međunarodnog dokumenta koji štiti i promiče ljudska prava i na kojem se temelje i drugi međunarodni dokumenti o zaštiti ljudskih prava osoba s invaliditetom.

Konvencija Ujedinjenih naroda o pravima osoba s invaliditetom osigurava osobama s invaliditetom sva prava kao i drugim građanima bez ikakve diskriminacije te puno ljudsko dostojanstvo uz priznavanje posebnih prava.

Standardna pravila UN-a o izjednačavanju mogućnosti za osobe s invaliditetom navode da za ostvarivanje jednakih mogućnosti osobama s invaliditetom treba pomoć u preuzimanju pune odgovornosti kao članova društvene zajednice, što podrazumijeva osiguravanje podrške u skladu s individualnim potrebama svakog korisnika usluga u zajednici.

Na europskoj razini Vijeće Europe još od osnutka (1949. godine) brine se o pravima osoba s invaliditetom. Europska socijalna povelja ističe pravo na obrazovanje, rehabilitaciju i zaposlenje bez obzira na prirodu i podrijetlo invaliditeta. Strategija za osobe s invaliditetom Vijeća Europe 2017. – 2023. utvrđuje prioritetna područja Vijeća Europe za predmetno razdoblje.¹ Države članice već su prihvatile opće ciljeve ratifikacijom Konvencije UN-a. Za razliku od Konvencije, Strategija ne stavlja pravne obveze državama članicama. Cilj je dokumenta Strategije usmjeravati i podržavati rad i aktivnosti usmjerene provedbi Konvencije koju provode Vijeće Europe, njegove države članice i ostali dionici i na nacionalnoj i na lokalnoj razini.

Osobama s invaliditetom treba osigurati puno i aktivno sudjelovanje u životu zajednice te im omogućiti da žive što neovisnije, pružajući im mogućnost da odaberu kako i gdje žele živjeti. Da bi se u tome uspjelo, potrebne su strateške politike koje podržavaju zaokret od institucijske skrbi do službi podrške u zajednici, u rasponu od neovisnoga življenja do organiziranoga stanovanja uz podršku u malim stambenim zajednicama.

Konvencija o pravima osoba s invaliditetom Ujedinjenih naroda i Fakultativni protokol uz Konvenciju prvi su zakonski obvezujući dokument koji jasno priznaje pravo osoba s invaliditetom na život u zajednici i naglašava mogućnost davanja vrijednog doprinosa društvu. Poseban značaj u kontekstu načela socijalnog uključivanja ima članak 19. Konvencije: *Neovisno življenje i uključenost u zajednicu*. Tim člankom države potpisnice Konvencije priznaju jednako pravo svim osobama s invaliditetom na život u zajednici, s jednakim pravom izbora kao i za druge osobe te se države potpisnice obvezuje poduzeti djelotvorne i odgovarajuće mjere da bi osobama s invaliditetom olakšale puno uživanje tog prava i punog uključenja i sudjelovanja u zajednici.

Jedan od novijih dokumenata, Zajedničke europske smjernice za prijelaz s institucijske skrbi na usluge podrške za život u zajednici, donosi praktične savjete o tome kako trajno prijeći s institucijske

¹ <http://posi.hr/wp-content/uploads/2018/02/Strategija-Vijeca-Europe-za-osobe-s-invaliditetom-2017-2023.pdf>

skrbi na alternativne oblike skrbi usmjerene na obitelj i zajednicu za osobe koje trenutačno žive u institucijama i za one koje žive u zajednici, često bez odgovarajuće podrške.

Opći je cilj Europske strategije za osobe s invaliditetom 2010. – 2020. osnaživanje osoba s invaliditetom tako da u potpunosti mogu uživati svoja prava i imati punu korist od sudjelovanja u društvu i ekonomiji Europe, posebno putem jedinstvenog tržišta. Strategija definira aktivnosti na razini EU-a kojima bi se dopunile aktivnosti koje se poduzimaju na nacionalnoj razini, kao i mehanizme potrebne za provođenje Konvencije UN-a na razini EU-a, uključujući i institucije EU-a. Navodi i kakva je podrška potrebna u smislu financiranja, istraživanja, informiranja i prikupljanja statističkih i drugih podataka.

Ta Strategija usmjerena je na uklanjanje prepreka. Europska komisija identificirala je osam ključnih područja djelovanja: **pristupačnost, participaciju, jednakost, zapošljavanje, obrazovanje i obuku, socijalnu zaštitu, zdravstvo i međunarodne aktivnosti.**

Mišljenje Europskoga gospodarskog i socijalnog odbora iz prosinca 2019. „Priprema EU Agende za prava osoba s invaliditetom 2021. – 2030.: doprinos Europskoga gospodarskog i socijalnog odbora“ naglašava da je 2021. ključan trenutak za EU jer je, uz novu Komisiju, novi Europski parlament i novo razdoblje programiranja proračuna te da je vrijeme za novu strategiju za osobe s invaliditetom koja će u potpunosti uzeti u obzir Konvenciju UN-a za prava osoba s invaliditetom, Održive ciljeve razvoja i Agendu za održivi razvoj do 2030.²

U travnju 2020. Helena Dalli, povjerenica Europske komisije za jednakost, izjavila je da je nova, ojačana europska strategija za osobe s invaliditetom u pripremi i da će uzeti u obzir izazove koji proizlaze iz krize COVID-19 i njegove razorne ekonomske i socijalne posljedice. Naglasila je da se moraju spriječiti daljnje nejednakosti prema osobama s invaliditetom te da će se utvrditi komplementarne mjere koje EU može poduzeti za kolektivni i socijalni odgovor na COVID-19.³ Europska komisija u listopadu 2020. objavila je plan za novu strategiju⁴, a nova Europska strategija za osobe s invaliditetom 2021. – 2030. očekuje se tijekom 2021. godine.

3.2. NACIONALNI OKVIR

Ustav Republike Hrvatske odredbom Članka 57. propisuje dužnost države da posebnu skrb posvećuje zaštiti osoba s invaliditetom te njihovu uključivanju u život. U skladu s navedenim, jasno je da Republika Hrvatska promiče inkluziju, odnosno potpunu socijalnu uključenost osoba s invaliditetom, kao jednim od načela života osoba s invaliditetom.

Nacionalni program za poboljšanje kvalitete života osoba s invaliditetom ističe potrebu za mjerama da bi se smanjio broj osoba s invaliditetom u domovima socijalne skrbi te potaknula uspostava službi podrške utemeljenih u zajednici radi poticanja samostalnosti osoba s invaliditetom. Nacionalnu

² <https://www.eesc.europa.eu/en/agenda/our-events/events/oct-19-shaping-eu-agenda-disability-rights-2020-2030-brussels>

³ https://ec.europa.eu/commission/commissioners/2019-2024/dalli/announcements/speech-commissioner-dalli-impact-coronavirus-outbreak-persons-disabilities_en

⁴ <https://ec.europa.eu/info/law/better-regulation/have-your-say/initiatives/12603-Union-of-Equality-European-Disability-Rights-Strategy>

strategiju izjednačavanja mogućnosti za osobe s invaliditetom od 2017. do 2020. godine⁵ (u daljnjem tekstu: Nacionalna strategija) Vlada Republike Hrvatske donijela je 20. travnja 2017. godine.

Opći ciljevi Nacionalne strategije:

- poštovanje ljudskih prava
- nediskriminacija
- stvaranje jednakih mogućnosti
- punopravno građansko sudjelovanje
- punopravno sudjelovanje u životu zajednice
- uključivanje u svjetski i europski okvir politike za osobe s invaliditetom.

S obzirom na to da je Republika Hrvatska ratificirala Konvenciju o pravima osoba s invaliditetom i Fakultativni protokol uz Konvenciju, preuzela je i sve obveze ugrađene u 50 članaka kojima se štite, osiguravaju i unaprjeđuju temeljna ljudska prava osoba s invaliditetom, a jedno od tih prava odnosi se na deinstitutionalizaciju, tj. pravo na život u zajednici. Nadalje, Vlada Republike Hrvatske u suradnji s Europskom komisijom, izradila je Zajednički memorandum o socijalnom uključivanju⁶ u kojemu je jedna od značajnijih mjera deinstitutionalizacija i promicanje alternativnih oblika skrbi u zajednici.

Donošenjem Plana deinstitutionalizacije i transformacije domova socijalne skrbi i drugih pravnih osoba u Republici Hrvatskoj 2011. – 2016. (2018.)⁷ postavljeni su temelji za pokretanje procesa transformacije i deinstitutionalizacije te planiranje djelatnosti socijalne skrbi usmjerene na život u zajednici. Svrha je navedenog procesa smanjiti ulazak osoba s invaliditetom u institucije i povećati njihov izlazak iz institucija u nove oblike skrbi, posebno stimulirajući obiteljsku reintegraciju, a što bi trebalo biti usklađeno s prioritetima razvoja mreže usluga na lokalnoj razini vodeći pritom računa o regionalnoj ravnomjernosti.

Prema odredbama Zakona o socijalnoj skrbi (NN, 157/13, 152/14, 99/15, 52/16, 16/17, 130/17, 98/19, 64/20 i 138/20), članka 195., jedinica područne (regionalne) samouprave osniva Savjet za socijalnu skrb radi planiranja i razvoja mreže socijalnih usluga i ostvarivanja prava, obveza, mjera i ciljeva socijalne skrbi na svojem području.

⁵ https://narodne-novine.nn.hr/clanci/sluzbeni/2017_04_42_967.html

⁶ <https://mdomsp.gov.hr/istaknute-teme/medjunarodna-suradnja-i-eu/arhiva-1753/jim-zajednicki-memorandum-o-socijalnom-ukljucivanju-rh-114/zajednicki-memorandum-o-socijalnom-ukljucivanju-hr/129>

⁷ <https://mdomsp.gov.hr/UserDocImages/djeca%20i%20obitelji/plan-DEINSTITUCIJALIZACIJE.pdf>

4. IZVJEŠĆE O PROVEDENIM MJERAMA I AKTIVNOSTIMA STRATEGIJE IZJEDAČAVANJA MOGUĆNOSTI ZA OSOBE S INVALIDITETOM GRADA DUBROVNIKA 2015. – 2020.

Gradsko vijeće Grada Dubrovnika donijelo je 13. listopada 2015. godine Strategiju izjednačavanja mogućnosti za osobe s invaliditetom Grada Dubrovnika za razdoblje od 2015. do 2020. godine. Strategija je postala obvezujući dokument za sve gradske urede, ustanove i društva u vlasništvu Grada Dubrovnika u provođenju mjera i aktivnosti s područja važnih za svakodnevni život osoba s invaliditetom.

Strategija promiče građansku perspektivu i socijalni model djelovanja prema osobama s invaliditetom. Značajnu ulogu u izradi i provođenju mjera Strategije imaju osobe s invaliditetom i udruge osoba s invaliditetom. Pet prioritetnih područja utvrđenih Strategijom su: odgoj i obrazovanje, zapošljavanje, socijalno uključivanje s naglaskom na socijalne usluge, partnerstvo s organizacijama civilnog društva te pristupačnost i prijevoz.

Na temelju Strategije za razdoblje od 2015. do 2020. imenovan je novi saziv Povjerenstva za osobe s invaliditetom Grada Dubrovnika. Zadaće Povjerenstva su: koordiniranje, poticanje i praćenje provedbi mjera i aktivnosti, pružanje stručne i savjetodavne pomoći nositeljima i suradnicima provođenja mjera i aktivnosti i objedinjavanje izvješća o provedbi mjera i aktivnosti utvrđenim u Strategiji. Rad Povjerenstva odvijao se na sjednicama. Donesen je i Operativni plan provedbe mjera i aktivnosti za 2016. i 2017. godinu.

U skladu s mjerama Strategije svi nositelji aktivnosti dostavljali su Povjerenstvu izvješće o provedbi mjera u svom djelokrugu. Upravni odjel za obrazovanje, šport, socijalnu skrb i civilno društvo Grada Dubrovnika sastavljao je objedinjena godišnja izvješća o provedbi mjera za ovlaštena tijela državne uprave koja koordiniraju Nacionalnom strategijom i prate provedbu Konvencije UN-a te drugim tijelima s javnim ovlastima i organizacijama, a čime se osigurava nužna vertikalna i horizontalna koordinacija. Uz redovna izvješća, Upravni odjel sudjelovao je u komplementarnim aktivnostima kao što su konzultacijski sastanci i drugi oblici suradnje u procesima planiranja reformskih inicijativa na nacionalnoj razini, poput socijalnog planiranja, deinstitucionalizacije te procesa povezanih s pospješivanjem politika usmjerenih na zapošljavanje.

U skladu s Nacionalnom Strategijom, kao konkretna postignuća u provedbi definiranih mjera naglašavaju se područja: odgoja i obrazovanja (povećanje broja asistenata u nastavi u osnovnim školama i osobnih pomagača u vrtićima), zapošljavanja (sve više zaposlenih osoba s invaliditetom – 2015. godine 30 osoba, 2017. godine 40 osoba), socijalno uključivanje s naglaskom na razvoj socijalnih usluga, suradnju s organizacijama civilnog društva grada te pristupačnosti i prijevoza (specijalizirana vozila, autobusi, gradski bazen, plaže, transporter u povijesnoj jezgri, rampe, parkirališna mjesta).

Grad Dubrovnik u svojem proračunu osigurava znatna sredstva za realizaciju mjera Strategije za izjednačavanje mogućnosti osoba s invaliditetom na području Grada Dubrovnika. Iznos ukupnih sredstava za tu namjenu znatno je porastao:

✓ 2015. godine 3.976.855,20 kn

- ✓ 2016. godine 4.285.170,70 kn
- ✓ 2017. godine 4.771.722,11 kn
- ✓ 2018. godine 5.084.885,00 kn
 - odgoj i obrazovanje – 2.136.236 kn
 - socijalna skrb – 1.035.700 kn
 - udruge osoba s invaliditetom i djece s poteškoćama u razvoju – 995.700 kn
 - stanovanje, mobilnost i pristupačnost – 744.409 kn
 - život u zajednici – 164.600 kn
 - obitelj – 8.240 kn
- ✓ 2019. godine 4.996.137,81 kn
 - obitelj – 24.720,00 kn
 - život u zajednici – 151.625,00 kn
 - odgoj i obrazovanje – 1.992.078,81 kn
 - socijalna skrb – 1.362.100,00 kn
 - stanovanje, mobilnost i pristupačnost – 792.775,00 kn
 - udruge osoba s invaliditetom i djece s poteškoćama u razvoju – 672.839,00 kn
- ✓ 2020. godine 6.145.818,18 kn⁸
 - život u zajednici – 200.000,00 kn
 - odgoj i obrazovanje – 3.073.918,18 kn
 - socijalna skrb – 1.532.600,00 kn
 - stanovanje, mobilnost i pristupačnost – 650.000,00 kn
 - udruge osoba s invaliditetom i djece s poteškoćama u razvoju – 689.300,00 kn

4.1. OBITELJ I ŽIVOT U ZAJEDNICI

4.1.1. Mjera: Jačanje kapaciteta udruga osoba s invaliditetom na području grada Dubrovnika

Grad Dubrovnik nastavlja razvoj partnerskog odnosa s udrugama i organizacijama civilnog društva, posebice sudjelovanjem predstavnika udruga za osobe s invaliditetom u radu Povjerenstva za osobe s invaliditetom. Nadalje, putem javnog poziva sufinanciraju se programi i projekti udruga osoba s invaliditetom i djece s poteškoćama u razvoju.

Od 2015. godine zabilježeno je značajno sufinanciranje udruga:

- ✓ 800.000 kn u 2015.
- ✓ 810.850 kn u 2016.
- ✓ 953.357 kn u 2017.
- ✓ 667.839 kn u 2018.
- ✓ 672.839 kn u 2019.
- ✓ 689.300 kn u 2020.

⁸ Neke mjere nisu provedene zbog krize izazvane pandemijom COVID-19.

Godine 2019. prvi je put raspisan **trogodišnji javni poziv** za sufinanciranje programa udruga koje skrbe o osobama s invaliditetom i djeci s poteškoćama u razvoju. Grad Dubrovnik svake godine sufinancira program od sljedećih udruga:

- Društvo multiple skleroze Dubrovačko-neretvanske županije
- Društvo distrofičara invalida cerebralne i dječje paralize i ostalih tjelesnih invalida Dubrovačko-neretvanske županije
- Udruga gluhih i nagluhih Dubrovačko-neretvanske županije
- Udruga roditelja djece s poteškoćama u razvoju i osoba s invaliditetom „Dva skalina“
- Udruga slijepih Dubrovačko-neretvanske županije
- Udruga za Down sindrom Dubrovačko-neretvanske županije
- Udruga za osobe s intelektualnim poteškoćama „Rina Mašera“
- Udruga za savjetovanje, edukaciju i pomoć roditeljima djece s teškoćama u razvoju „Poseban prijatelj“
- 2020. godine sufinanciran je i program od Centra za neurorazvojnu integraciju refleksa u suradnji s Udrugom „Dva skalina“.

Unaprjeđenje organizacijskih, komunikacijskih i drugih vještina voditelja i članova udruga preduvjet je kvalitetna rada udruga i daljnjeg razvoja socijalne mreže podrške osobama i obiteljima osoba s invaliditetom. Stoga su organizirana predavanja, radionice i okrugli stolovi s članovima udruga osoba s invaliditetom. Održana su i javna predstavljanja programa i projekata udruga osoba s invaliditetom.

4.1.2. Mjera: Provođenje edukacije stručnjaka koji djeluju prema osobama s invaliditetom

Organizirani su obrazovni programi za odgojitelje, nastavnike i za druge stručnjake u predškolskim i obrazovnim institucijama, pedijatrijskim odjelima, roditeljima djece s poteškoćama u razvoju te stručnjacima i djelatnicima koji djeluju na području tehničke kulture, rekreacije i športa u okviru projekata i programa za osobe s invaliditetom.

Sufinanciran je **program Udruge „Poseban prijatelj“ pod naslovom „Zajedno smo jači“** čiji je cilj unaprjeđenje i zaštita prava i podrška jednoroditeljskih obitelji, te provodi preventivne i edukacijske aktivnosti koje su usmjerene prema promicanju, unaprjeđenju i zaštiti prava djece jednoroditeljskih obitelji, te provodi aktivnosti koje su izravno usmjerene prema jačanju roditeljskih kompetencija i razvoju pozitivna roditeljstva jednoroditeljskih obitelji. Programom se pružaju usluge stručnjaka besplatno, te se obiteljima koje nemaju financijskih mogućnosti pruža šansa da svojoj djeci pruže dodatnu podršku radi edukacije, rehabilitacije, omogućivanja psihosocijalne podrške osobno, bračnim partnerima i obitelji u cjelini.

U sklopu projekta Grad za djecu, financiranog iz fondova EU-a, djelatnici su sudjelovali na stručnim edukacijama.

Edukacije za djelatnike Dječjih vrtića Dubrovnik:

- Senzorna integracija prema Ayres® u pedagogiji / SIAT® za odgojno obrazovne stručnjake u razvojnoj rehabilitaciji.
- Art terapija u radu s djecom s poteškoćama u razvoju.
- Inkluzija i uloge njezinih sudionika u dječjem vrtiću.

Kao dio redovnog programa Dječjih vrtića Dubrovnik održana je edukacija „Art terapija u radu s djecom s poteškoćama u razvoju“ prof. Ivane Ježić ispred Poliklinike za zaštitu djece i mladih Dubrovnik.

4.1.3. Mjera: Razvoj održivih preventivnih i specijaliziranih izvaninstitucijskih usluga za djecu s poteškoćama u razvoju i osobe s invaliditetom koje se pružaju u obitelji i zajednici radi sprječavanja institucionalizacije

Razvijena mreža izvaninstitucijskih usluga u zajednici dostupnih korisnicima u skladu s prioritetima: usluge poludnevnog ili povremenog boravka, pomoć pri uključivanju djeteta u redovne predškolske i školske programe, usluge pomoći i njege u kući, usluge stručne pomoći obitelji, rana intervencija te programi psihosocijalne pomoći članovima obitelji osoba s invaliditetom radi unaprjeđenja vještina samopomoći, promicanja obiteljskih vrijednosti i značenja kvalitetna obiteljskog okruženja za razvoj djeteta s poteškoćama u razvoju.

Udruga za Down sindrom Dubrovačko-neretvanske županije provodi program koji sufinancira Grad Dubrovnik za djecu s Down sindromom u suradnji s Baseline kabinetom (logoped, edukacijski rehabilitator i psiholog – procjena i savjetovanje). Aktivnosti se provode za svako dijete jednom tjedno, a 2020. godine bilo je devet korisnika programa. Aktivnosti se sastoje od individualnog rada edukacijskog-rehabilitatora, individualnog rada logopeda, psihološkog savjetovanja i savjetovanja roditelja za daljnji rad.

Centar za neurorazvojnu integraciju refleksa Leksa, čiji su korisnici članovi Udruge „Dva skalina“, sufinancirao je **program „Integracija refleksa“** te su izrađeni individualni planovi rada za svako dijete kao priprema za inicijalnu dijagnostiku i rad na integraciji refleksa. Individualni tretmani održani su u srpnju i kolovožu 2020.

Program dnevnog boravka „Skalin po skalin“, koji se provodi putem Udruge roditelja djece s poteškoćama u razvoju i osoba s invaliditetom „Dva skalina“, sufinancirao je Grad Dubrovnik. Korisnici dnevnog boravka imaju na raspolaganju i koriste rehabilitacijske postupke, dobivaju odgovarajuću medicinsku njegu, fizikalnu terapiju te rade na znanjima i vještinama. Program pozitivno utječe na korisnike zadržavanjem usvojenih sposobnosti i razvijanjem novih, a pozitivno utječe na obitelji korisnika što je vidljivo poboljšanom kvalitetom života i funkcioniranja obitelji.

Program dnevnog boravka za korisnike Društva distrofičara invalida cerebralne i dječje paralize i ostalih tjelesnih invalida Dubrovačko-neretvanske županije sufinancirao je Grad Dubrovnik. Korisnicima dnevnog boravka osigurao se ostanak u obitelji te rehabilitacija uz radionice. Također, osigurani su posjeti nepokretnim osobama, organizirani su izleti i druženja.

Grad Dubrovnik sufinancira program **„Uz Vašu pomoć postajemo ravnopravni članovi zajednice“** Udruge za osobe s intelektualnim poteškoćama „Rina Mašera“ kojim se provode psihosocijalne

rehabilitacije, fizikalno-terapijske i glazbene radionice. Ti programi pridonose većem stupnju socijalizacije, samostalnosti i sigurnosti korisnika, stjecanju radnih navika, povećanju kreativnog izražavanja, razvijanju osjećaja korisnosti, pozitivnijem odnosu prema sebi i vlastitim mogućnostima, generalnom poboljšanju psihofizičkog stanja i kvaliteti života korisnika.

Program za brigu i skrb oboljelima od multiple skleroze provodi se putem Društva multiple skleroze Dubrovačko-neretvanske županije i sufinancira ga Grad Dubrovnik. Udruge za svoje korisnike provode sljedeće aktivnosti: pružanje socijalne usluge modela neovisna življenja, psihološke radionice (grupne, individualne i terapije s obiteljima oboljelih), vježbanje s fizioterapeutom i ultrazvuk po Seltzeru i limfnu drenažu, kreativne radionice, informiranje javnosti o problemima osoba s multiplom sklerozom, obilazak nepokretnih članova u njihovim domovima i duhovne radionice. Društvo multiple skleroze Dubrovačko-neretvanske županije imalo je 47 korisnika u Gradu Dubrovniku 2020. godine.

4.1.4. Mjera: Organizacija aktivnosti radi promicanja obiteljskih vrijednosti i senzibilizacije javnosti

Svake godine organizirana su prigodna obilježavanja Međunarodnog dana obitelji uz organizaciju stručnih skupova radi promicanja obiteljskih vrijednosti te tiskanje brošura, letaka i plakata radi promicanja obiteljskih vrijednosti.⁹

Udruga „Poseban prijatelj“ 2018. godine je, uz suradnju djece 2a i 2b PŠ Montovjerna, osmislila i napisala „Vodič za roditelje djece s poteškoćama“ koji je diseminirala u pedijatrijske ambulante, ali i u CZSS Dubrovnik i CZSS Daruvar. U Vodiču su napisana prava za roditelje i djecu s TUR-om. Vodič se nalazi u PDF-u na web-stranici Udruge „Poseban prijatelj“. Udruga je još publicirala i vodič prof. dr. sc. Nirvane Pištoljević pod nazivom „Rani razvoj i odstupanja u razvoju djece“.

4.2. ODGOJ I OBRAZOVANJE

ŠKOLA S POSEBNIM PROGRAMOM¹⁰

Program Škole s posebnim programom obuhvaća djecu od 5. do 21. godine života.

Djelatnost Škole usmjerena je na:

- predškolski program (4. – 7. godine)
- školski program (7. – 17. godine)
- radno osposobljavanje (17. –21. godine).

Predškolski program trenutno pohađa devetero djece s višestrukim poteškoćama (pervazivni razvojni poremećaj, cerebralna paraliza, Downov sindrom, ADHD, udružene smetnje u razvoju).

⁹ Izuzev 2020. godine zbog pandemije uzrokovane koronavirusom.

¹⁰ http://www.os-mdrzica-du.skole.hr/kola_s_posebnim_programom

Školski program organiziran je u 11 odjela koji su, osim jednog razreda, odgojno-obrazovne skupine složene prema kronološkoj dobi ili vrstama poteškoća prisutnih kod djece. Osim odjela pri Školi, postoje dva dislocirana odjela pri Udruzi „Dva skalina“.

Rad s djecom vrlo je kompleksan i zahtijeva multidisciplinarni pristup. S njima rade stručnjaci s područja edukacijske rehabilitacije, logopedije, psihologije, profesori glazbene i tjelesne kulture te jedan zdravstveni djelatnik. Programi rada usmjereni su na osposobljavanje djece za svakodnevni život prateći individualne karakteristike svakoga pojedinog djeteta.

Posebni planovi i programi za učenike slijede djetetove potrebe i njegove stvarne sposobnosti. U njemu su obuhvaćeni:

- redovni program koji proizlazi iz čl. 12 Pravilnika o osnovnoškolskom odgoju i obrazovanju učenika s poteškoćama u razvoju (odvija se u prijedepodnevnom satima od 8 do 12)
- posebni pedagoško-defektološki postupci (modifikacija ponašanja i sl.)
- rehabilitacijski postupci (logopedski tretman, fizioterapija)
- produženi stručni tretman (od 12 do 15:30). On uključuje ručak, pasivni odmor, primjenu znanja, razvijanje vještina svakodnevnim životnim aktivnostima.

Škola s posebnim programom pri Osnovnoj školi Marina Držića:

- 2016. – Plaća medicinske sestre i terapeuta – 368.577,26 kn
- 2017. – Plaća medicinske sestre, fizioterapeuta i pedagoga – 388.953,42 kn
- 2018. – Plaća medicinske sestre, fizioterapeuta i pedagoga – 369.297,00 kn
- 2019. – Plaća medicinske sestre, fizioterapeuta, pedagoga i edukatora-rehabilitatora – 483.081,00 kn
- 2020. – Plaća medicinske sestre, fizioterapeuta, pedagoga i edukatora-rehabilitatora – 572.699,97 kn

Ljetni kamp za djecu s poteškoćama u razvoju:

- 2017. 150.000,00 kn
- 2018. 155.400,00 kn
- 2019. 150.352,81 kn
- 2020. 125.000,00 kn (sudjelovalo ukupno 15 djece)

SUVAG (sustav univerzalne verbotonalne akustike govora)

Sufinanciranje sudjelovanja djeteta s poteškoćama u razvoju u programu SUVAG-a u Zagrebu:

- 2018. 8.240,00 kn
- 2019. 24.720,00 kn

4.2.1. Mjera: Omogućiti pristupačnost u svim odgojnim-obrazovnim ustanovama kojima je osnivač Grad Dubrovnik

Djeci s poteškoćama u razvoju osigurana je digitalna i fizička pristupačnost u osnovnim školama i vrtićima ovisno o njihovim potrebama. Mjera će se prenijeti u sljedeće razdoblje i nastaviti će se prilagodba da bi se osigurala što bolja arhitektonska i komunikacijska pristupačnost u osnovnim školama i vrtićima.

4.2.2. Mjera: Upoznavanje odgojno-obrazovnih ustanova grada Dubrovnika s programskim djelovanjem svih udruga osoba s invaliditetom i udruga koje djeluju u korist djece s poteškoćama u razvoju

Održane su tribine i susreti predstavnika udruga osoba s invaliditetom s učenicima škola i vrtića. Primjerice, 2015. godine povodom obilježavanja Međunarodnog dana osoba s invaliditetom 3. prosinca, Osnovnu školu Ivana Gundulića posjetili su članovi Udruge slijepih Dubrovačko-neretvanske županije. Učenicima se obratila predsjednica Udruge te je posebnu pozornost obratila na očuvanje zdravlja očiju. Članovi su govorili o svojim iskustvima kretanja uz pomoć psa vodiča i bijelog štapa. Učenici su imali priliku upoznati se s nekim od pomagala kao što su govorni sat i govorna vaga za mjerenje težine. Prvi put su vidjeli i imali priliku prelistati slikovnicu napisanu na Brailleovu pismu. Najviše oduševljenja izazvao je pas vodič kojeg su učenici pažljivo pratili dok je ispunjavao zapovijedi svoje vlasnice. Učenici su se još jednom uvjerali da osobe s invaliditetom vode kvalitetan život kao i svi ostali, ali da je pomoć i razumijevanje ponekad dobrodošla kao i svakome od nas.

4.2.3. Mjera: Osiguravanje stalne edukacije odgojitelja, nastavnika i stručnjaka u vrtićima i osnovnim školama s poteškoćama u razvoju

Osobni pomagači djece s poteškoćama u razvoju¹¹

Grad Dubrovnik i dalje izdvaja dodatna financijska sredstva za projekt „Uvođenje osobnih pomagača u vrtić“ djeci s poteškoćama u razvoju, a od 1. travnja 2019. godine osobni pomagači financiraju se i iz projekta Grad za djecu, čija sredstva dolaze iz Europskoga socijalnog fonda.

U pedagoškoj godini 2019./2020. u Dječjim vrtićima Dubrovnik djeci s poteškoćama u razvoju podršku je pružalo 28 osobnih pomagača. Ukupno 14 pomagača zaposleno je putem projekta Grad za djecu na pola radnog vremena, čime su im omogućeni bolji uvjeti rada te je olakšano planiranje i organizacija rada. Podrškom osobnih pomagača bilo je obuhvaćeno 34 djece s poteškoćama u razvoju. Svaki osobni pomagač radio je s djetetom svaki dan, od ponedjeljka do petka, po dva ili četiri sata.

Uključivanje pomagača poboljšalo je:

- sigurnost djece
- rad odgojitelja u skupini i uključivanje djece s poteškoćama u aktivnosti
- individualni pristup djeci s poteškoćama u razvoju
- praćenje razvoja i napredovanja djece
- intenzivniju suradnju s roditeljima.

Na početku pedagoške godine održana su predavanja namijenjena odgojiteljima i pomagačima djece s poteškoćama u razvoju radi jačanja kompetencija u radu s djecom s razvojnim poteškoćama. Radionice su vodili stručni suradnici. Teme predavanja bile su: *Djeca s poteškoćama u razvoju, Inkluzija i uloge njezinih sudionika u dječjem vrtiću, Nepoželjna ponašanja te Potpomognuta komunikacija u vrtiću*. Četirima predavanjima prikazano je više načina rada primjerenih i

¹¹ Godišnje izvješće o radu Dječjih vrtića Dubrovnik za pedagošku godinu 2019./2020.

primjenjivih kod djece s određenim poteškoćama s kojima se odgojiteljice i pomagači susreću u svojem radu.

Tijekom pedagoške 2019./2020. godine dječji vrtići surađivali su sa sljedećim vanjskim ustanovama u okviru rada s djecom s poteškoćama u razvoju:

- Ministarstvo znanosti i obrazovanja
 - Godišnji plan i izvješće o radu
 - Podatci o djeci s posebnim potrebama i programima
 - Program za posebnu odgojno-obrazovnu skupinu za djecu s poteškoćama u razvoju
- Upravni odjel za obrazovanje, šport, socijalnu skrb i civilno društvo
 - Projekt asistenti u vrtiću
 - Strategija razvoja predškolskog odgoja
 - Edukacije
- Društvo psihologa Dubrovnik
 - Edukacije, stručna usavršavanja, redoviti sastanci Društva
- Hrvatsko psihološko društvo i Hrvatska psihološka komora
 - Edukacije i pitanja iz struke
- Centar za socijalnu skrb
 - Opservacije djece s razvojnim poteškoćama
- Jedinica za razvojne poremećaje
 - Upućivanje djece i razmjena informacija o djeci u tretmanu psihologa i logopeda
 - Edukacije
- Kabinet Baseline
 - Predavanja i radionice
 - Razmjena informacija o djeci s poteškoćama u razvoju
- Udruga Dubrovnik zdravi grad
 - Edukacije, simpozij o skrbi osoba s poremećajem iz autističnog spektra
- Jedinica za poremećaje razvojne dobi OB Dubrovnik
 - Upućivanje djece s razvojnim poteškoćama na obradu
 - Liječnički nalazi.

Projekt „Grad ZA djecu – poboljšanje usluga i uvjeta za djecu u sustavu ranoga i predškolskog odgoja i obrazovanja na području grada Dubrovnika“

Tijekom provedbe projekta “Grad ZA djecu”, odgojiteljice i stručne suradnice Dječjih vrtića Dubrovnik redovito pohađaju edukacije koje se financiraju iz Europskoga socijalnog fonda, a koje su usmjerene na jačanje njihovih stručnih kompetencija. Istaknute teme tih predavanja su: poboljšanje komunikacije i interakcije s djecom, razvijanje kreativnosti, zaštita djece od nepovoljnih utjecaja, stvaranje zdravoga i podržavajućeg okruženja za djecu, inkluzivan odgoj djeteta, suvremene spoznaje o neuromitovima i utjecaju videoigara za djecu te metode savjetovanja kojima se ljudima pomaže uspostaviti kvalitetnije odnose.

Održavaju se i specijalizirane edukacije poput „Primjene terapijske igre“, edukacije za provedu redovnih i posebnih programa, a sve radi unaprjeđenja usluga za djecu u sustavu ranoga i predškolskog odgoja i obrazovanja.

Tako su stručnost i znanje odgojiteljice i stručne suradnice imale priliku nadograditi edukacijama: Primjena terapijske igre u vrtićkom okruženju, PECS (Picture Exchange Communication System),

Realitetna terapija, Izabrane tehnike, *More than Words*, Poticanje komunikacije i socijalnih vještina djece s razvojnim odstupanjima, ADOS 2 edukacija, Poseban program kinezioloških aktivnosti, Edukacija za lutkarsku izobrazbu, Senzorna integracija, Provođenje posebnog likovnog programa, Zajednica odgojitelja koji uče, Uspješni dječji vrtić, Uspješno mentorstvo pristupu usmjerenom na dijete, Montessori edukacija te Kateheza dobrog pastira.

4.2.4. Mjera: Osiguravanje dodatne specijalne i didaktičke opreme i posebnih didaktičkih sredstava za sve odgojno-obrazovne ustanove grada Dubrovnika te informatičke opreme i elemenata informatičke podrške za gluhi i slijepu djecu i mlade

Osnove škole i vrtići kojima je Grad Dubrovnik osnivač osigurale su specijalnu i didaktičku opremu te informatičku opremu za podršku djeci s poteškoćama u razvoju. Provedba mjere će se nastaviti u sljedećem razdoblju u skladu s potrebama svakog djeteta.

4.2.5. Mjera: Unaprjeđenje već postojeće usluge asistenata u odgojno-obrazovnim ustanovama (vrtići i škole)

Grad Dubrovnik već desetu školsku godinu zaredom provodi projekt **„Pomoćnici u nastavi u osnovnim školama“**. Projekt je osmišljen na način da se osigurava podrška učenicima s posebnim obrazovnim potrebama, roditeljima učenika te učiteljima i nastavnicima tih učenika. Projekt se provodio u suradnji s podružnicom Udruge „Idem“. Od školske godine 2014./2015. projekt se provodi u svih šest osnovnih škola na području Grada Dubrovnika. Sva potrebna sredstva osiguravala su se u gradskom proračunu, a od 2015. godine projekt se sufinancira iz fondova Europske unije (Europski socijalni fond). U školskoj godini 2019./2020. u projekt je uključeno 40 učenika, za koje skrbi 36 pomoćnika. Ukupna vrijednost projekta je 1.246.100 kuna.

Asistenti u nastavi:

- ✓ 2016. – 1.280.594,78 kn, 30 djece, 30 asistenata
- ✓ 2017. – 1.321.912,90 kn, 32 djece, 32 asistenta
- ✓ 2018. – 1.366.518,00 kn, 32 djece, 32 asistenta
- ✓ 2019. – 1.246.061,00 kn, 38 djece, 38 asistenata
- ✓ 2020. – 1.493.028,21 kn, 46 djece, 41 asistent

Od 2012. Grad Dubrovnik samostalno provodi projekt **„Pomagači u vrtićima“** za djecu s poteškoćama u razvoju. U pedagoškoj godini 2020./2021. u Dječjim vrtićima Dubrovnik u projekt je uključeno 34 djece s poteškoćama u razvoju za koje skrbi 34 pomagača.

Pomagači u vrtićima:

- ✓ 2016. – 179.725,33 kn, 10 djece, 5 pomagača
- ✓ 2017. – 366.000,00 kn, 19 djece, 10 pomagača
- ✓ 2018. – 229.021,75 kn, 20 djece, 10 pomagača
- ✓ 2019. – 102.584,00 kn, 21 dijete, 10 pomagača
- ✓ 2020. – 965.190,00 kn, 34 djece, 34 pomagača

Izbor osobnih pomagača obavlja stručno-razvojna služba vrtića nakon individualnog razgovora s kandidatima i popunjenog upitnika za procjenu kompetencije i iskustva u radu s djecom s poteškoćama u razvoju. Svaki osobni pomagač upoznat je s vrstama poteškoća u razvoju i posebnostima djece i drugim bitnim informacijama o funkcioniranju djeteta s kojim će raditi.

Putem konzultacija i razgovora s osobnim pomagačima, razmjenjivala su se iskustava o radu s tom djecom. Osobni pomagači savjetovani su za postavljanje realnih, mjerljivih i kratkoročnih ciljeva.

Stručni tim Vrtića, zajedno s vanjskim suradnicima, čini Povjerenstvo za procjenu potrebe angažiranja osobnih pomagača za djecu s poteškoćama u razvoju. Povjerenstvo se sastalo jedanput tijekom pedagoške godine 2019./2020. (zbog epidemije COVID-19). Teme sastanaka odnosile su se na djecu s poteškoćama u razvoju, procjenu vrste i razine poteškoće, procjenu potrebe angažiranja osobnog pomagača te procjenu duljine boravka djeteta. Povjerenstvo donosi odluke o dodjeli osobnih pomagača te o duljini boravka pojedinog djeteta s poteškoćama u razvoju u skupini. U ovoj pedagoškoj godini Povjerenstvo je donijelo 31 odluku o dodjeli pomagača za isti broj djece s poteškoćama u razvoju.

4.2.6. Mjera: Stipendiranje učenika i studenata s invaliditetom

Izmjenama i dopunama Pravilnika o stipendiranju učenika i studenata uvedena je posebna kategorija za stipendiranje osoba s invaliditetom.

- ✓ 2018. godine stipendije za 2 studenta – 16.000 kuna
- ✓ 2019. godine stipendije za 1 studenta s invaliditetom – 10.000 kuna
- ✓ 2020. godine stipendije za 3 studenta s invaliditetom – 53.000 kuna

4.3. ZDRAVSTVENA ZAŠTITA

4.3.1. Mjera: Nastavak prilagodbe zdravstvenih ustanova

Grad Dubrovnik je s Općom bolnicom Dubrovnik sklopio „**Sporazum o suradnji na realizaciji projekta izgradnje i opremanje senzoričkog parka**“ na temelju čega je izrađena projektna dokumentacija potrebna za izvođenje istog (glavni projekt i troškovnici).

Senzorički park, koji je predmet ovog glavnog projekta, uređuje se kao prostor terapije igrom i senzornom integracijom, okupljanjem, boravkom i komunikacijom. Radi se o uređenju obuhvata kao senzoričkog parka kružne komunikacije koji se prostire na nekoliko platoa koji prate zatečenu konfiguraciju terena u predjelu Medarevo, uz Opću bolnicu Dubrovnik i Centar za djecu s poteškoćama u razvoju.

Senzorna je integracija neurobiološka aktivnost koja omogućava primanje i obradu osjetnih informacija koje u mozak pristižu iz različitih osjetila. To je i osnovna ideja senzoričkog parka, terapija igrom i stimulacijom što većeg broja ljudskih osjetila.

Koncept projektnog rješenja sadrži kružnu shemu tako da dijete tijekom jedne terapije može proći sve sadržaje od početka do kraja. Senzorički park primarno je namijenjen djeci. Sadržaji projektnog

rješenja parka prilagođeni su različitim uzrastima djece i različitim stadijima poteškoća u razvoju. OB Dubrovnik nositelj je realizacije projekta planirane za razdoblje 2021. – 2025.

Izrađena je projektno-tehnička dokumentacija. Vrijednost ugovora o izradi projektne dokumentacije je 48.000,00 kn bez PDV-a, a nositelji aktivnosti su UO za izgradnju i upravljanje projektima i OB Dubrovnik.

4.3.2. Mjera: Poticanje svih oblika aktivnog sudjelovanja osoba s invaliditetom u kreiranju, provođenju i praćenju zdravstvenih preventivnih programa

Održavaju se redovni sastanci Povjerenstva za osobe s invaliditetom Grada Dubrovnika koje čine predstavnici ustanova i udruga OSI i DTUR.

Grad Dubrovnik sufinancira program „**Integracija slijepih osoba u društvo**“ Udruge slijepih Dubrovačko-neretvanske županije kojim se provedla edukacija uz stručno predavanje o važnosti brige o ženskom zdravlju s posebnim naglaskom na ranije otkrivanje raka vrata maternice.

Tijekom trogodišnjeg programa Grada Dubrovnika „Integracija slijepih osoba u društvo“, u partnerstvu sa Zavodom za javno zdravstvo Dubrovačko-neretvanske županije, Služba za promicanje zdravlja svake godine održava edukacije uz stručno predavanje djelatnika Zavoda s temama od interesa za zdravlje slijepih članova Udruge slijepih Dubrovačko-neretvanske županije. Aktivnost edukacije planira se nastaviti i dalje.

4.3.3. Mjera: Podizanje svijesti i informiranje zdravstvenih djelatnika o potrebama djece s poteškoćama u razvoju i osobama s invaliditetom

Rad Poliklinike za zaštitu djece i mladih – Aktivnosti provedene tijekom 2019. i 2020. godine

Stručne edukacije djelatnika Poliklinike:

- projekt Regionalnog centra UNICEF-a „Glas za svako dijete“ – 2 godine 2019./2020.
- NF/BF edukacija – stručna edukacija za provođenje terapija *biofeedbacka* i *neurofeedbacka* – svibnja 2019.
- Senzorna terapija – edukacija za senzornog terapeuta – 18 mjeseci edukacije
- Poliklinika za zaštitu djece i mladih grada Zagreba – stručna edukacija psihologinja iz Poliklinike za zaštitu djece i mladih OBD – lipnja 2019.
- Neurofeedback metoda – stručna edukacija – lipnja 2019.
- ADOS II – edukacija za opservacijski protokol za dijagnostiku autizma – rujna 2019.
- Stručna supervizija – Poliklinika za zaštitu djece i mladih grada Zagreba – rujna 2019.
- Supervizija i edukacija za primjenu neurofeedback metode – stručna edukacija – rujna 2019.
- ATAAC konferencija o naprednoj tehnologiji za djecu s poteškoćama u razvoju i osoba s invaliditetom – listopada 2019.
- Stručna edukacija (predavanje) - Školska medicina ZZJZ DNŽ – veljače 2020.

- Povezani za dobrobit djece: Multidisciplinarni pristup u dijagnostici i tretmanu traume u djetinjstvu u obiteljskom okruženju – međunarodni stručni skup

Sudjelovanje na kongresima i konferencijama:

- **27. godišnja konferencija hrvatskih psihologa** – stručno predavanje psihologa – studenoga 2019.
- **Mozak i um** – Stručno-znanstvena konferencija Hrvatskoga katoličkog sveučilišta — djelatnici Poliklinike održali simpozij (pet stručnih predavanja) o temi „Multidisciplinarni pristup u radu s djecom s poteškoćama u razvoju“ – prosinca 2019.
- **II. Internacionalni kongres dječje i adolescentne psihoterapije** – očuvanje mentalnog zdravlja i psihosocijalne dobrobiti (BHIDAPA) – okrugli stol (predavanje u radu Poliklinike tijekom COVID-19 pandemije) – prosinca 2020.

Rad Poliklinike u razdoblju do kraja 2020. godine:

- **Okrugli stol „Zaustavi nasilje“** – stručna edukacija za ravnatelje i stručne suradnike škola i vrtića s područja grada Dubrovnika te udruga koji se bave djecom i dječjim pravima – Poliklinika za zaštitu djece i mladih OBD organizirala u suradnji s Udrugom „Poseban prijatelj“ i financijsku pomoć grada Dubrovnika – listopada 2019.
- **ART TERAPIJA u radu s djecom s poteškoćama** – 21 sat (6 sati predavanja, 15 sati radionica) – veljače 2020. Stručna edukacija za sve stručne službe vrtića i škola s područja grada Dubrovnika, kao i odgojitelje
- **stručni sastanak** – Centar za socijalnu skrb – suradnja među institucijama – srpnja 2020.
- **Intersektorska suradnja stručnih službi** – stručne službe škola i vrtića svibnja 2020.
- **Pozitivna terapija pomoću likovnih aktivnosti – različita područja vještina** – 2 sata radionice – rujna 2020. Stručna edukacija za stručne službe i odgojitelje iz dječjih vrtića.

4.4. SOCIJALNA SKRB

4.4.1. Mjera: Kontinuirano praćenje socijalnoga i materijalnog statusa osoba s invaliditetom – korisnika prava iz sustava socijalne skrbi Grada Dubrovnika

Proveden je projekt Udruge socijalnih radnika Dubrovnik „**Kvaliteta života osoba s invaliditetom Grada Dubrovnika**“. Cilj projekta bio je ispitati kvalitetu života osoba s invaliditetom na području grada Dubrovnika. Od 65 anketiranih ispitanika, 35 ispitanika pripadnice su ženskog spola, a 30 ispitanika pripadnici su muškog spola. Kvaliteta života odnosi se na socioekonomska obilježja, snalaženje u svakodnevnom životu i mobilnost, formalne i neformalne oblike socijalne podrške te subjektivne izvore snage. Utvrđivanjem kvalitete života osoba s invaliditetom dobiva se uvid u stvarno stanje socioekonomskog statusa osoba s invaliditetom što daje mogućnost pružanja pomoći

na područjima gdje je utvrđena lošija kvaliteta života. Rezultati istraživanja tog projekta mogu poslužiti u kreiranju socijalne politike prema osobama s invaliditetom kao i budućim istraživanjima.

4.4.2. Mjera: Osiguravanje postojećih, iniciranje i utvrđivanje novih prava i usluga za osobe s invaliditetom i djecu s teškoćama u razvoju

Iz gradskog proračuna isplaćuje se stalni mjesečni dodatak za 356 korisnika **osobne invalidnine**, a isplatile su se i **novčane pomoći za liječenje i rehabilitaciju te nabavu pomagala** za 27 korisnika.

- ✓ 2016. – dodatak korisnicima OSI: 752.000,00 kn
- ✓ 2017. – dodatak korisnicima OSI: 768.200,00 kn
- ✓ 2018. – dodatak korisnicima OSI: 977.700,00 kn (329 korisnika)
- ✓ 2019. – dodatak korisnicima OSI: 1.250.100,00 kn (356 korisnika)
- ✓ 2020. – dodatak korisnicima OSI: 1.338.600,00 kn (356 korisnika)

Novčana pomoć za liječenje, rehabilitaciju i nabavu pomagala:

- ✓ 2016. – 36.000,00 kn
- ✓ 2017. – 38.000,00 kn
- ✓ 2018. – 112.000,00 kn (25 korisnika)
- ✓ 2019. – 112.000,00 kn (25 korisnika)
- ✓ 2020. – 132.000,00 kn (27 korisnika)

Stručna podrška za osobe s intelektualnim poteškoćama – psihosocijalna rehabilitacija u vlastitom domu za 15 korisnika

Podrška samostalnom življenju osoba s intelektualnim poteškoćama – radionice radno-okupacijskih aktivnosti i kreativno-rekreacijske radionice te druge potrebne izvaninstitucijske usluge za 15 korisnika

Dnevni i poludnevni boravak i rehabilitacija za djecu i odrasle osobe s invaliditetom – dva dnevna i jedan poludnevni boravak za osobe s invaliditetom za ukupno 43 korisnika

Rehabilitacijsko-radni program za djecu s Downovim sindromom – individualni rad, likovne radionice i zajedničke radionice djece i roditelja za 18 djece i 31 roditelja

Projekt „Sigurno do odredišta“ – usluga prijevoza za djecu i roditelje s poteškoćama u razvoju za 40 korisnika

Psihosocijalna pomoć i savjetovanje i tečaj znakovnog jezika za roditelje gluhe i nagluhe djece za 363 korisnika

Program psihosocijalne skrbi za slijepe osobe za 162 korisnika

Psihosocijalna podrška osobama oboljelim od multiple skleroze za 55 korisnika

4.4.3. Mjera: Poticanje dodatnih mjera radi unaprjeđenja provođenja rehabilitacije, rehabilitacije i profesionalne rehabilitacije za djecu s poteškoćama u razvoju, odrasle i starije osobe s invaliditetom

Rana intervencija – usluge polivalentnoga stručnog tima, edukacija stručnjaka, senzorna integracija, nositelj Udruga „Dubrovnik zdravi grad“. U projekt je uključeno 123 djece, 160 roditelja i 160 stručnjaka.

Rana intervencija – Dubrovnik zdravi grad¹²

✓ 2017. – 217.357,00 kn

✓ 2018. – 332.500,00 kn

Opća bolnica Dubrovnik 2019. otvorila je **Polikliniku za zaštitu mentalnog zdravlja djece i mladih** u kojoj se provode svi dijagnostičko-terapijski postupci vezani uz djecu s poteškoćama u razvoju, a za opremanje **senzorne sobe** u Poliklinici Grad Dubrovnik osigurao je donaciju od 200.000,00 kuna. Postoji suradnja Poliklinike i djelatnika Centra za socijalnu skrb Dubrovnik.

Osobni asistent za osobe s najtežim stupnjem invaliditeta – pomoć u vlastitom domu za 11 korisnika

Stručna podrška za osobe s intelektualnim poteškoćama – psihosocijalna rehabilitacija u vlastitom domu za 15 korisnika

Podrška samostalnom življenju osoba s intelektualnim poteškoćama – radionice radno-okupacijskih aktivnosti i kreativno-rekreacijske radionice te druge potrebne izvaninstitucijske usluge za 15 korisnika

Radionica za izradu papirnatih vrećica – radna terapija za osobe s intelektualnim poteškoćama za šest korisnika

Dva skalina – psihološka pomoć za roditelje djece s TUR-om

4.4.4. Mjera: Edukacija i informiranje

Sufinanciran je **program Udruge „Poseban prijatelj“ pod naslovom „SIBSHOPS – Pomoć braći i sestrama djece s poteškoćama u razvoju“** kojim se prema modelu Dona Meyera održavaju radionice za djecu osnovnoškolske dobi te radionice za mlade i odrasle jer postoji potreba za formiranjem grupe podrške, osmišljavanja programa rada s braćom i sestrama, kao i roditeljima putem radionica da bi roditelji naučiti kako se ophoditi prema djeci bez poteškoća, a braću i sestre osposobiti da rješavaju probleme s kojima se svakodnevno suočavaju, što je općeniti cilj projekta. Kad u obitelji postoji dijete s poteškoćama, nastupa stresan period za roditelje koji se prenosi na braću i sestre. Braća i sestre najčešće se osjećaju izolirano, zanemareno i bespomoćno, kao i isključeno iz sudjelovanja u odlučivanju o bratu/sestri s TUR-om. Tim projektom nastoji se dati psihološku podršku braći i sestrama djece s TUR-om. Tijekom rada na radionicama (individualnim) pokazalo se vrlo bitnim raditi na jačanju braće i sestara djece s TUR-om da bi se mogli nositi s nadolazećim izazovima u budućnosti.

¹² Dio aktivnosti prešao je 2019. godine u djelokrug rada Poliklinike za zaštitu mentalnog zdravlja djece i mladih Opće bolnice Dubrovnik.

Organiziranje tečajeva hrvatskoga znakovnog jezika

Sufinanciran je program Udruge gluhih i nagluhih „Pomoć osobama oštećena sluha“ u kojem se kontinuirano organiziraju tečajevi učenja hrvatskoga znakovnog jezika, tj. širenje znanja i podučavanje okoline, posebno liječnika, socijalnih radnika, policije i ostalih osoba koje rade na javnim mjestima i svakodnevno su u situaciji pružanja usluga i različitih informacija u usvajanju osnova hrvatskoga znakovnog jezika, te obrazovanje većeg broja tumača i prevoditelja za znakovni jezik.

4.5. MOBILNOST, PRISTUPAČNOST I PRIJEVOZ

Grad Dubrovnik stalno unaprjeđuje postojeće i uvodi nove mjere za izjednačavanje mogućnosti za osobe s invaliditetom, kao što su iznalaženje prostora i uređenje senzornog parka za djecu s poteškoćama u razvoju kod Opće bolnice Dubrovnik, opremanje senzorne sobe u Poliklinici za mentalno zdravlje djece, nabavu i ugradnju dvaju novih dizala za osobe s invaliditetom na plažama u Lopudu i Suđurđu, ugradnju rampe na ulazu u prostore područnog ureda Hrvatskog zavoda za zapošljavanje te nabavu novog transportera za osobe s invaliditetom u povijesnoj gradskoj jezgri.

4.5.1. Mjera: Osiguravanje pristupa javnim građevinama i javnim površinama osobama s invaliditetom

Transporter za osobe s invaliditetom u povijesnoj gradskoj jezgri

Grad Dubrovnik već je prije desetak godina nabavio transporter koji olakšava pristup brojnim sakralnim i javnim objektima u povijesnoj jezgri, koji je besplatno dostupan svim osobama s invaliditetom s područja Grada Dubrovnika, ali i svim gostima i posjetiteljima koji su osobe s invaliditetom; prošle je godine Grad Dubrovnik nabavio novi transporter s ugrađenim invalidskim kolicima, što bitno olakšava njegovo korištenje. Osigurana su sredstva za nabavu novog transportera za osobe s invaliditetom u povijesnoj gradskoj jezgri.

- ✓ 2016. nabava novog transportera 26.600,00 kn
- ✓ 2017. usluga transportera za OSI 65.000,00 kn
- ✓ 2018. usluga transportera za OSI 65.000,00 kn
- ✓ 2019. usluga transportera za OSI 70.000,00 kn i novi transporter 26.625,00 kn¹³

Lift za osobe s invaliditetom na dubrovačkim plažama

Grad Dubrovnik financirao je nabavu lifta te izradu prateće infrastrukture (prilazi, parkirališna mjesta, tuševi, mjesta za sunčanje), plaća se i održavanje i servisiranje lifta te popravci i otklanjanje šteta.

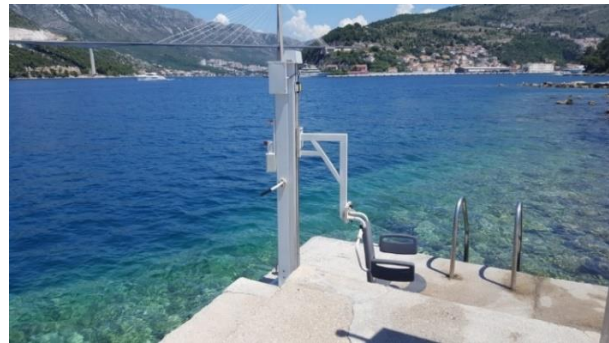
Godine 2020. Grad Dubrovnik nabavio je dva nova lifta. Jedan će se postaviti na plaži u Donjem Čelu na Kalamoti, a drugi u Zatonu kod tamošnjeg Dobrovoljnog vatrogasnog društva. Na projektu

¹³ Zbog pandemije uzrokovane Covid-19 nije se iskazala potreba za usluge transportera za OSI tijekom sezone 2020. godine.

njihove nabavke i ugradnje surađuju Upravni odjel za turizam, gospodarstvo i more, koji skrbi za nabavu i postavljanje liftova, te Upravni odjel za obrazovanje, šport, socijalnu skrb i civilno društvo, koji je zadužen za njihovo održavanje i popravke. Navedeni upravni odjeli tako će iz proračuna za 2020. godinu izdvojiti 210.000 kuna, od čega 160.000 kuna za nabavku i ugradnju dvaju novih liftova, dok je za redovito održavanje postojećih osigurano 50.000 kuna.

Grad Dubrovnik osigurao je liftove na sljedećim kupalištima:

1. Copacabana
2. Solitudo (Mandrač)
3. Lopud
4. Suđurađ na Šipanu
5. Zaton Veliki
6. Donje Čelo na Koločepu
7. Zaton, kod Dobrovoljnog vatrogasnog društva

Lift za OSI

- ✓ 2016. ugradnja 36.240 kn
- ✓ 2018. održavanje liftova 36.150 kn
- ✓ 2019. održavanje i ugradnja 44.775 kn (otok Lopud, otok Šipan, Zaton Veliki)
- ✓ 2020. održavanje i ugradnja 210.000 kn (nabavka lifta 160.000 kn: otok Koločep – Donje Čelo, Zaton kod DVD-a)

Temeljem višegodišnjeg iskustva s održavanjem, kvarovima i popravcima dizala, a radi unaprjeđenja funkcioniranja i ažurnosti u otklanjanju kvarova, gradonačelnik je imenovao Koordinacijski tim za poslove svakodnevnog praćenja korištenja i održavanja dizala za osobe s invaliditetom na području Grada Dubrovnika. Osnivanjem Koordinacijskog tima uspostavila se čvršća struktura i koordinacija svih dionika u korištenju i održavanju dizala, čija je primarna zadaća svakodnevni nadzor i međusobno obavješćivanje o pravilnu funkcioniranju te možebitnim kvarovima i potrebnim popravcima.

Pokretna rampa za osobe s invaliditetom u kompleksu Lazareti – u kompleksu Lazareti djeluju kulturne, humanitarne i druge ustanove i udruge civilnog društva te se odvijaju brojni projekti i manifestacije; pokretna rampa omogućava pristupačnost osobama s invaliditetom svim stalnim i povremenim projektima koji se u tom kompleksu odvijaju.

Rampa za osobe s invaliditetom na ulazu u Upravni odjel za obrazovanje, šport, socijalnu skrb i civilno društvo

Godine 2019. postavljena je **rampa za osobe s invaliditetom na ulazu u područni ured Hrvatskog zavoda za zapošljavanje u Dubrovniku**, sredstva za radove i opremu u vrijednosti **125.000,00 kuna** osigurana su u gradskom proračunu.

Lift za osobe s invaliditetom na gradskom plivačkom i vaterpolskom bazenu

Ulaganja u objektima kojima upravlja JU športski objekti Dubrovnik:

U tijeku je II. faza uređenja kontejnerskog sklopa u Gospinu polju (I. faza igralište s umjetnom travom) u kojoj je izrađen sanitarni čvor za OSI s pristupnom rampom. Iako je sanitarni čvor dio cjelokupne investicije, procjena navedenog čvora je cca 50.000,00 kn.

Pristanište Trsteno – pristupačnost osobama smanjene pokretljivosti

Za potrebe projekta „Povijesni vrtovi dubrovačkog područja“ kojim je planirano povezivanje Lokruma i Arboretuma Trsteno izrađen je projekt pristupačnosti osobama smanjene pokretljivosti za pristanište u Trstenom. Projektom je predviđena ugradnja koso podizne sklopive platforme kojom bi osobe smanjene pokretljivosti lakše svladavale pristupno stubište koje povezuje prometnicu i pristanište. Izrađena je projektno-tehnička dokumentacija, vrijednost ugovora o izradi projektne dokumentacije je 7.500,00 kn bez PDV-a, a nositelj aktivnosti je UO za izgradnju i upravljanje projektima.

Ugradnja dizala u zgradi gradske uprave Pred Dvorom 1

U zgradi gradske uprave Grada Dubrovnika, na adresi Pred Dvorom 1 predviđena je ugradnja dizala u sklopu glavnog stubišta objekta, a koja bi olakšala/omogućila pristup gornjim etažama osobama smanjene i otežane pokretljivosti. Dizalo je projektirano kao panoramsko s kabinom nosivosti do 900 kg, do 12 osoba. Konstrukcija je čelična sa sigurnosnim staklom, opremljeno LED rasvjetom i ventilacijom, a konstrukcija će se ugraditi u stubišnom prostoru između krakova i podesta stubišta. Na temelju izrađene projektne dokumentacije pokrenut je i postupak javne nabave izvođača radova. Na navedenu nabavu nije se javio nijedan zainteresirani ponuditelj.

4.5.2. Mjera: Osiguravanje pristupačnog prijevoza osobama s invaliditetom

Specijalizirano vozilo za prijevoz osoba s invaliditetom – Grad Dubrovnik nabavio je specijalizirano vozilo 2018. godine sa sredstvima u iznosu od 465.000,00 kn i snosi sve troškove prijevoza putem svojeg društva za javni gradski prijevoz (Libertas d. o. o.). Tu uslugu trenutno koristi 66 osoba s invaliditetom

Sufinanciranje nabave novog vozila školi s posebnim potrebama OŠ Marina Držića

2018. godine u iznosu od 163.148,57 kn

Autobusi javnoga gradskog prijevoza prilagođeni su osobama s invaliditetom

Vozni park Libertasa prilagođen je potrebama osoba s invaliditetom, i to u sljedećem broju:

- ✓ 30 niskopodnih solo gradskih autobusa
- ✓ 3 niskopodna zglobna gradska autobusa
- ✓ „low-entry“ *midi* gradski autobusi
- ✓ 2 niskopodna solo prigradska autobusa

Ukupan broj autobusa prilagođenih za ukrcaj i prijevoz invalidnih osoba trenutno je 41, uz napomenu da četiri komada „low-entry“ midi gradska autobusa vraća zbog isteka lizinga tijekom studenoga 2020.

Što se tiče autobusnih stajališta, okvirno ih je devedeset.

Kombi-vozilom, koje je na raspolaganju osobama s invaliditetom, koristi se u prosjeku 19 osoba, dok je na popisu osoba koje ostvaruju pravo na takav oblik prijevoza 65 korisnika/korisnica.

Poseban prijevoz štićenika Zavoda za rehabilitaciju Josipovac – kao nadstandard osiguravaju se sredstva za prijevoz osoba s invaliditetom koje su na poludnevnom, dnevnom ili stacionarnom smještaju u Zavodu

Prijevoz Josipovac:

- ✓ 2016. 174.000 kn
- ✓ 2017. 174.750 kn
- ✓ 2018. 187.500 kn
- ✓ 2019. 138.000 kn
- ✓ 2020. 51.000 kn

Udruga „Poseban prijatelj“ provela je projekt „Sigurno do odredišta“ kojim se osigurao besplatan prijevoz djece s TUR-om. Automobil koji je Udruga dobila od UNICEF-a služi za besplatan prijevoz. Projekt se provodi kontinuirano od 2013. godine i besplatno omogućava roditeljima, koji imaju dijete s TUR-om, da dovedu dijete u školu, vrtić ili rehabilitaciju automobilom koji je dobiven od UNICEF-a 2012. godine. Vozačica je i sama majka djevojke s tjelesnim poteškoćama koja je prije toga bila dugotrajno nezaposlena. Taj je projekt također omogućio zaposlenje člana obitelji tada djeteta s TUR-om, danas studenticu pedagogije u Sarajevu.

4.5.3. Mjera: Osiguravanje pristupačnosti područja značajnih za neovisno kretanje i komunikaciju osoba s invaliditetom

2018. godine su se na deset lokacija ugradili rukohvati.

Udruga gluhih i nagluhih Dubrovačko-neretvanske županije

- Razvijeni sustavi komunikacije s gluhim i nagluhim osobama za javne priredbe i manifestacije.
- Gluhim osobama osigurani tumači/prevoditelji hrvatskoga znakovnog jezika da bi se olakšao pristup javnim objektima i prostorima otvorenim za javnost i odgovarajuće praćenje događaja u navedenim prostorima.

4.5.4. Mjera: Osiguravanje dovoljnog broja parkirališnih mjesta za osobe s invaliditetom

Nova parkirališna mjesta za OSI:

- ✓ 2016. godine 4 parkirališna mjesta
- ✓ 2017. godine 2 parkirališna mjesta
- ✓ 2018. godine 3 parkirališna mjesta

- ✓ 2019. godine 5 parkirališnih mjesta
- ✓ 2020. godine 4 parkirališna mjesta

Popis parkirališnih mjesta koja se nalaze na ulicama koje su pod naplatom i kojima upravlja Sanitat Dubrovnik d. o. o.¹⁴

R. br.	ULICA	Zona	Sektor	Parkirališna mjesta	Mjesta za OSI	Rezervirana mjesta
1.	ANDRIJE HEBRANGA	3	5	103	2	1
2.	BANA J. JELAČIĆA	3	6	21	2	0
3.	BRANITELJA DBK – DZ	3	6	14	2	0
4.	BRANITELJA DBK	0	3	5	0	1
5.	DON FRANA BULIĆA	7	3	20	1	0
6.	DR. VLADKA MAČEKA	3	8	22	2	0
7.	DR. A. STARČEVIĆA MUP	1	6	18	1	0
8.	DR. A. STARČEVIĆA SUD	1	6	17	2	0
9.	DR. ANTE ŠERCERA	3	10	24	1	0
10.	FRANA SUPILA	7	2	65	4	0
11.	GEN. JANKA BOBETKA	3	5	39	1	0
12.	GRADAC	4	3	78	0	0
13.	I. VOJNOVIĆA 1	3	8	129	1	0
14.	I. VOJNOVIĆA 2	3	10	126	1	0
15.	I. VOJNOVIĆA A	3	8	61	2	0
16.	ISPOD NADVOŽNJAKA SPLITSKI PUT	3	6	15	0	0
17.	IVA DULČIĆA	3	7	18	1	0
18.	IVANA MEŠTROVIĆA	3	7	85	4	0
19.	IVANA ZAJCA	3	7	17	0	0
20.	IZA GRADA	7	1	47	2	0
21.	IZA GRADA PILE	2	3	7	4	0
22.	IZA GRADA TENIS TABOR	7	1	74	0	0
23.	IZA GRADA ŽIČARA DONJI PLATO	7	1	54	0	0
24.	IZA GRADA ŽIČARA GORNJI PLATO	7	1	74	0	0
25.	IZMEĐU TRI CRKVE	3	6	8	0	0
26.	JOSIPA KOSORA	3	8	26	0	0
27.	JOSIPA KOSORA 2-PAB	3	8	43	0	0
28.	KARDINALA STEPINCA	3	7	31	1	4
29.	KNEZA BRANIMIRA	3	6	52	2	0
30.	KNEZA DOMAGOJA	3	7	19	1	0
31.	KOLORINA	7	3	18	0	0
32.	KRALJA TOMISLAVA	3	7	20	2	0
33.	LAPADSKA OBALA	3	7	17	0	0
34.	LIECHTENSTEINOV PUT	3	6	7	0	0
35.	MARIA PERIĆA	7	3	29	0	0
36.	MASARYKOV PUT	3	10	26	2	0
37.	MIHAJLA HAMZIĆA	3	6	18	1	0
38.	MILJENKA BRATOŠA	3	7	32	0	0
39.	NIKOLE TESLE	3	7	39	1	0
40.	NIKOLE TESLE – MINČETA	1	4	12	0	0
41.	OB. STJEPANA RADIĆA	1	5	42	4	0
42.	OB. A. STARČEVIĆA	3	5	25	2	0
43.	OBALA PAPE IVANA PAVLA II.	3	5	17	0	0
44.	OD BATALE	3	10	58	1	0

¹⁴ Sanitat Dubrovnik d. o. o. – stanje na dan 24. prosinca 2020.

45.	OD SVETOG MIHAJLA	3	10	4	0	0
46.	PERA ČINGRIJE	3	6	19	2	0
47.	PETRA KREŠIMIRA IV.	7	2	77	2	0
48.	PUT OD REPUBLIKE	3	6	19	0	0
49.	RADELJEVIĆ – OBALA STJEPANA RADIĆA	3	4	150	3	0
50.	ŠET. KRALJA ZVONIMIRA – HOTEL PARK	3	10	34	2	0
51.	VATROSLAVA LISINSKOG	3	7	14	0	0
52.	VLADIMIRA NAZORA	3	6	6	0	0
53.	VLAHA BUKOVCA	2	2	45	0	0
54.	VUKOVARSKA	1	4	27	0	0
55.	VUKOVARSKA SPOJNA	1	4	37	2	0
56.	ZAGREBAČKA	7	3	58	2	0
57.	ŽRTAVA S DAKSE	3	10	18	0	0
	UKUPNO			2180	63	6

4.6. ZAPOSŁJAVANJE, RAD I PROFESIONALNA REHABILITACIJA

4.6.1. Mjera: Realizacija mjera i aktivnosti u skladu sa Zakonom o profesionalnoj rehabilitaciji i zapošljavanju osoba s invaliditetom

4.6.2. Mjera: Osiguravanje stručne pomoći u zapošljavanju osoba s invaliditetom

4.6.3. Mjera: Osposobljavanje osoba s invaliditetom radi pripreme za potrebe tržišta rada

4.6.4. Mjera: Unaprjeđivanje zapošljavanja osoba s invaliditetom u Gradu Dubrovniku

4.6.5. Mjera: Sustavno senzibiliziranje poslodavaca za zapošljavanje osoba s invaliditetom

HZZ sustavno radi na obrazovanju i zapošljavanju osoba s invaliditetom te provodi mjere za sufinancirano zapošljavanje, samozapošljavanje i mjere Javni rad. Vlada Republike Hrvatske donosi potpore za sufinancirano zapošljavanje, a HZZ ih provodi.

Potporama za zapošljavanje OSI mogu se koristiti poduzetnici i neprofitne organizacije koje obavljaju gospodarsku djelatnost, a visina subvencije je 75 % troška bruto plaće za osobe s invaliditetom, s tim da iznos potpore ovisi o tome koju završenu školu ima osoba i ima li radno iskustvo.

Subvencija za OSI:

- bez završene osnovne škole i stečene kvalifikacije s radnim iskustvom iznosi 42.595,42 kn, bez radnog iskustva 36.562,59 kn
- sa završenom srednjom školom s radnim iskustvom 54.359,14 kn, bez radnog iskustva 44.529,95 kn
- sa završenim zvanjima po programima visokoškolskog obrazovanja s radnim iskustvom 67.960,08, bez radnog iskustva 58.592,02

Zapošljavanje putem mjere Javni rad – svrha je uključivanje nezaposlenih osoba s invaliditetom u programe aktivacije na poslovima društveno-korisnog rada.

HZZ sufinancira 100 % troška minimalne bruto plaće u iznosu od 4.732,82 , a mjera može trajati šest mjeseci (puno radno vrijeme), devet mjeseci u nepunom radnom vremenu za korisnike zajamčene minimalne naknade.

Sufinanciranje samozapošljavanja OSI u iznosu do 75.000,00 kn

S određenim poslodavcima HZZ ima jako dobru suradnju i rezultate u zapošljavanju OSI. Okruglim stolovima, sastancima i tribinama ostvaruje se kvalitetan dijalog s poslodavcima.

4.7 PRAVNA ZAŠTITA I ZAŠTITA OD NASILJA I ZLOSTAVLJANJA

4.7.1. Mjera: Edukacija i osnaživanje osoba s invaliditetom radi prevencije i ublažavanja posljedica nasilja i zlostavljanja

4.7.2. Mjera: Poticanje provođenja edukacija i stručnjaka koji rade s djecom s poteškoćama u razvoju te žrtvama nasilja i zlostavljanja o specifičnim potrebama djece s poteškoćama u razvoju i osoba s invaliditetom

4.7.3. Mjera: Poticanje organizacija civilnog društva, osobito udruga žena s invaliditetom, u provođenju projekata i programa radi osnaživanja osoba s invaliditetom

U organizaciji Udruge „Poseban prijatelj“ u suradnji s Općom bolnicom Dubrovnik i Poliklinikom za zaštitu mentalnog zdravlja djece i mladih dubrovačke bolnice 2020. godine je u Općoj bolnici Dubrovnik održan okrugli stol o nasilju među djecom i u obitelji.

Program je financiran iz sredstava Grada Dubrovnika pod nazivom „I ja sam za NEnasilje“ – ZAUSTAVI NASILJE!, a u rad okruglog stola uključila se zamjenica gradonačelnika Jelka Tepšić i pročelnik UO za obrazovanje, šport, socijalnu skrb i civilno društvo Dživo Brčić.

Projekt „Zaustavi nasilje“ okuplja ključne dionike koji se bave problematikom nasilja nad djecom i među njima da bi se potaknuo otvoreni razgovor o intersektorskoj suradnji, mogućnostima, preprekama, kao i budućim aktivnostima. Nakon otvorene rasprave izneseni su zaključci, a sudionici su se usuglasili da je potrebno kontinuirano provoditi programe prevencije nasilja, a kada do nasilja već dođe, ključna je uključenost svih mjerodavnih institucija da bi se pomoglo žrtvi.

U projekt su uključeni: Opća bolnica Dubrovnik – Poliklinika za zaštitu djece i mladih, Centar za socijalnu skrb Dubrovnik, Policijska uprava Dubrovačko-neretvanska, Državno odvjetništvo i Zavod za javno zdravstvo Dubrovačko-neretvanske županije. Okruglom stolu priključile su se i stručne službe škola i vrtića te udruge koje se bave djecom i dječjim pravima.

4.8 INFORMIRANJE, KOMUNIKACIJA I PODIZANJE RAZINE SVJESTI

4.8.1. Mjera: Organizacija izrade kalendara aktivnosti udruga osoba s invaliditetom

Grad Dubrovnik redovito održava kalendar događanja na svojim službenim stranicama, što uključuje i sva događanja i aktivnosti udruga osoba s invaliditetom.

4.8.2. Mjera: Organizacija promocije dodjele priznanja zaslužnim osobama i organizacijama za promicanje i zaštitu prava osoba s invaliditetom na različitim područjima djelovanja uz medijsko praćenje

Svake godine prigodnim programom obilježava se Međunarodni dan osoba s invaliditetom i tom se prigodom dodijele priznanja zaslužnim osobama i organizacijama za promicanje i zaštitu prava OSI. Na prijedlog Povjerenstva za osobe s invaliditetom Grada Dubrovnika 2016. godine priznanje su dobili: pedijatrija dr. Marija Sršen Krstulović, voditeljica Društva multiple skleroze Patricija Švaljek, i Opća bolnica Dubrovnik. Tako su 2017. godine, na prijedlog Povjerenstva za osobe s invaliditetom Grada Dubrovnika, priznanja dodijeljena Hotelu Valamar Lacroma, Poliklinici Marin Med i Antoniji Nikolić, predsjednici Društva distrofičara Dubrovnik. U prosincu 2018. godine priznanja za one koji su posebno pridonijeli poboljšanju života osoba s invaliditetom dodijeljena su: doktorici specijalistici fizikalne rehabilitacijske medicine Ranki Popovac Škoda, novinaru Mariju Bukviću i Dubrovačko-neretvanskoj Policijskoj upravi, a u 2019. godini priznanje za promicanje zaštite osoba s invaliditetom dodijeljena su dr. Jošku Glaviću, vlasniku Poliklinike Glavić i Odjelu neurologije Opće bolnice Dubrovnik.

4.8.3. Mjera: Jačanje svijesti o osobama s invaliditetom kao aktivnim i punopravnim članovima društva

Grad Dubrovnik i Hrvatska komora arhitekata – područni odbor Dubrovnik organizirali su u ponedjeljak 20. svibnja 2019. stručni skup i radionicu „Izjednačavanje mogućnosti za osobe s invaliditetom u Gradu Dubrovniku“ u amfiteatru Sveučilišta u Dubrovniku. Predstavljene su dobre prakse projekata usmjerenih na rad s osobama s invaliditetom i istaknuta je tema pristupačnosti kao trajnoj i razvojnoj temi održivosti. Upravo na projekte pristupačnosti Grad Dubrovnik ulaže brojne napore, pa se tako nakon završetka skupa obišlo lokacije koje predstavljaju primjere izjednačavanja mogućnosti za osobe s invaliditetom: plaže prilagođene osobama s invaliditetom Solitudo („Mandrač“) i Copacabana, Opća bolnica Dubrovnik – Poliklinika za mentalno zdravlje djece, Udruga „Dva skalina“ – senzorička soba i Povijesna gradska jezgra – transporter za osobe s invaliditetom. Stručni skup organiziran je u prigodi Nacionalnog dana zdravih gradova.

Crveni križ Dubrovnik, potaknut pozitivnim iskustvima u svojem radu s udrugama za osobe s invaliditetom, pokrenuo je projekt Kluba „Mi možemo!“ kojim okuplja osobe s invaliditetom koje se žele uključiti u rad Crvenog križa. Projekt je započeo kampanjom osvježivanja naših sugrađana akcijom „Vidite li nas?“ s plakatom kojim je oblijepljen jedan Libertasov autobus.

Program „Različitost je naše bogatstvo“ proveden je četvrtu godinu zaredom u trima dubrovačkim osnovnim školama u suradnji s Udrugom „Poseban prijatelj“ i Udrugom „Visoki jablani“ iz Rovinja, Centrom UP2DATE iz Zagreba te s osnovnim školama, a financirao ga je Grad Dubrovnik. Diseminirano je 200 primjeraka dječje knjige s tematikom jednakih mogućnosti i ljudskih prava te je osvijetšeno sedam prosvjetnih djelatnika i 181 osnovnoškolac o izazovima djece s poteškoćama u razvoju i osoba s invaliditetom, njihovim pravima i sposobnostima za aktivno sudjelovanje u obrazovanju i društvenom životu, te o vrijednosti različitosti, tolerancije, prijateljstva i suradnje.

Projekt je inovativan i slična neformalna edukacija ne provodi se ni u jednoj školi na području RH, ni u sklopu građanskog odgoja. Ni jedna knjiga s popisa redovne ili izborne literature, od 1. do 8. razreda, ne bavi se tom tematikom na primjeren i djeci razumljiv način. Projekt ima preporuku Ministarstva znanosti i obrazovanja za provedbu u školama diljem RH. Izravno jača partnerstvo među udrugama i ostalim lokalnim dionicima u razvoju i provedbi projekata prevencije nasilja među djecom. Projekt je 2019. godine dobio Povelju *najakcije* Saveza društva Naša djeca.

Sanitat Dubrovnik uključio se u akciju postavljanja tabli, njih 40-ak, na parkirališna mjesta za osobe s invaliditetom na području grada Dubrovnika, u okviru kampanje „Želiš li se mijenjati za mjesto“. Cilj je omogućiti lakše parkiranje osobama s invaliditetom te osvijestiti i utjecati na građane koji zlorabe parkirališna mjesta rezervirana za osobe s invaliditetom.

Udaljenost koja nas povezuje

U studenome 2016. godine održana je edukacijska tribina vezana za probleme djece jednoroditeljskih obitelji djece s TUR-om i njihovoj afirmaciji u društvu. Teme su prezentirane i na tribini se raspravljalo o:

- Predrasudama, strahovima i stigmatizaciji u društvu
- Izazovima jednoroditeljskih obitelji i životu s pomajkom i poočimom
- Život s Down sindromom
- Primjerima dobre prakse u Dječjem vrtiću Sisak Stari
- Iskustvima koja olakšavaju obrazovanje i život – prezentacija ideja i inovacija
- Mali poligon motoričkih vještina
- „Razgovaraonica“: Kako postati i ostati društvo bez predrasuda
- Rad u malim grupama – zadatak sa sociodramskim pristupom

Vježbajmo zajedno nove metode

Udruga „Poseban prijatelj“ 2017. godine provela je projekt „Vježbajmo zajedno nove metode“. Cilj je bio uz psihoedukaciju pomoći svima koji su u kontaktu s djecom da bi prepoznali poteškoće, načine samopomoći i pomoći djetetu i cijeloj obitelji, te načine pomoći funkcioniranju djeteta u školi i cjelokupnom društvu.

Aktivnosti:

1. Predavanja o emocionalnim poteškoćama djece ili roditelja
2. Radionica o osjećajima
3. Radionica – Tehnike relaksacije:
 - a. Progresivna mišićna relaksacija za roditelje
 - b. Progresivna mišićna radionica za djecu (što mogu primjenjivati roditelji ili stručnjaci zajedno s djecom, tj. da ih se educira kako to raditi) te Tehnika relaksacije
 - c. Abdominalno disanje roditelj – u vrtiću ili npr. školi
 - d. Abdominalno disanje djeca – doma, u vrtiću ili npr. školi

Radionice su imale cilj osnažiti roditelje djece s poteškoćama koji se u svojem roditeljstvu susreću s različitim dodatnim zahtjevima vezanim uz dijete, članove obitelji i širu zajednicu te različite institucije. Glavni ishodi radionica:

- vježbanje u grupi društvena je aktivnost koja kao takva smanjuje osjećaj izolacije i obogaćuje svakodnevicu roditelja djece s posebnim potrebama
- sati su se prilagodili psihofizičkoj spremi polaznika
- susreti su se održavali dvaput tjedno i sastojali se od zagrijavanja tijela, uz poseban naglasak na osviještenost daha, od vježbi za jačanje mišićne mase, povećanja fleksibilnosti/mobilnosti i koordinacije te završne vođene relaksacije i *Mindfulness* meditacije

- takvo vježbanje jedan je od najučinkovitijih načina rješavanja problema bolova u kralježnici, ako se ne radi o poremećajima koji iziskuju poseban liječnički tretman.

Udruga je ostvarila suradnju s prim. Ljubicom Paradžik, dr. med., dječjom psihijatricom u Kukuljevićevoj bolnici.

4.8.4. Mjera: Organizacija obilježavanja prigodnih datuma

Svake godine prigodnim programom 3. prosinca obilježava se **Međunarodni dan osoba s invaliditetom**. Tako je 2016. godine Međunarodni dan OSI obilježen u suradnji s Udrugom „Poseban prijatelj“, a 2017. godine Grad Dubrovnik i Povjerenstvo za osobe s invaliditetom Grada Dubrovnika obilježili su taj dan prigodnim programima u suradnji s Udrugom „Rina Mašera“, 2018. godine Međunarodni dan osoba s invaliditetom obilježen je u suradnji s Udrugom „Poseban prijatelj“, a 2019. suradnja je ostvarena je s Udrugom roditelja djece s poteškoćama u razvoju „Dva skalina“. 2019. godine za tu namjenu utrošeno je 5.000,00 kn.

Programom koji se održao u Narodnoj knjižnici Grad 2. travnja 2019. obilježio se Svjetski dan svjesnosti o autizmu i tom prigodom održano je predavanje „Što roditelj treba znati o poremećaju iz spektra autizma“.

Također, 2019. godine povodom Nacionalnog dana zdravih gradova, koji se obilježava 20. svibnja, održao se stručni skup „Izjednačavanje mogućnosti za osobe s invaliditetom u Gradu Dubrovniku“, na kojem su sudjelovali stručnjaci iz raznih polja djelovanja te predstavnici drugih gradova u Hrvatskoj koji su dio mreže zdravih gradova. U prvom dijelu skupa pozitivna iskustva u skrbi za osobe s invaliditetom iznijeli su predstavnici dubrovačkih ustanova i udruga. U drugom dijelu skupa svoja su iskustva u skrbi za osobe s invaliditetom iznijeli gostujući predavači. Na stručnom skupu predstavili su se postojeći i planirani zahvati kojima se nastoji postići poboljšanje osiguranja pristupačnosti građevina osobama s invaliditetom i osobama smanjenje pokretljivosti. Nakon predavanja za sudionike skupa organiziran je obilazak nekoliko lokacija na dubrovačkom području s primjerima dobre prakse u skrbi za osobe s invaliditetom.

4.8.5. Mjera: Omogućivanje slobodnog pretraživanja, primanja i prosljeđivanja informacija prema izboru pojedinca – osobe s invaliditetom, na ravnopravnoj osnovi s drugim članovima društva

Vijesti na znakovnom jeziku na Dubrovačkoj televiziji

- ✓ 2016. godine 75.000,00 kn
- ✓ 2018. godine 56.250,00 kn
- ✓ 2019. godine 75.000,00 kn
- ✓ 2020. godine 75.000,00 kn

Stranica Grada Dubrovnika prilagođena za korištenje osobama s invaliditetom

Stupanjem na snagu Zakona o pristupačnosti mrežnih stranica i programskih rješenja za pokretne uređaje tijela javnog sektora Republike Hrvatske, Grad Dubrovnik je, nakon provedbe testiranja pristupačnosti, na svojim mrežnim stranicama objavio Izjavu o pristupačnosti svojega mrežnog sjedišta i aplikacija vezanih uz usluge i projekte, njihovoj usklađenosti s Direktivom (EU) 2016/2102

od 26. listopada 2016. o pristupačnosti internetskih stranica i mobilnih aplikacija te omogućio pružanje povratnih informacija korisnika radi daljnjeg unaprjeđenja mrežne pristupačnosti.

Izbornik pristupačnosti mrežne stranice www.dubrovnik.hr aktivira se klikom na ikonu izbornika pristupačnosti, koja se pojavljuje u desnom gornjem kutu stranice ili u desnom donjem kutu na mobilnim uređajima. To omogućuje prilagođavanje veličine slova, njihova fonta, debljine, razmaka, proreda, boje pozadine. Na stranici je dostupan Omoguru Widget koji omogućuje poboljšanje usklađenosti sa Smjernicama za osiguravanje pristupačnosti mrežnih sadržaja.

Grad Dubrovnik prepoznaje važnost osiguravanja digitalne pristupačnosti za sve korisnike, s posebnim naglaskom na lakši pristup javnim uslugama i informacijama osoba s invaliditetom, primjenjujući, u najvećoj mogućoj mjeri, Direktivu Europskog parlamenta. Mrežna lokacija www.dubrovnik.hr usklađena je sa Zakonom o pristupačnosti mrežnih stranica i programskih rješenja za pokretne uređaje tijela javnog sektora, uz neke iznimke, zbog realnih ograničenja.

Dubrovačke knjižnice prepoznaju važnost osiguravanja digitalne pristupačnosti za sve korisnike s posebnim naglaskom na lakši pristup javnim uslugama i informacijama osoba s invaliditetom, primjenjujući, u najvećoj mogućoj mjeri, Direktivu (EU-a) 2016/2102 Europskog parlamenta i Vijeća od 26. listopada 2016. o pristupačnosti internetskih stranica i mobilnih aplikacija tijela javnog sektora. Nadalje, Dubrovačke knjižnice nabavljaju knjižničnu građu prilagođenu osobama s poteškoćama i nedostatnim jezičnim vještinama. Nabavlja se i zvučna građa u suradnji s Hrvatskom knjižnicom za slijepe i slabovidne, mjesečno se preuzima po 20 zvučnih knjiga. Od opreme za slijepe i slabovidne raspolaže se s reproduktorom, slušalicama i povećalima.

4.9 ISTRAŽIVANJE I RAZVOJ

4.9.1. Mjera: Izrada baze podataka za djecu s poteškoćama u razvoju i osoba s invaliditetom za područje grada Dubrovnika

4.9.2. Mjera: Provođenje i sudjelovanje u akcijskim istraživanjima o osobama s invaliditetom i o području invaliditeta te objavljivanje rezultata istraživanja u stručnim i znanstvenim radovima

Početkom 2020. godine Udruga socijalnih radnika Dubrovnik provela je projekt „**Kvaliteta života osoba s invaliditetom Grada Dubrovnika**“. Cilj projekta bio je ispitati kvalitetu života osoba s invaliditetom na području grada Dubrovnika. Od 65 anketiranih ispitanika, 35 ispitanika pripadnice su ženskog spola, a 30 ispitanika pripadnici su muškog spola. Utvrđivanjem kvalitete života osoba s invaliditetom dobio se uvid u stvarno stanje socioekonomskog statusa osoba s invaliditetom što daje mogućnost pružanja pomoći na područjima gdje je utvrđena lošija kvaliteta života.

4.10. SUDJELOVANJE U KULTURNOM ŽIVOTU, RAZONODI I ŠPORTU

4.10.1. Mjera: Kontinuirano stručno i financijsko poticanje i podupiranje projekata i programa koji afirmiraju kreativne i umjetničke mogućnosti osoba s invaliditetom

Grad Dubrovnik sufinancira **program „Uz Vašu podršku postajemo ravnopravni članovi zajednice“** Udruge za osobe s intelektualnim poteškoćama „Rina Mašera“ kojim se sufinanciraju cvjećarsko-povrtničke radionice koje potiču razvijanje fine motorike, usvajanja raznih vještina, znanja i navika u skladu sa sposobnostima te samopotvrđivanje uzgojem aromatičnoga i ljekovitog bilja u vanjskim dijelovima vrta i razmnožavanje biljaka generativnim i vegetativnim putem u stakleniku. Također, sufinanciraju se likovne radionice za rad s keramikom i raznim likovnim tehnikama te za pripremu prigodnih radova i ukrasa za blagdane. Te likovne radionice potiču razvoj mašte i opažanja, stvaralaštva, volje i inicijative, poboljšanje slike o sebi i razvijanje fine motorike.

Upravni odjel za kulturu

Gradska uprava bezrezervno podržava sve aktivnosti kojima se potiče, educira i materijalno pomaže talentirane osobe s visokim stupnjem tjelesnog oštećenja da svoje preostale sposobnosti izraze kulturom i umjetnošću. Grad Dubrovnik Programom javnih potreba u kulturi, kao i zaključcima gradonačelnika kojima se odobrava financijska potpora pojedinim kulturnim projektima, svake godine podupire određeni broj projekata koji afirmiraju kreativne i umjetničke mogućnosti osoba s invaliditetom, bilo da se potpora odnosi na njih kao na fizičke osobe bilo da oni djeluju unutar različitih organizacija civilnog društva ili drugih organizacija.

Tako Grad Dubrovnik već godinama podupire djelovanje tvrtke Aria Artis d. o. o. koja je osnovana za organiziranje kulturnih događanja u Hrvatskoj i inozemstvu, s posebnim naglaskom na predstavljanje hrvatske kulturne baštine u Velikoj Britaniji. Tvrtka je i začetnik i organizator festivala „Sentimento“ u Dubrovniku. U sklopu svojeg sadržaja Festival, osim glazbeno-scenskog spektakla, provodi i kulturni edukacijsko-rehabilitacijski program za mlade glazbenike i osobe s posebnim potrebama, radi uporabe glazbe kao sredstva rehabilitacije. Sadržaj Festivala uključuje središnji koncert na koji domaćin Festivala Stijepo Gleđ Markos dovodi svjetska glazbena imena. Program Festivala uključuje glazbene radionice za rehabilitaciju djece i odraslih s posebnim potrebama u suradnji s centrima i udrugama za rehabilitaciju na području Dubrovnika i Dubrovačko-neretvanske županije te edukaciju za glazbenog terapeuta. Festival se održava svake godine u lipnju.

Grad Dubrovnik, putem svojeg ovlaštenog odjela za kulturu, redovito pomaže i sufinancira rad Ratimira Carevića. Riječ je o samoukome slijepom pjesniku koji objavljuje pjesme u različitim časopisima, a tiskao je i nekoliko zbirki poezije. Grad Dubrovnik podržava amatersko stvaralaštvo

jer je ono živ i najdinamičniji oblik kreativna društva, a posebno kada je to povezano s umjetničkom aktivnošću hendikepiranih osoba.

U sklopu festivala „Ana u Gradu“, u Dubrovniku je 2019. godine gostovalo najstarije svjetsko kazalište slijepih i slabovidnih osoba „Novi život“, koje je održalo dvije predstave humanitarnog karaktera, 22. i 23. lipnja u večernjim satima u Kneževu dvoru. Ana Rucner jako je ponosna na suradnju s tim kazalištem, a njezin je cilj približiti vještine i ljubav prema umjetnosti koju slijepe i slabovidne osobe izražavaju na poseban, no iznimno zanimljiv način te skrenuti pozornost na važnost njihove integracije u društvo. Sredstva prikupljena od prodaje ulaznica darovana su Udruzi slijepih i slabovidnih osoba Dubrovačko-neretvanske županije.

EU Projekt Lazareti – kreativna četvrt Dubrovnika (Dubrovačka baština d. o. o.)

Projektom EU-a, obnove triju lađa Lazareta i osmišljavanja programa, Gradu Dubrovniku među ostalim sufinancirani su programi koji se tiču osoba s invaliditetom. Dubrovnik godišnje posjećuje i velik broj osoba s invaliditetom, a hrvatski turistički vodiči nisu dostatno obrazovani za turističko vođenje takvih osoba (slijepe, gluhe, osobe u invalidskim kolicima). Stoga je u sklopu tog projekta održana edukacija deset turističkih vodiča o vođenju osoba s invaliditetom po Dubrovniku, osobito po Lazaretima.

Izrađeni su audiovodiči na pet jezika koji će posjetiteljima biti dostupni tijekom cijele godine. Osim samih informacija o zgradi Lazareta, dio materijala bit će o lokalnim legendama i zanimljivostima, poznatim Dubrovčanima i turistima interesantnim podacima. Audiovodičima će se omogućiti slijepim osobama da dožive Lazarete zvučno. Svaki audiovodič (slušalica) ima ispupčene brojeve da se slijepe osobe lakše mogu koristiti vodičem. Izrađena je maketa Grada i Lazareta koja se nalazi na samome ulazu na plato Lazareta i polazišna je točka za obilazak Lazareta, ali i sredstvo predstavljanja Lazareta slijepim osobama.

Dom Marina Držića je 2019. godine u suradnji s Osnovnom školom Ivana Gundulića, u okviru pedagoške djelatnosti, izvodio likovne radionice s učenicima u odjelima djelomične integracije u prostorima Osnovne škole Ivana Gundulića. Radionice su tematski bile povezane s Marinom Držićem i Ivanom Gundulićem te se, kada to dopuste epidemiološke prilike, planira i otvorenje izložbe radova učenika u odjelima djelomične integracije.

Dubrovački muzeji surađuju s Udrugom za Down sindrom Dubrovačko-neretvanske županije na izradi suvenira temeljenih na muzejskom fondusu – keramičkih podmetača za čaše Iznik. Članovi Udruge, uz pomoć predsjednice Marijane Bender, sudjeluju u zaglađivanju pločica prije pečenja, lijepljenju silikonskih čepića nakon pečenja, sortiranju podmetača prema uzorcima i na kraju ih pakiraju. Svojim izgledom, podmetači postižu posebnost, prepoznatljivost i vidljivost, a njihovom kupnjom podupire se rad Udruge, ali i Dubrovačkih muzeja. Cilj je i dalje nastaviti suradnju s Udrugom za Down sindrom DNŽ da bi se njihovi članovi što više uključili u društveni život zajednice.

U **Kulturno-povijesnom muzeju** nalazi se i multimedijalna prezentacija fortepijana iz Kneževa dvora koja je putem mobilne aplikacije na tabletu postavljenom uz sami predmet. Sadržaj je tekstualnim, audiosadržajem i videosadržajem prilagođen nagluhim i slabovidnim osobama. Uz povijesni pregled instrumenta, graditelja Antona Waltera iz 1970. godine, aplikacija omogućava i reprodukciju glazbenih izvedbi na tom, u svjetskim razmjerima raritetnom glazbalu.

4.10.2. Mjera: Osiguravanje audiodeskripcije i prijevoda na hrvatski znakovni jezik najmanje jedne produkcije u gradskom kazalištu

Kazalište Marina Držića imalo je izvedbu za osobe s invaliditetom 5. lipnja 2017. godine u suradnji s Festivalom Sentimento kada je gostovalo najstarije kazalište slijepih i slabovidnih u svijetu „Novi život“. Na Velikoj Sceni KMD-a prikazana je njihova najuspješnija predstava „Jučer sam se sjetio plave“ koju je Petra Radin napisala i režirala inspirirana životima glumaca koji su i sami glumili u predstavi.

4.10.3. Mjera: Održavanje i opremanje postojećih prostora i objekata te uvođenje novih sadržaja za obavljanje športskih i rekreacijskih aktivnosti osoba s invaliditetom

Ulaganja u objektima kojima upravlja JU športski objekti Dubrovnik:

- tijekom II. faze uređenja kontejnerskog sklopa u Gospinu polju (I. faza igralište s umjetnom travom) izrađen je sanitarni čvor za OSI s pristupnom rampom. Iako je sanitarni čvor dio cjelokupne investicije, procjena navedenog čvora je cca 50.000,00 kn.
- u zadnjih pet godina nije se više ulagalo, ali u objektima dvorana i bazen postoje sanitarni čvorovi za OSI (korisnike), kao i ugrađen lift na bazenu otprije.

4.10.4. Mjera: Potaknuti i podržati osnivanje športskih klubova za osobe s invaliditetom i osigurati športska natjecanja za osobe s invaliditetom

Grad Dubrovnik sufinancira program „**Integracija slijepih osoba u društvo**“ Udruge slijepih Dubrovačko-neretvanske županije kojim se sufinancira sudjelovanje na natjecanju Dalmatinske igre za slijepe, što podiže razinu kvalitete života članovima Udruge.

4.10.5. Mjera: Prilagođavanje postojećih dječjih igrališta djeci s poteškoćama u razvoju, izgradnja i uređenje senzornog parka

Grad Dubrovnik je u suradnji s Općom bolnicom Dubrovnik pronašao prostor i pristupio prilagodbi postojećeg projekta za izgradnju i uređenje **senzoričkog parka za djecu s poteškoćama u razvoju**, a 2019. godine s Općom bolnicom Dubrovnik potpisan je sporazum o suradnji na realizaciji projekta izgradnje i opremanja senzoričkog parka.

Početkom lipnja 2020. godine otvoren je **новоизgrađeni športsko-rekreacijski park s dječjim i športskim igralištima na glavici Babina kuka**. Novi kvartovski rekreacijski park namijenjen je svim dobnim skupinama i omogućuje istovremenu i neometanu uporabu za više korisnika. Koncipiran je u četiri dijela: dječje igralište podijeljeno u zone za djecu do šest godina i za djecu iznad šest godina, a koje sadržava i sprave za djecu s poteškoćama u razvoju; plato za *outdoor fitness* povezan s dječjim igralištem putem klupa-tribina; športsko igralište (igralište za mali nogomet i košarkaško igralište) te plato za *street workout*. Sva igrališta primjereno su ograđena, a na zapadnoj strani, izvan ograde igrališta, nalazi se klupa-tribina. Taj športski infrastrukturni projekt vrijedan je 2.871.591,88 kuna s PDV-om, a u njegovu sklopu uređen je i nogostup za pristup do parka, prostor za odlaganje otpada i autobusno stajalište.

Od 2017. **Upravni odjel za komunalne djelatnosti i mjesnu samoupravu** započeo je s obnovom svih igrališta i športskih terena na području Grada Dubrovnika. Pregledom navedenih igrališta utvrđeno je da veći broj nema pristup ni mogućnost prilaza osobama smanjene pokretljivosti, kao ni sprave za igru.

Povodom svega toga u 2019. godini UO za komunalne djelatnosti i mjesnu samoupravu nabavio je i postavio tri sprave za osobe s invaliditetom na igrališta na kojima je moguć pristup i korištenje:

- ljuljačkom za djecu sa smanjenom pokretljivošću na dječjem igralištu „Bogišićev park“
- vrtuljkom za djecu u kolicima na dječjem igralištu „Batala“
- ljuljačkom za djecu u kolicima na dječjem igralištu „Park Luja Šoletića“.

Pregledom *outdoor fitnessa* u Parku Luja Šoletića i Batala utvrđeno je da na istima postoje sprave za vježbanje namijenjene osobama s invaliditetom.

4.11 CIVILNO DRUŠTVO

4.11.1. Mjera: Sustavno jačanje javne svijesti o problemima i pravima osoba s invaliditetom, te značenju udruga osoba s invaliditetom

4.11.2. Mjera: Poticanje i razvijanje kulture dijaloga

4.11.3. Mjera: Izgradnja stručnoga, kadrovskoga i materijalnog kapaciteta udruga osoba s invaliditetom i udruga djece s poteškoćama u razvoju

Suradnja Grada Dubrovnika s organizacijama civilnog društva na ostvarenju Strategije za izjednačavanje mogućnosti osoba s invaliditetom prikazana je kao primjer dobre prakse na obilježavanju 30. godišnjice osnivanja Hrvatske mreže zdravih gradova u svibnju 2018. godine u Zagrebu te na međunarodnoj konferenciji zdravih gradova, koja se održala u Belfastu početkom listopada 2018. godine.

Grad Dubrovnik i Hrvatska komora arhitekata – područni odbor Dubrovnik organizirali su u ponedjeljak 20. svibnja 2019. stručni skup i radionicu „Izjednačavanje mogućnosti za osobe s invaliditetom u Gradu Dubrovniku“ u amfiteatru Sveučilišta u Dubrovniku. Predstavljene su dobre prakse projekata usmjerenih na rad s osobama s invaliditetom i istaknuta je tema pristupačnosti kao trajnoj i razvojnoj temi održivosti. Upravo na projekte pristupačnosti Grad Dubrovnik ulaže brojne napore, pa se tako nakon završetka skupa obišlo lokacije koje predstavljaju primjere izjednačavanja mogućnosti za osobe s invaliditetom: plaže prilagođene osobama s invaliditetom Solitudo („Mandrač“) i Copacabana, Opća bolnica Dubrovnik – Poliklinika za mentalno zdravlje djece, Udruga „Dva skalina“ – senzorička soba i Povijesna gradska jezgra – transporter za osobe s invaliditetom. Stručni skup organiziran je u prigodi Nacionalnog dana zdravih gradova.

Svake godine prigodnim programom obilježava se Međunarodni dan osoba s invaliditetom, te je tako 3. prosinca 2018. godine u organizaciji Povjerenstva za osobe s invaliditetom Grada Dubrovnika i Udruge „Poseban prijatelj“ obilježen Međunarodni dan osoba s invaliditetom. Povjerenstvo za osobe s invaliditetom Grada Dubrovnika, u suradnji s Udrugom roditelja djece s poteškoćama u

razvoju „Dva skalina“, organiziralo 3. prosinca 2019. prigodni program obilježavanja Međunarodnog dana osoba s invaliditetom na kojemu je predstavica Udruge „Dva skalina“ održala prezentaciju o radu Udruge, dok je predstavnik Policijske uprave Dubrovačko-neretvanske predstavio akciju „Enable“, kojom policija nastoji podići razinu tolerancije i poštovanja osnovnog ljudskog prava osoba s invaliditetom, prava na kretanje.

Grad Dubrovnik nastavlja razvoj partnerskog odnosa s udrugama i organizacijama civilnog društva. Putem javnog poziva sufinanciraju se programi i projekti udruga osoba s invaliditetom i djece s poteškoćama u razvoju.

Ukupna sredstva za sufinanciranje udruga:

- ✓ 800.000 kn u 2015.
- ✓ 810.850 kn u 2016.
- ✓ 953.357 kn u 2017.
- ✓ 667.839 kn u 2018.
- ✓ 672.839 kn u 2019.
- ✓ 689.300 kn u 2020.

2019. godine prvi put je raspisan trogodišnji javni poziv za sufinanciranje programa udruga koje skrbe o osobama s invaliditetom i djeci s poteškoćama u razvoju.

Grad Dubrovnik svake godine sufinancira program sljedećih udruga:

- Društvo multiple skleroze Dubrovačko-neretvanske županije
- Društvo distrofičara invalida cerebralne i dječje paralize i ostalih tjelesnih invalida Dubrovačko-neretvanske županije
- Udruga gluhih i nagluhih Dubrovačko-neretvanske županije
- Udruga roditelja djece s poteškoćama u razvoju i osoba s invaliditetom „Dva skalina“
- Udruga slijepih Dubrovačko-neretvanske županije
- Udruga za Down sindrom Dubrovačko-neretvanske županije
- Udruga za osobe s intelektualnim poteškoćama „Rina Mašera“
- Udruga za savjetovanje edukaciju i pomoć roditeljima djece s poteškoćama u razvoju „Poseban prijatelj“

2020. godine sufinanciran je program Centra za neurorazvojnu integraciju refleksa u suradnji s Udrugom „Dva skalina“.

Sufinanciran je program „Pomoć osobama oštećena sluha“ Udruge gluhih i nagluhih Dubrovačko-neretvanske županije čiji su ciljevi bolja komunikacija i mentalno zdravlje, informiranost i ublažavanje otuđenosti članova, što je ostvareno individualnim kontaktom, defektologijskim savjetovanjem u uredu Udruge i na terenu uz primjenu tehnika „Teorije kontrole“, „Realne terapije“ i dr., te stručni socijalni rad. Na dan 30. lipnja 2020. godine Udruga u evidenciji ima ukupno 185 članova u Gradu Dubrovniku.

5. PODATCI O OSOBAMA S INVALIDITETOM U GRADU DUBROVNIKU

Invaliditet predstavlja važan medicinski, socijalni, politički i gospodarski izazov svakog društva. Prema Zakonu o hrvatskom registru osoba s invaliditetom (NN, 64/2001), invaliditet predstavlja trajno oštećenje, smanjenje ili gubitak sposobnosti obavljanja neke fizičke aktivnosti ili psihičke funkcije primjerene životnoj dobi osobe i odnosi se na sposobnosti, u obliku složenih aktivnosti i ponašanja, koje su općenito prihvaćene kao sastavni dio svakodnevnog života. Zakon o hrvatskom registru osoba s invaliditetom i Pravilnik o sastavu i načinu rada tijela vještačenja u postupku ostvarivanja prava iz socijalne skrbi i drugih prava po posebnim propisima (NN, 57/13), navode sljedeću klasifikaciju oštećenja: oštećenja vida, sluha, govorno-glasovne komunikacije, lokomotornog sustava, središnjega živčanog sustava, drugih organa i organskih sustava, mentalnu retardaciju, autizam, duševne poremećaje i više vrsta oštećenja.

Prema Zakonu o socijalnoj skrbi (NN, 157/13 i 152/14, 99/15, 52/16 i 16/17, 130/17, 98/19 i 64/20), u okviru članka 4.:

- Osoba s invaliditetom je osoba koja ima dugotrajna tjelesna, mentalna, intelektualna ili osjetilna oštećenja, koja u međudjelovanju s različitim preprekama mogu sprječavati njezino puno i učinkovito sudjelovanje u društvu na ravnopravnoj osnovi s osobama bez invaliditeta.
- Dijete s poteškoćama u razvoju je dijete koje zbog tjelesnih, senzoričkih, komunikacijskih, govorno-jezičnih ili intelektualnih poteškoća treba dodatnu potporu za učenje i razvoj da bi ostvarilo najbolji mogući razvojni ishod i socijalnu uključenost.

U Dubrovniku živi 4171 osoba s invaliditetom, od čega su 2499 muškarci (59,9 %) i 1672 žene (40,1 %). Najveći broj osoba s invaliditetom je u radno aktivnoj dobi. U dobi od 0 do 19 godina ukupno je 544 djece s invaliditetom ili 13 % ukupne populacije osoba s invaliditetom.

Tablica 1. Prikaz broja osoba s invaliditetom s područja Grada Dubrovnika, prema spolu i dobnim skupinama.¹⁵

Dobna skupina	M	Ž	Ukupno
00 – 04	43	30	73
05 – 09	62	49	111
10 – 14	129	69	198
15 – 19	95	67	162
20 – 24	88	55	143
25 – 29	60	48	108
30 – 34	45	27	72
35 – 39	56	35	91
40 – 44	56	44	100
45 – 49	160	64	224

¹⁵ Zavod za javno zdravstvo Dubrovačko-neretvanske županije, stanje na dan 29. rujna 2020.

50 – 54	256	104	360
55 – 59	291	161	452
60 – 64	305	203	508
65 – 69	300	203	503
70 – 74	230	161	391
75 – 79	122	109	231
80 – 84	120	113	233
85 – 89	54	75	129
90 – 94	16	41	57
95 – 99	7	8	15
100 – 104	2	1	3
105 – 109	1	3	4
110 – 114	1	2	3
Ukupno	2499	1672	4171

Tablica 2. Broj nezaposlenih osoba s invaliditetom u Gradu Dubrovniku.

NEZAPOSLENE OSOBE S INVALIDITETOM NA PODRUČJU ISPOSTAVE DUBROVNIK

Vrsta invalidnosti	XI. 2015.	XI. 2016.	XI. 2017.	XI. 2018.	XI. 2019.	XI. 2020.
Oštećenje vida	6	0	1	2	2	3
Oštećenje sluha	2	2	3	2	2	3
Poremećaji glasovno-govorne komunikacije	0	1	0	0	0	0
Tjelesni invaliditet	17	19	19	14	12	16
Intelektualne poteškoće	13	18	15	13	14	16
Psihičke i organske smetnje	3	3	6	4	4	5
Kombinirane smetnje	5	5	3	7	10	17
Kronične bolesti	5	2	4	5	9	12
Ukupno	51	50	51	47	53	72

Tablica 3. Broja osoba s invaliditetom koje je zaposleno na području Grada Dubrovnika.

ZAPOSŁJAVANJE OSOBA S INVALIDITETOM NA PODRUČJU ISPOSTAVE DUBROVNIK
(postotak tjelesnog oštećenja viši od 30 %)

Vrsta invalidnosti	2015.	2016.	2017.	2018.	2019.	I. – X. 2020.
Oštećenje vida	1	2	1	0	1	1
Oštećenje sluha	1	4	4	5	7	6
Tjelesni invaliditet	13	13	17	13	11	5
Intelektualne poteškoće	8	10	9	9	6	6
Psihičke i organske smetnje	1	0	0	4	1	0
Kombinirane smetnje	3	4	5	4	4	4

Kronične bolesti	3	5	4	2	1	2
Ukupno	30	38	40	37	31	24

Tablica 4. Broj osoba s invaliditetom uključenih u mjere Hrvatskog zavoda za zapošljavanje – Ispostava Dubrovnika.

UKLJUČENE OSOBE S INVALIDITETOM U MJERE HZZ-a U ISPOSTAVI DUBROVNIK
(ukupan broj OSI zaposlene putem mjera)

Vrsta mjere	2015.	2016.	2017.	2018.	2019.	I. – X. 2020.
Potpore za zapošljavanje	2	1	3	0	0	1
Javni radovi	4	5	1	8	1	1
Stručno osposobljavanje za rad	1	0	0	0	0	0
Potpore za samozapošljavanje	0	1	2	2	2	0
Potpore za očuvanje radnih mjesta	0	0	0	1	3	6
Obrazovanje	0	0	1	1	0	1
UKUPNO	7	7	7	12	6	9

Tablica 5. Broj nezaposlenih osoba s invaliditetom u Gradu Dubrovniku na dan 31. prosinca 2020.

Vrsta invalidnosti	Dubrovačko-neretvanska županija	Grad Dubrovnik
Oštećenje vida	2	2
Oštećenje sluha	5	4
Poremećaji glasovno-govorne komunikacije	0	0
Tjelesni invaliditet	34	15
Intelektualne poteškoće	23	11
Psihičke i organske smetnje	7	3
Kombinirane smetnje	24	12
Kronične bolesti	14	7
UKUPNO	109	54

Tablica 6. Zapošljavanje osoba s invaliditetom u Gradu Dubrovniku u 2020. godini

Vrsta invalidnosti	Dubrovačko-neretvanska županija	Grad Dubrovnik
Oštećenje vida	3	1
Oštećenje sluha	6	3

Tjelesni invaliditet	11	4
Intelektualne poteškoće	13	4
Psihičke i organske smetnje	2	0
Kombinirane smetnje	11	3
Kronične bolesti	3	1
UKUPNO	49	16

U **gradskoj upravi Grada Dubrovnika** trenutno je zaposleno sedam osoba s invaliditetom, a od 2015. do 2020. zaposlene su dvije osobe s invaliditetom.

Podatci Centra za socijalnu skrb Dubrovnik

Prava osoba s invaliditetom i djece s poteškoćama u razvoju:¹⁶

- Broj korisnika prava na osobnu invalidninu u Gradu Dubrovniku: 393
- Broj korisnika prava na doplatak za pomoć i njegu u Gradu Dubrovniku: 446
- Broj djece korisnika prava na osobnu invalidninu u Gradu Dubrovniku: 150
- Broj djece korisnika prava na doplatak za pomoć i njegu u Gradu Dubrovniku: 75
- Broj roditelja koji imaju status roditelja njegovatelja: 22

Podatci o broju osoba s invaliditetom koji imaju prebivalište na području Grada Dubrovnika, a ostvaruju pravo na:¹⁷

- usluga boravka: 37
- usluga smještaja: 219
- organizirano stanovanje: 3
- naknada za ugroženog kupca energenta: 761
- usluga pomoć u kući: 53
- ostale socijalne usluge iz Zakona o socijalnoj skrbi:
 - psihosocijalna podrška: 33
 - usluga rane intervencije: 0
 - naknada za troškove prijevoza zbog školovanja: 0
 - pomoć pri uključivanju u programe odgoja i redovitog obrazovanja: 0

Tablica 7. Vrste oštećenja kod osoba s invaliditetom iskazane u skladu sa Zakonom o Hrvatskom registru o osobama s invaliditetom (NN64/01) – Grad Dubrovnik.¹⁸

Vrsta oštećenja	Ukupno
Intelektualna oštećenja	172
Mentalna oštećenja	950
Oštećenja drugih organa i organskih sustava, kromosomopatije, prirođene anomalije i rijetke bolesti	931

¹⁶ Centar za socijalnu skrb Dubrovnik, stanje na dan 26. listopada 2020.

¹⁷ Centar za socijalnu skrb Dubrovnik, stanje na dan 27. studenoga 2020.

¹⁸ Zavod za javno zdravstvo Dubrovačko-neretvanske županije, stanje na dan 29. rujna 2020.

Oštećenja govorno-glasovne komunikacije	261
Oštećenja lokomotornog sustava	1037
Oštećenja perifernoga živčanog sustava	139
Gluhosljepoća	2
Oštećenja sluha	143
Oštećenja središnjega živčanog sustava	601
Oštećenja vida	155
Poremećaji iz spektra autizma	51
Višestruka oštećenja	1357
Nedefinirano	1675
Ukupno	7474

Dječji vrtići – pregled programa¹⁹

Rad s djecom s poteškoćama u razvoju

Psihofizički razvoj i zdravlje djece prati se od upisa u vrtić kada roditelji ispunjavaju upitnik s podacima o cjelokupnom razvoju djeteta – motoričkom, spoznajnom, emocionalno-socijalnom, razvoju govora i zdravstvenim poteškoćama. Na taj način upoznaju se djeca i roditelji, uspostavlja se suradnja od samog početka, a stručni tim vrtića dobiva važne podatke o svakom djetetu koji su bitni za dobru prilagodbu, napredovanje djeteta i prevenciju mogućih poteškoća.

Rad s djecom s poteškoćama u razvoju odvija se putem:

- inicijalnih intervju na upisima (gdje od roditelja dobivamo prve i važne podatke o djetetovu razvoju ili odstupanju, te o eventualnim rizicima u njegovu razvoju)
- informacija dobivenih uvidom u zdravstvene kartone djece
- informacija dobivenih od vanjskih ustanova, gdje su djeca uključena u rehabilitaciju
- informacija dobivenih od odgojiteljica, koje u skupini uoče odstupanja u razvoju djeteta.

Ako roditelji na upisu ne daju potpune informacije o razvoju djeteta, posebno kod djeteta s poteškoćama u razvoju, to otežava formiranje odgojnih skupina, raspored odgojitelja, a može predstavljati i poteškoću vezanu za sigurnost i zdravlje djeteta.

Redovito praćenje razvoja i napredovanja djece, ostvarivalo se putem popisa zrelosti, individualnih djetetovih dosjea, razvojnih mapa, individualnih razgovora s roditeljima, psihologijskih ispitivanja i opservacija defektologinje i pedagoginje, timskog praćenja i zapažanja odgojitelja.

Vođeni zadaćama iz Godišnjeg plana i programa, koje se odnose na rad s djecom s poteškoćama u razvoju, Stručno razvojna služba (pedagoginje, psihologinje, defektologinje, edukacijske rehabilitatorice i logopedinje) i zdravstvene voditeljice radile su na pravodobnu uočavanju poteškoća, ili odstupanja u razvoju djeteta.

¹⁹ Godišnje izvješće o radu Dječjih vrtića Dubrovnik za pedagošku godinu 2019./2020.

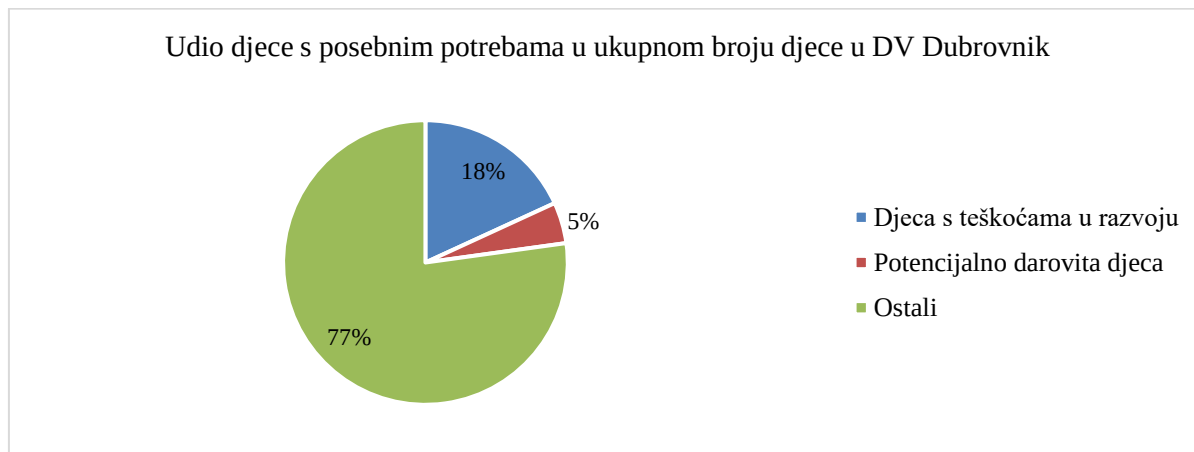
Probir djece s poteškoćama u razvoju na početku pedagoške godine 2019./2020.

Tijekom rujna i listopada proveden je probir djece s poteškoćama u razvoju, i to na način da odgojiteljice početkom pedagoške godine izdvajaju djecu koja su rizična za poteškoće u razvoju ili je postojanje poteškoća ranije dokazano. U sklopu takvoga načina probira, odgojiteljice na temelju očekivanih razvojnih miljojaka uočavaju djecu za koju sumnjaju da kasne u razvoju ili već imaju utvrđeno postojanje nekih od razvojnih poteškoća. Tim probirom izdvojeno je 326 djece sa sumnjom na utvrđene poteškoće ili već s utvrđenim poteškoćama u razvoju prema Državnome pedagoškom standardu.

Tablica 8. Djeca s poteškoćama u razvoju evidentirana u pedagoškoj godini 2019./2020.

Naziv kategorije poteškoća u razvoju prema Državnome pedagoškom standardu	1. cjelina	2. cjelina	3. cjelina	UKUPNO
oštećenje vida	8	7	5	20
oštećenje sluha	1	2	1	4
poremećaji govorno-glasovne komunikacije	84	44	37	165
poremećaji u ponašanju	24	7	11	42
motorička oštećenja	3	4	2	9
snižene intelektualne sposobnosti	1	/	1	2
autizam	7	11	4	22
višestruke poteškoće	2	2	3	7
zdravstvene poteškoće i neurološka oštećenja	22	18	15	55
UKUPNO	152	95	79	326

Grafički prikaz 1: Udio djece s posebnim potrebama u ukupnom broju djece u Dječjim vrtićima Dubrovnika.

Na prikazanom grafu vidljivo je da je ukupan udio djece s posebnim potrebama 23 %, od čega je 5 % potencijalno darovite djece, a 18 % djece s poteškoćama u razvoju.

Velik broj djece s poteškoćama u razvoju obuhvaćen je individualiziranim, grupnim ili individualnim radom. Za svako dijete napisan je individualni program rada koji je, uz zapažanja, upute i savjete roditeljima i odgojiteljima, sastavnim dijelom dosjea svakog djeteta.

Tijekom ove godine uspješno smo surađivali s nizom specijaliziranih ustanova i udruga radi što uspješnijeg i djelotvornijeg rada s tom djecom.

Individualno se radilo s djecom koja su imala različite emocionalne smetnje kao što su tugovanje zbog gubitka bliske osobe, strahovi, poremećaji hranjenja, enureze, noćni strahovi, agresivnost, impulzivnost, poteškoće u govoru i dr.

Osobni pomagači djece s poteškoćama u razvoju

Grad Dubrovnik i dalje izdvaja dodatna financijska sredstva za projekt „Uvođenje osobnih pomagača u vrtić“ djeci s poteškoćama u razvoju, a od 1. travnja 2019. godine osobni pomagači financiraju se i iz projekta Grad za djecu, čija sredstva dolaze iz Europskoga socijalnog fonda.

U pedagoškoj godini 2019./2020. u Dječjim vrtićima Dubrovnik djeci s poteškoćama u razvoju podršku je pružalo 28 osobnih pomagača. Četrnaestero pomagača zaposleno je putem projekta Grad za djecu na pola radnog vremena, čime su im omogućeni bolji uvjeti rada te je olakšano planiranje i organizacija rada. Pojedini su pomagači odustajali od posla iz raznih razloga, te su se odmah tražili novi da bi se osigurala kontinuirana podrška svakom djetetu kojemu je ista bila potrebna. Podrškom osobnih pomagača bilo je obuhvaćeno 34 djece s poteškoćama u razvoju. Svaki osobni pomagač radio je s djetetom svaki dan, od ponedjeljka do petka, po dva ili četiri sata.

Uključivanje pomagača poboljšalo je:

- sigurnost djece
- rad odgojitelja u skupini i uključivanje djece s poteškoćama u aktivnosti
- individualni pristup djeci s poteškoćama u razvoju
- praćenje razvoja i napredovanja djece
- intenziviranu suradnju s roditeljima.

Izbor osobnih pomagača obavlja stručno-razvojna služba vrtića nakon individualnog razgovora s kandidatima i popunjenog upitnika za procjenu kompetencije i iskustva u radu s djecom s poteškoćama u razvoju. Svaki osobni pomagač upoznat je s vrstama poteškoća u razvoju i posebnostima djece i drugim bitnim informacijama o funkcioniranju djeteta s kojim će raditi.

Putem konzultacija i razgovora s osobnim pomagačima, razmjenjivala su se iskustva o radu s tom djecom. Osobni pomagači savjetovani su za postavljanje realnih, mjerljivih i kratkoročnih ciljeva.

Na početku pedagoške godine održana su predavanja namijenjena odgojiteljima i pomagačima djece s poteškoćama u razvoju radi jačanja kompetencija u radu s djecom s razvojnim poteškoćama. Radionice su vodili stručni suradnici. Teme predavanja bile su: *Djeca s poteškoćama u razvoju*, *Inkluzija i uloge njezinih sudionika u dječjem vrtiću*, *Nepoželjna ponašanja* te *Potpomognuta komunikacija u vrtiću*. Tijekom četiriju predavanja prikazano je više načina rada primjerenih i primjenjivih kod djece s određenim poteškoćama s kojima se odgojiteljice i pomagači susreću u svojem radu.

U lipnju 2020. godine provedena je evaluacija rada osobnih pomagača putem anketa za odgojitelje i roditelje djece s poteškoćama koja su imala osobnog pomagača.

Na temelju obrade podataka anketnih upitnika može se zaključiti da su roditelji i odgojitelji većinom zadovoljni radom osobnog pomagača u skupini. Roditelji i odgojitelji naglašavaju potrebu za dodatnim educiranjem pomagača, ali i samih odgojitelja u radu s djecom s poteškoćama u razvoju. Neke se odgojiteljice osjećaju nemoćnim pri smirivanju agresivna ponašanja djeteta, a rad s djetetom s poteškoćama u razvoju vrlo je raznolik te otkriva novi prostor za edukaciju. Komunikacija s roditeljima je svakodnevna, većinom pri dolasku i odlasku iz vrtića, dok je jedna odgojiteljica pružila mogućnost individualnog razgovora s roditeljima srijedom u popodnevnom satima. Rad osobnih pomagača pojedine odgojiteljice hvale, ističući njihovu mirnoću i veselu pristupačnost prema djeci s kojom rade.

Uključivanje osobnih pomagača poboljšalo je kvalitetu rada, omogućilo individualizirani pristup djeci s poteškoćama u razvoju, olakšalo praćenje njihova razvoja i napredovanja, olakšalo rad odgojiteljima te proširilo suradnju s roditeljima.

Sugestije i komentari odgojitelja	Sugestije i komentari roditelja
Žele više edukacija za osobne pomagače	zadovoljni su jer dijete ima pomagača, žele daljnje osiguravanje pomagača za sljedeću pedagošku godinu
Pomagač koji može kontinuirano biti uz dijete	pohvale za suradnju i komunikaciju sa stručnim timom vezane za sastanke s odgojiteljima i roditeljima za uspostavljanje ciljeva i pružanju podrške djetetu u skupini
Više interaktivnih sastanaka za razmjenu iskustava	ističu potrebu za dodatnim educiranjem pomagača i odgojitelja vezanim za proces inkluzije djece s poteškoćama u razvoju
Žele da dijete i pomagač borave u skupini jednako vrijeme	kod osobnih pomagača cijene smirenost, spremnost za pomoć, strpljenje i individualni pristup

Probir djece s poteškoćama u razvoju na upisima

Ove pedagoške godine inicijalni upitnik za upis djeteta u vrtić upotpunjen je s pitanjima koja detaljnije opisuju razvojna područja, komunikacijske vještine i specifičnosti u ponašanju i navikama djeteta da bi se dobili potpuniji podatci o djetetu koje se upisuje. Osim toga, roditelji djece u dobi do dvije godine ispunjavali su Ljestvicu za procjenu ranog komunikacijskog i simboličkog razvoja (CSBS-DP) da bi se dobili podatci o ranom komunikacijskom i govorno-jezičnom razvoju. Probir je proveden u 2. i 3. cjelini, podijeljeno je 95 upitnika, nakon čega su obrađeni rezultati, koji slijede u tablici:

CJELINA	UOČENA Odstupanja	UREDNI REZULTATI
2. cjelina	19 %	81 %
3. cjelina	18 %	82 %

Provedeno je 285 inicijalnih intervjua s kandidatima za upis u jaslice/vrtić, te je na temelju procjene stručnih timova odlučeno da za osmero novoupisane djece postoji potreba za angažiranjem osobnog pomagača.

	1. cjelina	2. cjelina	3. cjelina	Ukupno
Ukupno inicijalnih intervjua	108	77	110	285
Broj djece kojima je potreban osobni pomagač	3	4	1	8

Rad Povjerenstva za procjenu potrebe angažiranja osobnih pomagača za djecu s teškoćama u razvoju

Stručni tim Vrtića, zajedno s vanjskim suradnicima, čini Povjerenstvo za procjenu potrebe angažiranja osobnih pomagača za djecu s poteškoćama u razvoju. Povjerenstvo se sastalo ukupno jedanput tijekom ove pedagoške godine (zbog epidemije COVID-19). Teme sastanaka odnosile su se na djecu s poteškoćama u razvoju, procjenu vrste i razine poteškoće, procjenu potrebe angažiranja osobnog pomagača te procjenu duljine boravka djeteta. Povjerenstvo donosi odluke o dodjeli osobnih pomagača te o duljini boravka pojedinog djeteta s poteškoćama u razvoju u skupini. U ovoj pedagoškoj godini Povjerenstvo je donijelo 31 odluku o dodjeli pomagača za isti broj djece s poteškoćama u razvoju.

Osnovne škole

U osnovnim školama kojima je Grad Dubrovnik osnivač ima ukupno 169 učenika, djece s poteškoćama u razvoju. Najviše učenika, njih ukupno 81, ima poremećaj govorno-glasovne komunikacije. Osnovna škola Ivana Gundulića ima najviše učenika djece s poteškoćama u razvoju, ukupno 56, dok Osnovna škola Mokošica slijedi s ukupno 36 učenika.

Tablica 9. Broj djece s poteškoćama u razvoju u osnovnim školama²⁰

Naziv kategorije poteškoća u razvoju prema Državnom pedagoškom standardu	OŠ Ivana Gundulića	OŠ Montovjerna	OŠ Marina Getaldića	OŠ Marina Držića	OŠ Lapad	OŠ Mokošica	OŠ Antuna Masle	UKUPNO
oštećenje vida	1	0	0	0	0	1	0	2
oštećenje sluha	1	0	0	0	0	0	1	2
poremećaji govorno-glasovne komunikacije	24	6	7	10	4	20	10	81
poremećaji u ponašanju	4	0	2	3	0	4	0	13

²⁰ Podatci iz školske godine 2020./2021.

motorička oštećenja	3	1	0	0	0	2	1	7
snižene intelektualne sposobnosti	11	1	0	1	4	0	3	20
autizam	10	3	2	1	3	1	0	20
višestruke poteškoće	2	5	4	0	3	6	0	20
zdravstvene poteškoće i neurološka oštećenja	0	2	0	0	0	2	0	4
UKUPNO	56	18	15	15	14	36	15	169

POLIKLINIKA ZA ZAŠTITU MENTALNOG ZDRAVLJA DJECE I MLADIH

Podatci o osobama s invaliditetom i djecom s poteškoćama u razvoju koji imaju prebivalište na području grada Dubrovnika, a bili su korisnici Poliklinike za zaštitu mentalnog zdravlja djece i mladih Opće bolnice.

Tablica 10. Korisnici Poliklinike za zaštitu mentalnog zdravlja djece i mladih Opće bolnice.

Posjeti po radilištima	Broj posjeta	Broj pacijenata
Psihijatrijska ambulanta	8	8
Psihologijska jedinica	2147	396
Radna terapija	960	68
BF/NF	96	8
Edukacijska rehabilitacija	1397	109
Fonetska jedinica	146	34
Logopedijska jedinica	1490	190
SVEUKUPNO	6359	502

Rezultati istraživanja „Kvaliteta života osoba s invaliditetom Grada Dubrovnika“

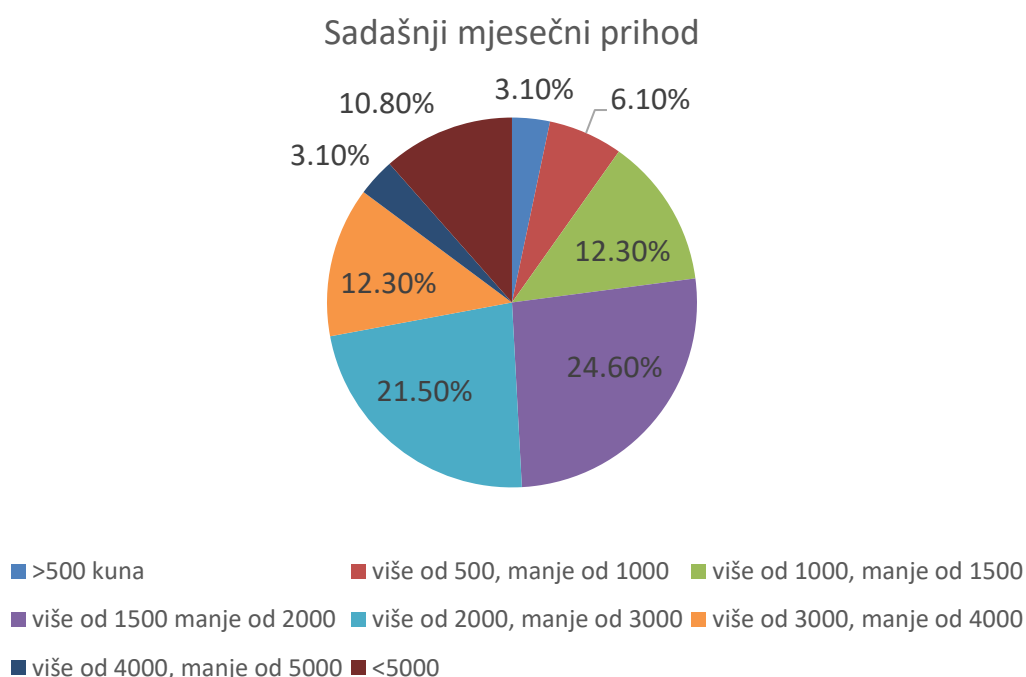
Tijekom 2020. godine Udruga socijalnih radnika Dubrovnik, kao dio projekta „Kvaliteta života osoba s invaliditetom Grada Dubrovnika“ provela je ispitivanje 65 osoba s invaliditetom. Cilj projekta bio je ispitati kvalitetu života osoba s invaliditetom na području grada Dubrovnika.

Od 65 anketiranih ispitanika, 35 ispitanika pripadnice su ženskog spola, a 30 ispitanika pripadnici su muškog spola. Najveći je broj ispitanika u dobi od 50 do 59 godina, što predstavlja 18,40 % ukupnog broja ispitanika. Najmanji broj ispitanika, njih 1,5 % u dobi je od 80 do 89 godina. Od 65 ispitanika, njih 47,70 % su neoženjeni/neudane, 23,10 % ispitanika je u braku, 15,40 % ispitanika je rastavljeno,

dok 7,70 % odnosno pet ispitanika nije dalo odgovor na to pitanje. Najviše ispitanika živi samo, njih 38,40 %, potom u četveročlanom kućanstvu žive njih 23,10 %, i to u kućanstvu s roditeljima ili s bračnim partnerom. Djecu ima 45 ispitanika, odnosno njih 69,20 %.

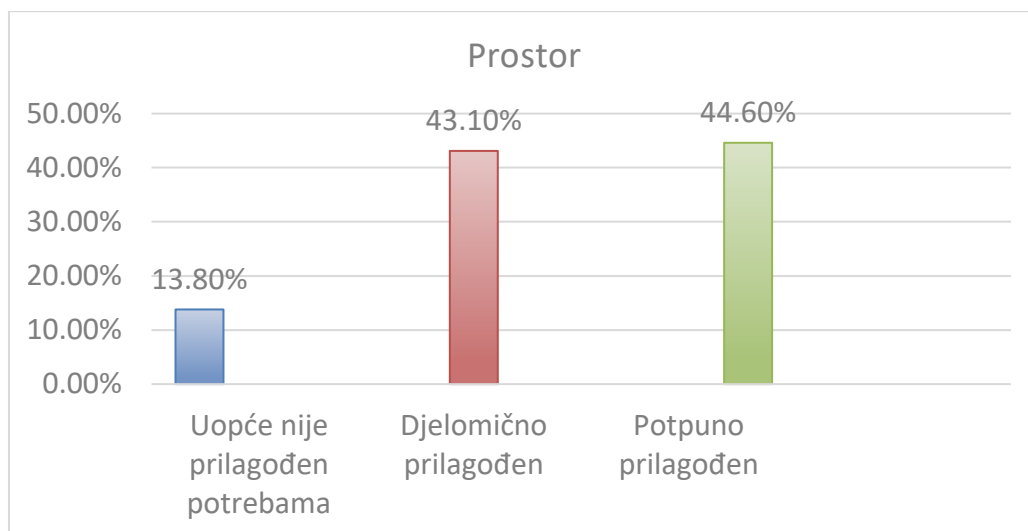
Od 65 ispitanika ankete njih 28 je nezaposleno, što iznosi 43,10 % od ukupnog broja ispitanika, a njih 22 su u mirovini, što iznosi 33,80 % od ukupnog broja ispitanika.

Od ukupnog broja ispitanika najveći je broj ispitanika s mjesečnim prihodima od 1500 do 2000 kuna, i to njih 24,60 %, slijede ispitanici s mjesečnim prihodom od 2000 do 3000 kuna, i to njih 21,50 %. Dva ispitanika su s primanjima manjim od 500 kuna. Ispitanici kojima su veća primanja, većinom su ispitanici koji su u mirovini.

Stalne poteškoće u podmirivanju svojih osnovnih životnih potreba ima 24,60 % korisnika, dok se njih 32,30 % izjasnilo da poteškoća u podmirivanju osnovnih životnih potreba nema. Najveći broj ispitanika ponekad se nalazi u situaciji kad ne mogu podmiriti osnovne životne troškove. Jedan od ispitanika izjavio je da pokrije ono nužno, režije i lijekove, a ostalo, u što spada i hrana – što ostane.

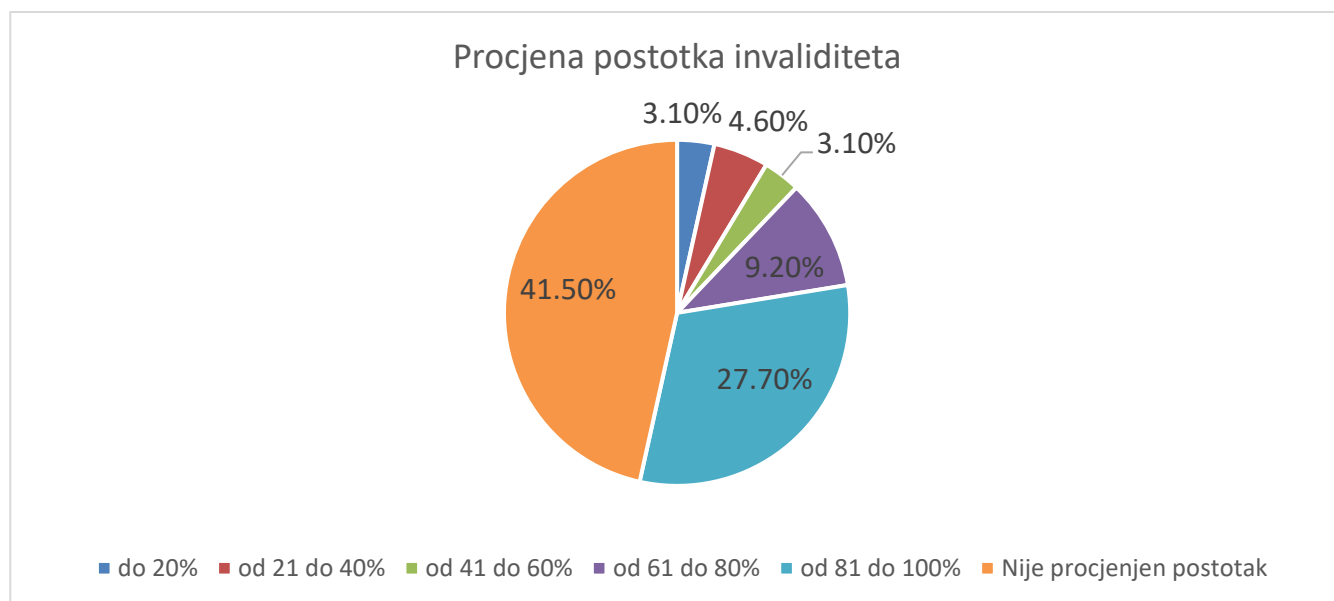
Najveći broj ispitanika živi u vlastitoj kući/stanu, te obiteljskoj kući/stanu. Stanarsko pravo ima 13 ispitanika. Stanarsko pravo je pravo fizičke osobe da koristi određeni stan pod uvjetima da državi ili vlasniku stana plati stanarinu koja je određivana u simboličnim iznosima. Nositelj stanarskog prava dužan je održavati stan i plaćati režije. Dva su ispitanika korisnici gradskog stana, a njih devetero podstanari. Od ukupnog broja ispitanika njih 44,60 % izjavilo je da su zadovoljni s prostorom u kojem žive, tj. da je prostor u kojem žive prilagođen njihovim potrebama, dok njih 13,80 % smatra da njihov prostor nije prilagođen njihovim potrebama.

Najveći broj ispitanika ima četverogodišnju srednju školu, i to njih 33,80 %, dok 20 % ispitanika ima završenu osnovnu školu ili par razreda osnovne škole. Većina ispitanika nema partnera ili partnericu, a oni koji imaju, izjasnili su se da njihovi partneri imaju nižu ili višu stručnu spremu.

Dijagnoze ispitanika su različite, a neki od ispitanika imaju ih i više. Najveći broj od 41,50 % potpada pod mentalne bolesti, slijede intelektualna oštećenja 18,50 %, te zatim oštećenje sluha 15,40 %. Status osobe s invaliditetom, utvrđenih odlukom mjerodavnih tijela, od rođenja ima najveći broj ispitanika, njih 26,10 %. Od ukupno 65 ispitanika njih 47,70 % navelo je invaliditet kao posljedicu bolesti, što je najveći postotak, a najmanji 4,60 % od ispitanika kao uzrok navelo je ozljede na radu.

Većina ispitanika nema procijenjen postotak invaliditeta, njih 41,50 %. Nakon toga slijedi 27,70 % ispitanika koji imaju procijenjen postotak invaliditeta s najvećim postotkom invaliditeta od 81 do 100 %.

Od usluga koje su dostupne osobama s invaliditetom na području Dubrovnika najviše se koriste usluge besplatne godišnje karte za javni prijevoz, naknada zbog tjelesnog oštećenja i fizikalna terapija. Najčešći odgovor kod ispitanika, njih 30,80 %, iz kojih razloga se ne koriste uslugama koje su im dostupne, je da su se pokušali snaći sami, a 38,50 % nije se pronašlo u ponuđenim odgovorima zbog čega se ne koriste navedenim uslugama.

Temeljem Zakona o socijalnoj skrbi, prava i usluge kojima se najviše koriste ispitanici pravo su na zajamčenu minimalnu naknadu 29,20 %, savjetovanje 26,10 %, usluge pomoći u kući koristi 23,10 % ispitanika. Pravo na doplatu za pomoć i njegu koristi 21,50 % ispitanika, pravo na jednokratnu naknadu koristi 20 % ispitanika. 16,90 % ispitanika koristi se uslugama boravka, smještaja, organiziranog stanovanja. Najveći postotak ispitanika 41,50 % korisnici su prava na osobnu invalidninu, 7,70 % korisnici su pomoći u hrani, odjeći, ogrjevu i naknadi za troškove stanovanja.

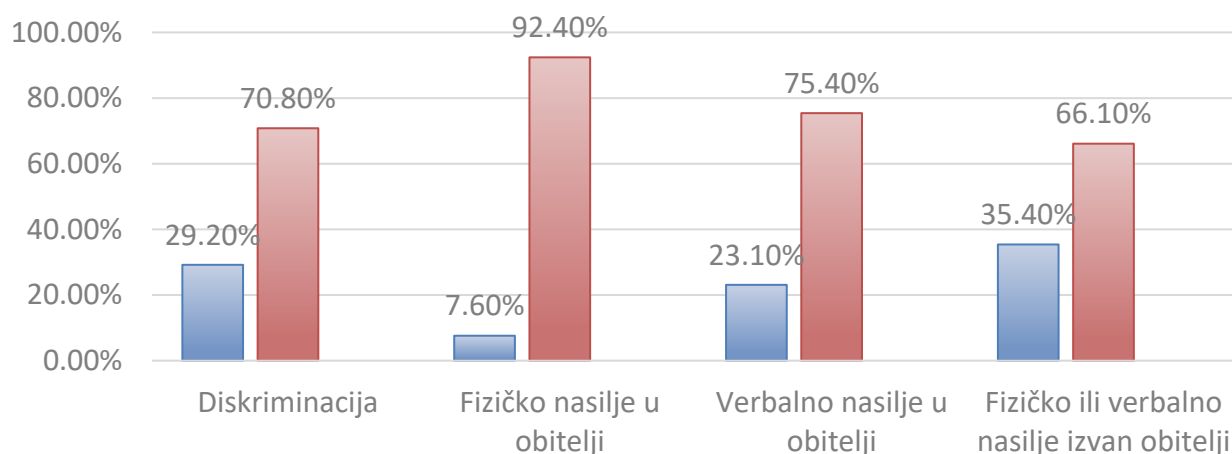
Stigmu zbog invaliditeta osjeća 9,20 % ispitanika u potpunosti, a u većoj mjeri 16,90 % ispitanika. Od ukupno 65 ispitanika njih 26,10 % smatra da ih invaliditet koji imaju u potpunosti onemogućava u ostvarivanju životnih ciljeva, 27,70 % smatra da ih invaliditet poprilično ometa u ostvarivanju životnih ciljeva.

Skrb države o osobama s invaliditetom najveći postotak ispitanika procjenjuje kao relativno lošu, 36,90 % ispitanika. Najveću dostupnost informacija osobama s invaliditetom pružaju udruge civilnog društva (60 %) ili ih traže same (26,1 %). U najvišem postotku 58,50 % ispitanika izjasnili su se nezadovoljnim sa sudjelovanjem i zastupljenosti u političkom i javnom životu, a drugi s najvećim postotkom 53,80 % nezadovoljstva ističu neravnopravno sudjelovanje u zajednici.

Ukupno 30,80 % ispitanika izjasnilo se zadovoljnim ravnopravnim sudjelovanjem u zajednici, a drugi najveći postotak od 18,50 % ispitanika izjasnili su se zadovoljnim mogućnošću kretanja i pristupačnosti javnim sadržajima.

Ispitanici su se u najvećem postotku izjasnili za tri problema: strah od budućnosti, materijalni standard, manjak materijalnih prava. U najvećem postotku 29,20 % ispitanika smatraju da je njihov glavni problem otežano funkcioniranje i nesamostalnost. 20 % smatra glavni problem poteškoće sa zapošljavanjem. Kada je u pitanju podrška bliskih osoba, na ljestvici od 1 do 7 (1 je uopće ne, a 7 potpuno se slažem), najveći broj ispitanika zadovoljan je podrškom bliskih osoba, njih 40 %.

Najveći postotak 35,40 % ispitanika doživio je fizičko ili verbalno nasilje izvan obitelji. 29,20 % ispitanika doživjelo je diskriminaciju, 23,10 % doživjelo je verbalno nasilje u obitelji, a 7,60 % i fizičko nasilje.

Na ljestvici od 0 do 10 (0 uopće nisam zadovoljan/zadovoljna, 10 izrazito sam zadovoljan/zadovoljna) procjene zadovoljstva svojim životom u cjelini, najveći broj ispitanika odgovorio je br. 5, njih 29,2 %. Manje od 5 odgovorilo je 16,9 % ispitanika, a više od 5 – 47,7 % ispitanika. Najveći postotak ispitanika slobodno vrijeme provodi na internetu, zatim na televizijskom programu – najviše Dnevnik i informativne emisije. Športom se bavi 4,60 % ispitanika, a hobijem 21,50 % ispitanika.

Većina ispitanika, njih 40 % smatra da nije sposobno jednako uspješno obavljati određene zadatke kao i većina drugih ljudi, njih 27,7 % je neodlučno, a 32,3 % ispitanika smatra da može jednako uspješno obavljati zadatke kao i druge osobe. Većina ispitanika, njih 35,4 % neodlučno je o pitanju pogleda na svoju budućnost, njih 33,8 % optimistično je u pogledu na budućnost, a 26,1 % ispitanika nije optimistično.

6. PODRUČJA DJELOVANJA 2021. – 2025.

Područja djelovanja Strategije izjednačavanja mogućnosti za osobe s invaliditetom Grada Dubrovnika za razdoblje od 2021. do 2025. godine:

1. Obitelj i život u zajednici
2. Odgoj i obrazovanje
3. Zdravstvena zaštita
4. Socijalna skrb
5. Stanovanje, mobilnost i pristupačnost
6. Profesionalna rehabilitacija, zapošljavanje, rad i mirovinsko osiguranje
7. Pravna zaštita i zaštita od zlostavljanja
8. Informiranje, komunikacija i podizanje razine svijesti
9. Sudjelovanje u kulturnom životu
10. Sudjelovanje u javnom i političkom životu
11. Istraživanje i razvoj
12. Rekreacija, razonoda i šport
13. Rizične situacije i humanitarna krizna stanja
14. Udruge osoba s invaliditetom u civilnom društvu.

6.1. OBITELJ I ŽIVOT U ZAJEDNICI

Cjelokupno djelovanje društva radi poboljšanja kvalitete života obitelji, pa tako i obitelji osoba s invaliditetom, oslanja se na postojeće strateške dokumente na nacionalnoj razini.

Društveni model, utemeljen na promicanju ljudskih prava osoba s invaliditetom, prihvaćen je koncept djelovanja prema osobama s invaliditetom u Republici Hrvatskoj te je kao takav prihvaćen i u Gradu Dubrovniku. Temelji se na filozofiji inkluzije koja smatra da svatko na svoj način može pridonijeti društvu. Na osobu s invaliditetom gleda se prema njezinim mogućnostima, sposobnostima i interesima.

Iako moderna obitelj tijekom posljednjih godina doživljava niz transformacija, koje nužno djeluju na njezinu stabilnost, obitelj koja se susreće s teretom invaliditeta izložena je dodatnim promjenama i nerijetko treba snažnu društvenu potporu da bi opstala.

Suočavanje obitelji s dijagnozom djeteta ili odraslog člana iznimno je stresna situacija koja potpuno mijenja obiteljsku dinamiku. Podizanje djeteta s poteškoćama u razvoju zahtijeva dodatne psihofizičke i materijalne napore, dodatna znanja roditelja, druge djece i ostalih članova obitelji.

Osobi s invaliditetom i njezinoj obitelji treba omogućiti potpunu integraciju u uređenoj, dostupnoj i prilagođenoj zajednici. Stoga je potrebna uspostava sveobuhvatne i sustavne edukacije osoba koje rade s osobama s invaliditetom, kao i njihovih obitelji. Pravodobna i interdisciplinarna stručna pomoć obitelji može uspješno spriječiti dublje poremećaje i progresiju oštećenja. U zadovoljavanju potreba obitelji osoba s invaliditetom, pri uspostavi ravnoteže obiteljskih i profesionalnih obveza, posebno mjesto zauzimaju različiti oblici izvaninstitucijske skrbi, u čemu veliku ulogu imaju udruge osoba s invaliditetom kao najbolji poznavatelji specifičnih potreba i problema osoba s različitom vrstom oštećenja.

Ciljevi:

- unaprijediti obiteljski život osoba s invaliditetom u zajednici, posebice djece s poteškoćama u razvoju i mladih osoba s invaliditetom
- unaprijediti sustav podrške – usluga obiteljima osoba s invaliditetom u zajednici
- jačati društvenu svijest o vrijednostima obitelji i značaju kvalitetna obiteljskog života za razvoj djeteta s poteškoćama u razvoju i za kvalitetno življenje odraslih osoba s invaliditetom
- unaprijediti izvaninstitucijske oblike potpore obiteljima u obavljanju svakodnevnih i profesionalnih obveza, kao i podmirenju osnovnih potreba djece s poteškoćama u razvoju ili odraslog člana obitelji s invaliditetom.

6.1.1. Mjera: Osiguravanje osobama s invaliditetom i članovima njihovih obitelji što neovisnije planiranje života	
Aktivnosti	• organizirati edukacijske seminare za osobe s invaliditetom i njihove obitelji radi osnaživanja osoba s invaliditetom za preuzimanje odgovornosti i što neovisnijeg planiranja života • osnaživanje svih članova obitelji za ostvarivanje prava na osobni integritet i stjecanje sposobnosti samozagovaranja
Pokazatelji	• broj održanih seminara/tribina/radionica te broj sudionika • broj medijskih nastupa o navedenoj temi
Odgovorne / provedbene institucije i organizacije	• Zavod za javno zdravstvo Dubrovačko-neretvanske županije • odgojno-obrazovne ustanove • Udruge koje skrbe za osobe s invaliditetom • Povjerenstvo za osobe s invaliditetom
Rokovi	• kontinuirano
6.1.2. Mjera: Razvoj usluga namijenjenih roditeljima i skrbnicima djece s poteškoćama u razvoju	
Aktivnosti	• razvoj usluga namijenjenih roditeljima djece s poteškoćama u razvoju • održavanje predavanja/tribina/radionica usmjerenih prema roditeljima djece s poteškoćama u razvoju • grupe podrške i kreativne radionice za roditelje djece s poteškoćama s organiziranim igraonicama za njihovu djecu

Pokazatelji	• broj razvijenih usluga namijenjenih roditeljima djece s poteškoćama u razvoju • broj održanih predavanja/tribina/radionica
Odgovorne / provedbene institucije i organizacije	• ustanove i udruge koje se bave problematikom osoba s invaliditetom • Povjerenstvo za osobe s invaliditetom
Rokovi	• kontinuirano
6.1.3. Mjera: Provođenje edukacije stručnjaka koji djeluju prema osobama s invaliditetom	
Aktivnosti	• organizacija pojedinačnih ili ciklusa obrazovnih programa (predavanja, radionice, tribine i sl.) namijenjenih: ○ odgojiteljima, nastavnicima i drugim stručnjacima u predškolskim i obrazovnim institucijama ○ zdravstvenim djelatnicima (liječnika primarne zdravstvene zaštite, medicinskih i patronažnih sestara, stomatologa, ginekologa) o vještinama komunikacije i odgovarajućeg pristupa prema osobama s invaliditetom ○ roditeljima djece s poteškoćama u razvoju ○ stručnjacima i djelatnicima koji djeluju na području tehničke kulture, rekreacije i športa u okviru projekata i programa za osobe s invaliditetom
Pokazatelji	• broj obavljenih aktivnosti i broj sudionika uz povratne informacije
Odgovorne / provedbene institucije i organizacije	• ustanove i udruge koje se bave problematikom osoba s invaliditetom • Upravni odjel za obrazovanje, šport, socijalnu skrb i civilno društvo • Zavod za javno zdravstvo Dubrovačko-neretvanske županije • Poliklinika za zaštitu mentalnog zdravlja djece i mladih Opće bolnice Dubrovnik • Povjerenstvo za osobe s invaliditetom
Rokovi	• kontinuirano
6.1.4. Mjera: Kontinuirano organiziranje aktivnosti radi promicanja obiteljskih vrijednosti i značenja obitelji i obiteljskog odgoja za razvoj djece s poteškoćama u razvoju	
Aktivnosti	• obilježavati Međunarodni dan obitelji 15. svibnja • obilježavati Međunarodni dan djeteta 20. studenoga • provoditi edukacije, organizirati stručne skupove, predavanja, radionice za članove obitelji i stručnjake radi promicanja obiteljskih vrijednosti
Pokazatelji	• broj održanih seminara/tribina/radionica te broj sudionika • broj medijskih nastupa o navedenoj temi

Odgovorne / provedbene institucije i organizacije	• Povjerenstvo za osobe s invaliditetom • ustanove i udruge koje se bave problematikom osoba s invaliditetom • Upravni odjel za obrazovanje, šport, socijalnu skrb i civilno društvo
Rokovi	• kontinuirano
6.1.5. Mjera: Razvoj održivih preventivnih i specijaliziranih izvaninstitucijskih usluga za djecu s poteškoćama u razvoju i osobe s invaliditetom koje se pružaju u obitelji i zajednici u svrhu sprječavanja institucionalizacije	
Aktivnosti	razvijati mrežu izvaninstitucijskih usluga u zajednici dostupnih korisnicima u skladu s prioritetima: • usluge poludnevnog ili povremenog boravka • pomoć pri uključivanju djeteta u programe redovnih predškolskih i školskih ustanova • usluge pomoći i njege u kući • usluge stručne pomoći obitelji • rana intervencija • programi psihosocijalne pomoći članovima obitelji osoba s invaliditetom radi unaprjeđenja vještina samopomoći, promicanja obiteljskih vrijednosti i značenja kvalitetna obiteljskog okruženja za razvoj djeteta s poteškoćama u razvoju
Pokazatelji	• broj i kvaliteta novih socijalnih usluga • broj korisnika
Odgovorne / provedbene institucije i organizacije	• Centar za socijalnu skrb Dubrovnik • ustanove i udruge koje se bave problematikom osoba s invaliditetom • Upravni odjel za obrazovanje, šport, socijalnu skrb i civilno društvo • Zavod za javno zdravstvo Dubrovačko-neretvanske županije • Povjerenstvo za osobe s invaliditetom • Poliklinika za zaštitu mentalnog zdravlja djece i mladih Opće bolnice Dubrovnik
Rokovi	• kontinuirano

6.2. ODGOJ I OBRAZOVANJE

Obrazovanje je temeljni uvjet društvene uključenosti i neovisnosti osoba s invaliditetom. Većina međunarodnih dokumenata ističe kvalitetno obrazovanje kao jedno od prioriternih područja za djecu i mlade, a također i za one s poteškoćama u razvoju.

Konvencija UN-a o pravima djeteta jasno navodi da sva prava zajamčena Konvencijom moraju biti dostupna svoj djeci. Strategijom Vijeća Europe o pravima djeteta od 2016. do 2020. godine određuju se prioriteti Vijeća Europe o zaštiti prava djece i naglašava potreba ostvarivanja prava sve djece. Strategija ističe jednake mogućnosti za svu djecu kao jedno od prioriteta područja djelovanja te navodi da će Vijeće Europe nastaviti štititi prava djece s poteškoćama u razvoju na osnovi Konvencije UN-a o pravima osoba s invaliditetom (UNCPRD) i Preporuka Vijeća Europe o omogućavanju punog uključivanja u društvo djece i mladih s poteškoćama u razvoju te o deinstitutionalizaciji i životu u zajednici djece s poteškoćama u razvoju.

Unaprjeđivanje inkluzivnog obrazovanja jedan je od temeljnih ciljeva odgoja i obrazovanja u odnosu na položaj djece s poteškoćama u razvoju u odgojno-obrazovnom sustavu i društvu općenito. Prema Nacionalnoj strategiji za prava djece, inkluzivno obrazovanje nije „izvanjski dodatak“ postojećem odgojno-obrazovnom sustavu, već predstavlja bitnu odrednicu kvalitetna odgoja i obrazovanja i dokaz njegove usmjerenosti na dijete.

Radi uključivanja učenika s posebnim obrazovnim potrebama u redoviti sustav odgoja i obrazovanja, Grad Dubrovnik već dugi niz godina provodi projekt Asistenata u nastavi. Projekt uključivanja pomagača također je implementiran u javnoj ustanovi Dječji vrtići Dubrovnik.

Ciljevi:

- osigurati svim osobama, bez obzira na narav i stupanj oštećenja, jednak pristup obrazovanju
- osigurati školovanje koje se temelji na individualiziranom odgojno-obrazovnom planiranju i fleksibilnim organizacijskim modelima
- podržavati i promicati cjeloživotno učenje osoba s invaliditetom
- poticati poštovanje prava osoba s invaliditetom na svim razinama obrazovnog sustava, uključujući djecu od najranije dobi
- omogućiti odgovarajuću ranu procjenu posebnih obrazovnih potreba djece
- poticati razvoj početne i trajne naobrazbe stručnjaka i nastavnika o problemima invaliditeta
- osigurati da svi obrazovni sadržaji budu pristupačni osobama s invaliditetom
- osigurati da roditelji djece s poteškoćama u razvoju budu aktivni partneri u postupku razvoja individualiziranih obrazovnih programa za njihovu djecu
- osigurati pristup neformalnom obrazovanju koje će mladima s invaliditetom omogućiti razvijanje potrebnih vještina koje ne mogu usvojiti redovnim školovanjem.

6.2.1. Mjera: Omogućiti pristupačnost u svim odgojnim-obrazovnim ustanovama kojima je osnivač Grad Dubrovnik	
Aktivnosti	• osigurati djeci s poteškoćama u razvoju arhitektonsku i komunikacijsku pristupačnost u osnovnim školama i vrtićima, ovisno o njihovim potrebama
Pokazatelji	• broj škola i razrednih odjela te vrtića u kojima je osigurana potrebna pristupačnost
Odgovorne /	• odgojno-obrazovne ustanove • Upravni odjel za obrazovanje, šport, socijalnu skrb i civilno društvo, odgojno-obrazovne ustanove

provedbene institucije i organizacije	Ministarstvo znanosti i obrazovanja
Rokovi	kontinuirano
6.2.2. Mjera: Upoznavanje odgojno-obrazovnih ustanova grada Dubrovnika s programskim djelovanjem svih udruga osoba s invaliditetom i udruga koje djeluju u korist djece s poteškoćama u razvoju	
Aktivnosti	održavanje tribina i ciljanih susreta predstavnika udruga s učenicima vrtića i škola
Pokazatelji	- broj održanih tribina i susreta - aktivnosti i programi koji su nastali kao rezultat susreta predstavnika udruga i odgojno-obrazovnih ustanova
Odgovorne / provedbene institucije i organizacije	- Povjerenstvo za osobe s invaliditetom - Upravni odjel za obrazovanje, šport, socijalnu skrb i civilno društvo - Udruge osoba s invaliditetom i udruge za djecu s poteškoćama u razvoju
Rokovi	kontinuirano
6.2.3. Mjera: Osiguravanje stalne edukacije odgojitelja, nastavnika i stručnjaka u vrtićima i osnovnim školama o poteškoćama u razvoju	
Aktivnosti	organizacija pojedinačnih ili ciklusa obrazovnih programa (predavanja, radionice, tribine i sl.) namijenjenih odgojiteljima, nastavnicima i drugim stručnjacima u predškolskim i obrazovnim institucijama
Pokazatelji	broj obavljenih aktivnosti i broj sudionika uz povratne informacije
Odgovorne / provedbene institucije i organizacije	- ustanove i udruge koje se bave problematikom osoba s invaliditetom - Upravni odjel za obrazovanje, šport, socijalnu skrb i civilno društvo - Zavod za javno zdravstvo Dubrovačko-neretvanske županije - Poliklinika za zaštitu mentalnog zdravlja djece i mladih Opće bolnice Dubrovnik - Povjerenstvo za osobe s invaliditetom
Rokovi	kontinuirano
6.2.4. Mjera: Osiguravanje dodatne specijalne i didaktičke opreme i posebnih didaktičkih sredstava za sve odgojno-obrazovne ustanove grada Dubrovnika te informatičke opreme i elemenata informatičke podrške za gluha i slijepu djecu i mlade	
Aktivnosti	osiguravanje specijalne i didaktičke opreme

	- osiguravanje specijalne informatičke opreme i elemenata informatičke podrške za gluhi i slijepu djecu i mlade - provoditi edukacije i osposobljavanje djelatnika odgojno-obrazovnih ustanova za korištenje specijalne opreme
Pokazatelji	- broj i vrsta opreme i broj djece korisnika opreme i informatičke podrške - broj održanih edukacija/radionica za korištenje specijalne opreme te broj sudionika
Odgovorne / provedbene institucije i organizacije	- Upravni odjel za obrazovanje, šport, socijalnu skrb i civilno društvo - Upravni odjel za europske fondove, regionalnu i međunarodnu suradnju
Rokovi	kontinuirano
6.2.5. Mjera: Unaprjeđenje već postojeće usluge asistenata u odgojno-obrazovnim ustanovama (pomoćnici u nastavi i pomagači u vrtićima)	
Aktivnosti	- edukacija asistenata u nastavi - edukacija pomagača u vrtićima
Pokazatelji	- broj asistenata i pomagača koji su educirani za rad - ukupan broj i broj nove djece s asistentom u osnovnim školama - ukupan broj i broj nove djece s pomagačima u dječjim vrtićima
Odgovorne / provedbene institucije i organizacije	- Upravni odjel za obrazovanje, šport, socijalnu skrb i civilno društvo - Upravni odjel za europske fondove, regionalnu i međunarodnu suradnju
Rokovi	kontinuirano
6.2.6. Mjera: Stipendiranje učenika i studenata s invaliditetom	
Aktivnosti	- ažuriranje kriterija za dodjelu stipendija učenika i studenata s invaliditetom - priprema prijedloga odluke o dodjeli stipendija učenicima i studentima s invaliditetom
Pokazatelji	- izrađeni kriteriji za dodjelu stipendija učenika i studenata s invaliditetom - broj dodijeljenih stipendija
Odgovorne / provedbene institucije i organizacije	Upravni odjel za obrazovanje, šport, socijalnu skrb i civilno društvo
Rokovi	kontinuirano

6.2.7. Mjera: Osiguravanje odgovarajuće podrške za cjeloživotno učenje osobama s invaliditetom radi lakšeg svladavanja stupnjeva obrazovanja i prelaska iz sustava obrazovanja u svijet rada	
Aktivnosti	• poticati izradu kvalifikacijskog okvira primjerenih zanimanja za osobe s pojedinim vrstama i stupnjevima oštećenja poštujući zahtjeve tržišta rada • poticati istraživanja o kompetencijama mladih s invaliditetom nakon završenoga osnovnog i srednjeg obrazovanja te ih usporediti s kompetencijama potrebnim na tržištu rada • osigurati uvjete za cjeloživotno učenje, profesionalno informiranje i savjetovanje osoba s invaliditetom
Pokazatelji	• izrađen program novih zanimanja • provedena istraživanja i primjena rezultata istraživanja u praksi • broj korisnika usluga
Odgovorne / provedbene institucije i organizacije	• Hrvatski zavod za zapošljavanje – Područni ured Dubrovnik • Ustanove i udruge koje se bave problematikom osoba s invaliditetom
Rokovi	• kontinuirano

6.3. ZDRAVSTVENA ZAŠTITA

Zakon o obveznom zdravstvenom osiguranju propisuje da je zdravstveno osiguranje u Republici Hrvatskoj obvezno i dobrovoljno. Obveznim zdravstvenim osiguranjem svim osiguranim osobama osiguravaju se prava i obveze iz obveznoga zdravstvenog osiguranja na načelu uzajamnosti i solidarnosti, a provodi ga Hrvatski zavod za obvezno zdravstveno osiguranje. U okviru obveznog zdravstvenog osiguranja osigurava se pravo na zdravstvenu zaštitu, kao i prava na novčane naknade.

Osobama s invaliditetom i drugim građanima trebaju biti dostupna prava na primarnu, specijalističko-konzilijarnu i bolničku zdravstvenu zaštitu koja obuhvaća dijagnosticiranje, liječenje i medicinsku rehabilitaciju, specifičnu zdravstvenu njegu. Uz to, potrebno je obuhvatiti pravo na stomatološko-protetsku pomoć i stomatološko-protetske nadomjestke, lakše ostvarivanje prava na ortopedsku i druga pomagala, uporabu lijekova utvrđenih osnovnom i dopunskom listom prema potrebi te pravo na korištenje zdravstvenom zaštitom u inozemstvu. Svi građani imaju pravo na zdravstvenu zaštitu i mogućnost ostvarenja najviše moguće razine zdravlja u skladu s odredbama zakona.

Ciljevi:

- osobama s invaliditetom, bez obzira na spol, dob, podrijetlo ili stupanj invaliditeta, osigurati jednak pristup uslugama zdravstvene zaštite, kao i raspoloživim specijaliziranim uslugama
- osigurati pristupačnost zdravstvenim ustanovama na području grada Dubrovnika

- osobama s invaliditetom omogućiti pristup informacijama o pravima i mogućnostima njihova ostvarivanja na jeziku razumljivom osobama s različitim vrstama oštećenja.

6.3.1. Mjera: Nastavak prilagodbe zdravstvenih ustanova	
Aktivnosti	• analiza stanja prilagodbe zdravstvenih ustanova za pristup i korištenje osobama s invaliditetom • prilagodba objekata pristupu i korištenju osobama s invaliditetom • nabava nužnih pomagala i posrednika u komunikaciji za osobe s invaliditetom u zdravstvenim ustanovama
Pokazatelji	• broj novih prilagodbi i broj zdravstvenih ustanova koje su prilagođene pristupu i korištenju osobama s invaliditetom • broj nabavljenih pomagala i posrednika u komunikaciji za osobe s invaliditetom u zdravstvenim ustanovama
Odgovorne / provedbene institucije i organizacije	• Zdravstvene ustanove • Upravni odjel za izdavanje i provedbu dokumenata prostornog uređenja i gradnje • Upravni odjel za izgradnju i upravljanje projektima • Povjerenstvo za osobe s invaliditetom • Upravni odjel za obrazovanje, šport, socijalnu skrb i civilno društvo • ustanove i udruge koje se bave problematikom osoba s invaliditetom
Rokovi	• kontinuirano
6.3.2. Mjera: Poticanje svih oblika aktivna sudjelovanja osoba s invaliditetom u kreiranju, provođenju i praćenju zdravstvenih preventivnih programa	
Aktivnosti	• kreiranje, provođenje i praćenje zdravstvenih preventivnih programa u suradnji s osobama s invaliditetom
Pokazatelji	• broj i kvaliteta novih zdravstvenih preventivnih programa
Odgovorne / provedbene institucije i organizacije	• Zdravstvene ustanove • Povjerenstvo za osobe s invaliditetom • Upravni odjel za obrazovanje, šport, socijalnu skrb i civilno društvo • ustanove i udruge koje se bave problematikom osoba s invaliditetom
Rokovi	• kontinuirano
6.3.3. Mjera: Podizanje svijesti i informiranje zdravstvenih djelatnika o potrebama djece s poteškoćama u razvoju i osobama s invaliditetom	

Aktivnosti	- osiguravanje stalne edukacije liječnika i drugih stručnjaka u sustavu zdravstva o obilježjima i specifičnostima invaliditeta - organizacija pojedinačnih ili ciklusa obrazovnih programa (predavanja, radionice, tribine i sl.) - edukacija o primjeni Međunarodne klasifikacije funkcioniranja invaliditeta i zdravlja (ICFDH)
Pokazatelji	- broj i teme održanih edukacija - broj sudionika na edukacijama - povratne informacije sudionika, anketni upitnici za osobe s invaliditetom i korisnike zdravstvenih usluga
Odgovorne / provedbene institucije i organizacije	- Poliklinika za zaštitu mentalnog zdravlja djece i mladih Opće bolnice Dubrovnik - Povjerenstvo za osobe s invaliditetom - Ustanove i udruge koje se bave problematikom osoba s invaliditetom - Zavod za javno zdravstvo Dubrovačko-neretvanske županije
Rokovi	kontinuirano
6.3.4. Mjera: Izgradnja senzoričkog parka Opće bolnice Dubrovnik	
Aktivnosti	- izgradnja senzoričkog parka Opće bolnice Dubrovnik (prostor terapije igrom i senzornom integracijom, okupljanjem, boravkom i komunikacijom) - sudjelovanje osoba s invaliditetom i djece s poteškoćama u razvoju u uređenju senzoričkog parka
Pokazatelji	- izgradnja senzoričkog parka Opće bolnice Dubrovnik - broj osoba s invaliditetom i djece s poteškoćama u razvoju koje su sudjelovale u uređenju parka (skulpture, hortikultura i slično)
Odgovorne / provedbene institucije i organizacije	- Upravni odjel za izgradnju i upravljanje projektima - Opća bolnica Dubrovnik - ustanove i udruge koje se bave problematikom osoba s invaliditetom
Rokovi	2022. – 2023.
6.3.5. Mjera: Rekonstrukcija i opremanje terapijskog bazena u Općoj bolnici Dubrovnik s pripadajućim prostorijama	
Aktivnosti	- rekonstrukcija i opremanje terapijskog bazena u Općoj bolnici Dubrovnik s pripadajućim prostorijama - u postupku terapije i rehabilitacije predviđeno je sudjelovanje i roditelja djece s poteškoćama i stručnih djelatnika
Pokazatelji	rekonstrukcija i opremanje terapijskog bazena

Odgovorne / provedbene institucije i organizacije	• Opća bolnica Dubrovnik • Upravni odjel za izgradnju i upravljanje projektima
Rokovi	• 2023.
6.3.6. Mjera: O snažiti djecu i mlade osobe radom Poliklinike za zaštitu djece i mladih Opće bolnice Dubrovnik	
Aktivnosti	• nastavak intersektorske suradnje s CZSS-om, školskom medicinom ZZJZ-a DNŽ i stručnim službama škola i vrtića • stručne edukacije djelatnika iz područja rada – psihoterapija, rana intervencija, rad s djecom s poteškoćama, nove terapijske metode • sudjelovanje na domaćim i međunarodnim znanstvenim i stručnim kongresima i konferencijama • organizacija stručnih skupova, okruglih stolova i konferencija – rad s djecom s TUR-om (nove spoznaje, metode, terapijski postupci), stručni skupovi o zlostavljanju i zanemarivanju djece, rad u vrijeme epidemije COVID-19 i slično
Pokazatelji	• broj stručnih edukacija djelatnika • broj sudjelovanja na domaćim i međunarodnim znanstvenim i stručnim kongresima i konferencijama • broj organiziranih stručnih skupova, okruglih stolova i konferencija
Odgovorne / provedbene institucije i organizacije	• Poliklinika za zaštitu djece i mladih Opće bolnice Dubrovnik
Rokovi	• kontinuirano
6.3.7. Mjera: Uspostaviti rani probir za najmlađu djecu	
Aktivnosti	• razviti uslugu ranog probira • ojačati djelatni kapacitet zdravstvenih stručnjaka Doma zdravlja Dubrovnik i Opće bolnice Dubrovnik za provedbu ranog probira i detekcije poteškoća u razvoju djeteta • provesti pilot program za pokusna praćenja i evaluacije u razvoju novorođenčadi i djece do 3. godine života • podići svijest javnosti o važnosti i društvenim koristima razvoja rane intervencije
Pokazatelji	• razvijena usluga ranog probira • broj djelatnika Doma zdravlja Dubrovnik i Opće bolnice Dubrovnik educirane za provedbu ranog probira i detekcije poteškoća u razvoju djeteta • provedeno pilot-praćenje i evaluacija u razvoju novorođenčadi i djece do 3. godine života • broj javnih predstavljanja, objavljenih članaka, radijskih i televizijskih emisija

Odgovorne / provedbene institucije i organizacije	• Zavod za javno zdravstvo Dubrovačko-neretvanske županije • Dom zdravlja Dubrovnik • Poliklinika za zaštitu mentalnog zdravlja djece i mladih Opće bolnice Dubrovnik • Upravni odjel za obrazovanje, šport, socijalnu skrb i civilno društvo • Povjerenstvo za osobe s invaliditetom
Rokovi	• 2023.
6.3.8. Mjera: Promocija mentalnog zdravlja i prevencije bolesti	
Aktivnosti	• promocija mentalnog zdravlja i prevencije bolesti edukacijom i podizanjem svijesti javnosti
Pokazatelji	• broj stručnih edukacija djelatnika • broj organiziranih stručnih skupova, okruglih stolova i konferencija
Odgovorne / provedbene institucije i organizacije	• Zavod za javno zdravstvo Dubrovačko-neretvanske županije – Odjel za mentalno zdravlje • ustanove i udruge koje se bave problematikom osoba s invaliditetom • Poliklinika za zaštitu djece i mladih Opće bolnice Dubrovnik • Povjerenstvo za osobe s invaliditetom
Rokovi	• kontinuirano

6.4. SOCIJALNA SKRB

Socijalna su prava utvrđena u Europskoj socijalnoj povelji, posebno uključujući pravo na socijalnu zaštitu, pravo na socijalnu i medicinsku pomoć te pravo na dobrobit koju pružaju službe sustava socijalne skrbi. Provedba tih prava smanjuje rizik od isključenosti iz društva i marginalizacije te izravno pridonosi ostvarivanju prava osoba s invaliditetom na neovisnost, društvenu integraciju i sudjelovanje u životu zajednice.

Socijalna je skrb djelatnost od posebna interesa za Republiku Hrvatsku kojom se osigurava i ostvaruje pomoć za podmirivanje osnovnih životnih potreba socijalno ugroženih, nemoćnih i drugih osoba koje one same ili uz pomoć članova obitelji ne mogu zadovoljiti zbog nepovoljnih osobnih, gospodarskih, socijalnih i drugih okolnosti.

Prilikom ostvarivanja socijalne skrbi može se govoriti o dvjema kategorijama korisnika. Prvi su oni koji se smatraju siromašnima zbog toga što nemaju vlastitih prihoda ili su ti prihodi manji od propisanih cenzusa, odnosno nedostadni su za podmirenje osnovnih životnih potreba. Druga je kategorija ona koja socijalnu skrb ostvaruje radi zadovoljavanja specifičnih potreba, nastalih uglavnom zbog invaliditeta, starosti, psihičke bolesti, ovisnosti i drugoga. Socijalna zaštita uključuje naknade socijalnog osiguranja i socijalne pomoći te socijalne usluge. Uglavnom obuhvaća sve mjere kojima je cilj zaštita ranjivih skupina. Socijalne usluge uključuju i socijalnu akciju kao aktivnost

usmjerenu na promicanje prava korisnika i povezivanje svih pružatelja socijalnih usluga u lokalnoj zajednici radi podizanja kvalitete života socijalno osjetljivih skupina.

Sve veću važnost imaju izvaninstitucijske usluge u lokalnoj zajednici, među kojima ističemo: savjetovanje i pomaganje, obiteljsku medijaciju, pomoć i njegu u kući, stručnu pomoć obitelji, ranu intervenciju, pomoć pri uključivanju u programe odgoja i obrazovanja, dnevni boravak te stručnu pomoć u obavljanju poslova i zapošljavanja osoba s invaliditetom.

S obzirom na to da su u mnogim lokalnim zajednicama izvaninstitucijske usluge nedovoljno razvijene, mnoge osobe s invaliditetom od sustava socijalne zaštite ne mogu ostvariti odgovarajuću dobrobit i zadovoljiti svoje potrebe. Stoga je zadatak lokalne zajednice osigurati preduvjete za razvoj prijeko potrebnih socijalnih usluga za djecu s poteškoćama u razvoju i osobe s invaliditetom, pri čemu je posebnu pozornost potrebno posvetiti obiteljima koje su, također, pod velikim socijalnim i zdravstvenim rizikom.

U provođenju Strategije pojedini programi i pomoći prilagođavali bi se stvarnim potrebama osoba s invaliditetom na lokalnoj razini, odnosno strategija bi bila usmjerena rješavanju svih pitanja na lokalnoj razini – što bliže korisnicima usluga, u čemu se očekuje značajna suradnja vijećnika i volontera.

Ciljevi:

- omogućiti osobama s invaliditetom jednak pristup socijalnoj zaštiti
- osigurati da se raspoloživost socijalnih usluga i potpore temelji na razumnoj, multidisciplinarnoj procjeni potreba određene osobe te da se periodično preispituje svrhovitost provođenja
- osigurati da opće socijalne usluge poštuju specifične potrebe osoba s invaliditetom i njihovih obitelji
- osigurati trajnu interdisciplinarnu usklađenost službi državnih, gradskih i privatnih davatelja socijalnih usluga u mjeri koja odgovara potrebama osoba s invaliditetom
- osigurati osobama s invaliditetom djelotvoran pristup pravdi na ravnopravnim temeljima s drugim osobama
- štititi i promicati uživanje ljudskih prava i temeljnih sloboda osoba s invaliditetom na ravnopravnim temeljima s drugim osobama.

6.4.1. Mjera: Kontinuirano praćenje socijalnoga i materijalnog statusa osoba s invaliditetom – korisnika prava iz sustava socijalne skrbi Grada Dubrovnika	
Aktivnosti	• izrada anketnog upitnika o socijalnom statusu osoba s invaliditetom • provođenje anketiranja osoba s invaliditetom • utvrđivanje potreba i planiranje aktivnosti • praćenje obiteljskog statusa djece s poteškoćama u razvoju i osoba s invaliditetom
Pokazatelji	• izrađen dokument analiza materijalnog statusa osoba s invaliditetom • planiranje temeljem istraženih potreba

Odgovorne / provedbene institucije i organizacije	• Upravni odjel za obrazovanje, šport, socijalnu skrb i civilno društvo • ustanove i udruge koje se bave problematikom osoba s invaliditetom • Povjerenstvo za osobe s invaliditetom • Centar za socijalnu skrb Dubrovnik
Rokovi	• kontinuirano
6.4.2. Mjera: Osiguravanje postojećih, iniciranje i utvrđivanje novih prava i usluga za osobe s invaliditetom i djecu s poteškoćama u razvoju	
Aktivnosti	• osiguravanje postojećih materijalnih pomoći i iniciranje novih u skladu s utvrđenim potrebama • analiza postojećih servisa i usluga u gradu Dubrovniku (broj, vrsta, korisnici, stručna ekipiranost, potrebe, organizacijski oblici, umreženost) • osiguravanje postojećih i organizacija dodatnih servisa i usluga
Pokazatelji	• broj i visina materijalnih pomoći za osobe s invaliditetom • broj servisa i usluga, broj novih servisa i usluga, broj korisnika
Odgovorne / provedbene institucije i organizacije	• Upravni odjel za obrazovanje, šport, socijalnu skrb i civilno društvo • ustanove i udruge koje se bave problematikom osoba s invaliditetom • Povjerenstvo za osobe s invaliditetom • Centar za socijalnu skrb Dubrovnik
Rokovi	• kontinuirano
6.4.3. Mjera: Poticanje dodatnih mjera radi unaprjeđenja provođenja habilitacije, rehabilitacije i profesionalne rehabilitacije za djecu s poteškoćama u razvoju, odrasle i starije osobe s invaliditetom	
Aktivnosti	• osiguravanje prostornih uvjeta za rad udruga djece s poteškoćama u razvoju i osoba s tjelesnim invaliditetom • poticanje razvijanja novih habilitacijskih/rehabilitacijskih programa za djecu s poteškoćama u razvoju i za osobe s invaliditetom • pružanje podrške obiteljima s djecom s poteškoćama u razvoju u vidu edukacije • poticanje i pomoć u organizaciji drugih oblika smještaja i boravka (udomiteljstvo, obiteljski domovi, stambene zajednice, rehabilitacijski centar i dr.) • poticanje i podržavanje organizirana stanovanja osoba s invaliditetom • priprema na život poslije smrti roditelja osoba s invaliditetom

	• skrb o djeci s poteškoćama u razvoju nakon što navrše 21. godinu starosti
Pokazatelji	• broj udruga za osobe s invaliditetom koje imaju osigurane prostorne uvjete u kojima provode rehabilitacijske programe • broj rehabilitacijskih programa • broj osoba smještenih u druge oblike smještaja i boravka • istraživanje o potrebama djece s poteškoćama u razvoju nakon što navrše 21. godinu starosti • razvijen program prilagodbe za djecu s poteškoćama u razvoju nakon što navrše 21. godinu starosti
Odgovorne / provedbene institucije i organizacije	• Zdravstvene ustanove • Upravni odjel za obrazovanje, šport, socijalnu skrb i civilno društvo • ustanove i udruge koje se bave problematikom osoba s invaliditetom • Povjerenstvo za osobe s invaliditetom • Centar za socijalnu skrb Dubrovnik
Rokovi	• kontinuirano
6.4.4. Mjera: Edukacija i informiranje	
Aktivnosti	• istraživanje znanja, vještina i potreba na planu edukacije stručnjaka koji rade s djecom i osobama s invaliditetom u zajednici te članova obitelji djece s poteškoćama u razvoju i osoba s invaliditetom • poticanje i pomoć u organizaciji edukacija o obilježjima invaliditeta i socijalnoj skrbi • edukacija roditelja i skrbnika djece s poteškoćama u razvoju radi informiranja o obilježjima invaliditeta i socijalnoj skrbi • organiziranje tečajeva hrvatskoga znakovnog jezika
Pokazatelji	• dokument o znanjima, vještinama i edukacijskim potrebama osoba koje skrbe o djeci i osobama s invaliditetom • broj sudionika edukacija, povratne informacije sudionika
Odgovorne / provedbene institucije i organizacije	• Upravni odjel za obrazovanje, šport, socijalnu skrb i civilno društvo • ustanove i udruge koje se bave problematikom osoba s invaliditetom • Povjerenstvo za osobe s invaliditetom • Centar za socijalnu skrb Dubrovnik
Rokovi	• kontinuirano

6.5. STANOVANJE, MOBILNOST I PRISTUPAČNOST

Mobilnost, pristupačnost i prijevoz osnovni su preduvjeti za uključivanje osoba s invaliditetom u aktivnosti svakodnevnog življenja. Područje pristupačnosti u Republici Hrvatskoj uređeno je Zakonom o prostornom uređenju i Pravilnikom o osiguranju pristupačnosti građevina osobama s invaliditetom i smanjenom pokretljivošću.

Jedno od općih načela Konvencije je pristupačnost. Važno je osiguranje pristupačnosti izgrađenom okruženju, prijevozu, informacijama i komunikacijama, uključujući informacijske i komunikacijske tehnologije i sustave, kao i drugim uslugama i prostorima otvorenima i namijenjenim javnosti. Osiguranje pristupačnosti na ravnopravnoj osnovi je bitno da bi osobama s invaliditetom osigurali život neovisan o tuđoj pomoći i potpuno sudjelovanje u svim područjima života.

Mjere pristupačnosti odnose se na identifikaciju i uklanjanje prepreka i barijera pristupačnosti građevine, ceste, prijevoza i drugih zatvorenih i otvorenih prostora uključujući škole, stambene zgrade, zdravstvene ustanove i radna mjesta, informacije, komunikacije i druge usluge, elektroničke usluge i službe hitnih intervencija. Grad Dubrovnik kontinuirano će provoditi aktivnosti na području osiguranja pristupačnosti, mobilnosti te prilagodbi stanovanja osoba s invaliditetom.

Ciljevi:

- stvarati okruženje pristupačno osobama s invaliditetom primjenom načela univerzalnog dizajna
- osigurati osobama s invaliditetom pristupačnost javnim građevinama, javnim površinama i prijevoznim sredstvima
- unaprjeđivati dostupnost javnog prijevoza, signalizacije u prometu i drugih područja važnih za neovisno kretanje i komunikaciju osoba s invaliditetom
- informacijska podrška za gluhe i slijepe osobe
- učiniti pristupačnim kulturne, športske, rekreacijske sadržaje
- poboljšati stambene uvjete osoba s invaliditetom

6.5.1. Mjera: Osiguravanje pristupačnosti područja značajnih za neovisno kretanje i komunikaciju osoba s invaliditetom

Aktivnosti	• analiza stanja i izrada projekata za osiguranje pristupačnosti područja značajnih za neovisno kretanje osoba s invaliditetom u gradu Dubrovniku • ugradnja dizala u zgradi gradske uprave Pred Dvorom 1 • nastavak gradnje i uređenja pješačkih staza i rubnika na cestama na području grada Dubrovnika • ugrađivanje zvučnih signala na novim i postojećim raskrižjima, u skladu s planom prioriteta udruga osoba s invaliditetom • postavljanje taktilnih površina (linije vodilje i polja upozorenja), u skladu s Planom prioriteta udruga osoba s invaliditetom • razviti sustave komunikacije s gluhim osobama za javne priredbe i manifestacije
------------	---

	- gluhim osobama osigurati tumača/prevoditelja hrvatskoga znakovnog jezika da bi se olakšao pristup javnim objektima i prostorima otvorenim za javnost i odgovarajuće praćenje događaja u navedenim prostorima. - upuštanje rubnjaka tijekom rekonstrukcije i gradnje prometnica <i>Park 'n' Ride</i> Pobrežje – 30 mjesta bit će označeno za vozila osoba s invaliditetom - uvesti zvučna upozorenja u javnome gradskom prijevozu - table za slijepe i slabovidne osobe u staroj gradskoj jezgri - lokalne vijesti na znakovnom jeziku
Pokazatelji	- izrađena analiza stanja i projekt za osiguranje pristupačnosti područja značajnih za neovisno kretanje osoba s invaliditetom - broj prilagodbi za neovisno kretanje i komunikaciju osoba s invaliditetom
Odgovorne / provedbene institucije i organizacije	- Upravni odjel za izdavanje i provedbu dokumenata prostornog uređenja i gradnje - Upravni odjel za izgradnju i upravljanje projektima - Upravni odjel za promet - Povjerenstvo za osobe s invaliditetom - ustanove i udruge koje se bave problematikom osoba s invaliditetom - Libertas Dubrovnik d. o. o.
Rokovi	kontinuirano
6.5.2. Mjera: Unaprijediti pristup i infrastrukturu na gradskim kupalištima	
Aktivnosti	- unaprijediti ili izgraditi popratnu infrastrukturu poput sanitarnog čvora i mjesta za presvlačenje za osobe s invaliditetom i djecu s poteškoćama u razvoju - urediti pristup do lifta - izgraditi rampu za pristup u more u kolicima i osigurati kolica za ulazak u more - osigurati parkirališna mjesta za osobe s invaliditetom
Pokazatelji	- broj infrastrukturnih rješenja pratećeg sadržaja poput sanitetskih čvorova na kupalištima - broj uređenih pristupa do liftova - izgrađena rampa za pristup moru u kolicima i osigurana kolica - broj osiguranih parkirališnih mjesta za osobe s invaliditetom
Odgovorne / provedbene institucije i organizacije	- Upravni odjel za turizam, gospodarstvo i more - Upravni odjel za urbanizam, prostorno planiranje i zaštitu okoliša - Upravni odjel za izdavanje i provedbu dokumenata prostornog uređenja i gradnje

	• Upravni odjel za izgradnju i upravljanje projektima • Povjerenstvo za osobe s invaliditetom • ustanove i udruge koje se bave problematikom osoba s invaliditetom
Rokovi	• kontinuirano
6.5.3. Mjera: Omogućiti pristupačnost u stambenim jedinicama u kojima žive osobe s invaliditetom i djeca s poteškoćama u razvoju	
Aktivnosti	• prilagoditi stambene jedinice u kojima žive osobe s invaliditetom i djeca s poteškoćama u razvoju (liftovi, lifteri, sanitarni čvorovi i slično) • stambeno zbrinjavanje osoba s invaliditetom općenito • stanovi prilagođeni za osobe s invaliditetom u POS-ovim zgradama
Pokazatelji	• broj stambenih zgrada koje su osigurale elemente pristupačnosti • broj osoba s invaliditetom kojima je osigurana pristupačnost
Odgovorne / provedbene institucije i organizacije	• Upravni odjel za izdavanje i provedbu dokumenata prostornog uređenja i gradnje • Upravni odjel za izgradnju i upravljanje projektima • Upravni odjel za europske fondove, regionalnu i međunarodnu suradnju • Domouprava Dubrovnik d. o. o.
Rokovi	• kontinuirano
6.5.4. Organizacija usluge boravka (poludnevnog i cjelodnevnog) za djecu s poteškoćama u razvoju i osobe s invaliditetom	
Aktivnosti	• definiran broj korisnika usluge s obzirom na vrstu invaliditeta te dob korisnika
Pokazatelji	• broj korisnika usluge s obzirom na vrstu invaliditeta te dob korisnika
Odgovorne / provedbene institucije i organizacije	• ustanove i udruge koje se bave problematikom osoba s invaliditetom • Upravni odjel za obrazovanje, šport, socijalnu skrb i civilno društvo
Rokovi	• kontinuirano

6.6. PROFESIONALNA REHABILITACIJA, ZAPOSŁJAVANJE, RAD I MIROVINSKO OSIGURANJE

Profesionalna rehabilitacija i zapošljavanje ključni su elementi društvene uključenosti i ekonomske neovisnosti svih građana radne dobi. Iako je pravo na rad jedno od temeljnih ljudskih prava, mnogima je ulazak u svijet rada danas nedostupan. Osobe s invaliditetom, kao posebna skupina nezaposlenih, sigurno spadaju u najugroženiju kategoriju u evidenciji Zavoda za zapošljavanje.

Za osobe s invaliditetom zapošljavanje je temeljni uvjet integracije u redovne životne uvjete, a u usporedbi s osobama bez invaliditeta, zapošljavanje i stope aktivnosti osoba s invaliditetom vrlo su niske. Profesionalna rehabilitacija, sa svim svojim fazama, važna je pomoć u prepoznavanju i aktualizaciji poslova koji najbolje odgovaraju pojedinoj osobi s invaliditetom. Profesionalna rehabilitacija uvjet je koji osobi s invaliditetom stvara temelj za brže i lakše zapošljavanje.

Uz nemilosrdnu konkurenciju na tržištu rada, osobe s invaliditetom susreću se i s još uvijek brojnim ukorijenjenim predrasudama, prije svega poslodavaca. Položaj osoba s invaliditetom na tržištu rada određen je i lošim položajem u obrazovnom sustavu koji nije usklađen s tržištem i potrebama rada. Osobe s invaliditetom na području obrazovanja u pravilu zauzimaju loše početne pozicije koje umanjuju prilike za ulazak u svijet rada.

Sustav profesionalne rehabilitacije sastoji se od triju komponenata: profesionalnog usmjeravanja, osposobljavanja za produktivan rad i zapošljavanja. Omogućivanje prava na rad i zapošljavanje osobi s invaliditetom, ali i društvu, donosi brojne pozitivne učinke. Osobe s invaliditetom postaju društveno aktivnije, raste im samopoštovanje i samopouzdanje, smanjuje se učestalost oboljenja pa rjeđe koriste druge servise i usluge za osobe s invaliditetom. Potrebno je uložiti dodatne napore radi informiranja poslodavaca o potrebi i mogućnostima prilagodbe radnog mjesta potrebama osoba s invaliditetom te mogućnosti sufinanciranja istog.

Ciljevi:

- povećati zaposlenost osoba s invaliditetom u gradu Dubrovniku
- povećati broj ustanova i gospodarskih subjekata koji zapošljavaju osobe s invaliditetom
- promicati zapošljavanje osoba s invaliditetom na otvorenom tržištu rada da bi se osobama s invaliditetom osigurale jednake mogućnosti
- senzibilizirati i poticati poslodavce da zapošljavaju osobe s invaliditetom
- postići zapošljavanje žena s invaliditetom i osoba kojima je potrebna povećana pomoć i skrb zajednice
- pokrenuti inicijativu za osnivanje zaštitne radionice u svrhu zapošljavanja osoba s invaliditetom da bi osnažili svoje mogućnosti znanja i vještine, a radi pripreme za zapošljavanje na otvorenom tržištu
- poticanje socijalnog poduzetništva
- ostvariti bolju suradnju osnovnih i srednjih škola pri upisu u srednju školu

6.6.1. Mjera: Realizacija mjera i aktivnosti u skladu sa Zakonom o profesionalnoj rehabilitaciji i zapošljavanju osoba s invaliditetom	
Aktivnosti	• analiza stanja i izrada projekata za osiguranje pristupačnosti područja značajnih za neovisno kretanje osoba s invaliditetom u gradu Dubrovniku • izrada informativnih letaka za poslodavce • sastanci i organizacija okruglih stolova s poslodavcima te prikaz modela dobre prakse • poticanje suradnje strukovnih škola i poslodavaca • upoznavanje ustanova i trgovačkih društava u vlasništvu Grada Dubrovnika te drugih poslodavaca sa zakonskim obvezama zapošljavanja osoba s invaliditetom
Pokazatelji	• broj gospodarskih subjekata koji su informirani putem informativnih sastanaka, letaka, okruglih stolova • broj gospodarskih subjekata koji zapošljavaju osobe s invaliditetom • broj zaposlenih osoba s invaliditetom u gradskim upravnim odjelima, ustanovama i trgovačkim društvima u vlasništvu Grada
Odgovorne / provedbene institucije i organizacije	• Hrvatski zavod za zapošljavanje – Područni ured Dubrovnik • Povjerenstvo za osobe s invaliditetom • svi upravni odjeli Grada Dubrovnika • trgovačka društva u vlasništvu/suvlasništvu Grada Dubrovnika • ustanove i udruge koje se bave problematikom osoba s invaliditetom
Rokovi	• kontinuirano
6.6.2. Mjera: Osiguravanje stručne pomoći u zapošljavanju osoba s invaliditetom	
Aktivnosti	• poticanje pružanja organizirane stručne pomoći osobama s invaliditetom u prilagodbi na novu radnu sredinu te poslodavcima u organizaciji radnog procesa i osiguranju uvjeta za rad osobama s invaliditetom • organizacija različitih obrazovnih programa (tečajevi, radionice, tribine, okrugli stolovi) radi upoznavanja poslodavaca s mogućnostima i specifičnostima osoba s invaliditetom
Pokazatelji	• broj intervencija stručne pomoći • broj osoba s invaliditetom kojima je pružena pomoć u procesu prilagodbe na novu radnu sredinu • broj prilagodbi na radnim mjestima osoba s invaliditetom • broj obrazovnih programa i edukacija te broj polaznika poslodavaca

Odgovorne / provedbene institucije i organizacije	• Hrvatski zavod za zapošljavanje – Područni ured Dubrovnik • Upravni odjel za obrazovanje, šport, socijalnu skrb i civilno društvo • Povjerenstvo za osobe s invaliditetom • ustanove i udruge koje se bave problematikom osoba s invaliditetom
Rokovi	• kontinuirano
6.6.3. Mjera: Osposobljavanje osoba s invaliditetom radi pripreme za potrebe tržišta rada	
Aktivnosti	• organizacija različitih obrazovnih programa (tečajevi, radionice, tribine, okrugli stolovi) radi osnaživanja osoba s invaliditetom i pripremanja za zahtjeve i potrebe tržišta rada, a u skladu s načelom cjeloživotnog obrazovanja • poticanje samozapošljavanja osoba s invaliditetom organiziranjem i pomaganjem u organizaciji obrazovnih programa za stjecanje poduzetničkih vještina • poticanje socijalnog poduzetništva i drugih modela socijalnog zapošljavanja osoba s invaliditetom • unaprjeđenje suradnje institucija pri upisu u srednju školu te bolja komunikacija osnovnih i srednjih škola da bi srednje škole na vrijeme dobile informacije o potrebi otvaranja pomoćnih programa
Pokazatelji	• broj obrazovnih programa i osoba s invaliditetom koje su sudjelovale u programima • broj osoba s invaliditetom zaposlenih kao rezultat osposobljavanja za tržište rada • broj osoba koje su se zaposlile samozapošljavanjem ili putem socijalnog poduzetništva • bolja suradnja osnovnih i srednjih škola pri upisu u srednju školu, broj otvorenih pomoćnih programa
Odgovorne / provedbene institucije i organizacije	• Hrvatski zavod za zapošljavanje – Područni ured Dubrovnik • Upravni odjel za obrazovanje, šport, socijalnu skrb i civilno društvo • osnovne i srednje škole • Povjerenstvo za osobe s invaliditetom • ustanove i udruge koje se bave problematikom osoba s invaliditetom
Rokovi	• kontinuirano

6.6.4. Mjera: Unaprjeđivanje zapošljavanja osoba s invaliditetom u gradu Dubrovniku	
Aktivnosti	• analiza stanja zapošljavanja osoba s invaliditetom u svim gradskim uredima, zavodima, ustanovama i trgovačkim društvima Grada Dubrovnika • izrada plana zapošljavanja i registar zaposlenih osoba s invaliditetom • pokretanje postupka za izradu i dopunu Programa poticanja razvoja obrta, maloga i srednjeg poduzetništva u Gradu Dubrovniku uvrštavanjem zapošljavanja osoba s invaliditetom kao poticajnog kriterija • pokretanje postupka za izradu i dopunu Pravilnika o kriterijima i načinu dodjele potpora tradicijskim, deficitarnim i proizvodnim obrtima radi utvrđivanja korisnika potpora u skladu s propisanim kriterijima i obrtnika koji zapošljavaju osobe s invaliditetom • organizacija radionica za poticanje uvođenja alternativnih oblika rada, rada kod kuće, rada na određeno vrijeme, rada na nepuno radno vrijeme i drugo • informiranje i savjetovanje osoba s invaliditetom o mogućnostima izbora novih zanimanja i stjecanja akademskih zvanja
Pokazatelji	• izrađen dokument analize stanja zapošljavanja osoba s invaliditetom u svim gradskim ustanovama i trgovačkim društvima • plan zapošljavanja i registar zaposlenih osoba s invaliditetom u gradu Dubrovniku • izrađen/dopunjen Program poticanja razvoja obrta, maloga i srednjeg poduzetništva u gradu Dubrovniku te uvršteno zapošljavanje osoba s invaliditetom kao poticajni kriterij • izrađen/dopunjen Pravilnik o kriterijima i načinu dodjele potpora tradicijskim, deficitarnim i proizvodnim obrtima • broj radionica za poticanje uvođenja alternativnih oblika rada, rada kod kuće, rada na određeno vrijeme, rada na nepuno radno vrijeme i drugo • broj osoba s invaliditetom koje su informirane o mogućnostima izbora novih zanimanja i stjecanja akademskih zvanja
Odgovorne / provedbene institucije i organizacije	• Hrvatski zavod za zapošljavanje – Područni ured Dubrovnik • Upravni odjel za gospodarstvo, turizam i more • svi upravni odjeli Grada Dubrovnika • Povjerenstvo za osobe s invaliditetom
Rokovi	• kontinuirano

6.6.5. Mjera: Sustavno senzibiliziranje poslodavaca za zapošljavanje osoba s invaliditetom	
Aktivnosti	• radionice za (buduće) poslodavce osoba s invaliditetom (pomoć stručnjaka prilikom zapošljavanja osoba s invaliditetom) • organizacija i poticanje organiziranja edukacijskih programa, okruglih stolova, stručnih skupova s poslodavcima radi senzibiliziranja za zapošljavanje osoba s invaliditetom • organizacija i pomoć u organiziranju prezentacije vještina, znanja, sposobnosti i mogućnosti osoba s invaliditetom te potpornih i pristupačnih tehnologija • organizacija i pomoć u organiziranju kampanja za zapošljavanje osoba s invaliditetom i senzibiliziranje poslodavaca korištenjem primjera dobre prakse • edukacija i senzibilizacija poslodavaca za odgovarajuće komuniciranje i pristupanje osobama s invaliditetom • organiziranje prigodna natjecanja za izbor najboljih poslodavaca i dodjelu priznanja • organizacija zajedničkih susreta učenika i studenata s invaliditetom završnih godina s poslodavcima
Pokazatelji	• broj kampanja, edukacijskih programa, okruglih stolova, stručnih skupova i sl. s poslodavcima te broj poslodavaca koji su prisustvovali • broj radionica za poslodavce pri zapošljavanju osobe s invaliditetom • broj zaposlenih osoba s invaliditetom.
Odgovorne / provedbene institucije i organizacije	• Hrvatski zavod za zapošljavanje – Područni ured Dubrovnik • Poliklinika za zaštitu mentalnog zdravlja djece i mladih Opće bolnice Dubrovnik • Upravni odjel za obrazovanje, šport, socijalnu skrb i civilno društvo • srednje škole • Povjerenstvo za osobe s invaliditetom
Rokovi	• kontinuirano

6.7. PRAVNA ZAŠTITA I ZAŠTITA OD ZLOSTAVLJANJA

Pravo na dostojan život bez nasilja svih građana Republike Hrvatske regulirano je nizom zakona i drugih propisa koji naglašavaju poboljšavanje položaja žrtava nasilja i podizanje kvalitete njihova života. Prema djeci s poteškoćama u razvoju i osobama s invaliditetom, kao žrtvama nasilja, društvo treba iskazati veći stupanj osjetljivosti i osigurati im veći stupanj zaštite.

Odredbe Ustava Republike Hrvatske naglašavaju dužnost zaštite djece i nemoćnih, što se osobito odnosi na djecu s poteškoćama u razvoju i osobe s invaliditetom. Konvencija o pravima djeteta ističe da dijete s poteškoćama u razvoju treba voditi ispunjen i pristojan život u uvjetima koji jamče dostojanstvo, jačaju djetetovo oslanjanje na vlastite snage i olakšavaju njegovo sudjelovanje u zajednici.

Ciljevi:

- osobama s invaliditetom osigurati dostupnost nacionalne i lokalne pravne regulative za zaštitu ljudskih prava i temeljnih sloboda primjereno vrsti oštećenja i na odgovarajućem načinu komunikacije
- osigurati djelotvoran i ravnopravan pristup svim sustavima zaštite u zajednici
- uspostaviti učinkovitu zaštitu osoba s invaliditetom od svih oblika nasilja i zlostavljanja

6.7.1. Mjera: Edukacija osoba koje nisu pravne struke, te razmjena dobrih praksi svih relevantnih dionika u društvu, a koje rade s osobama s invaliditetom o mogućnostima i pravima žrtava kaznenih djela	
Aktivnosti	• edukacija osoba koje nisu pravne struke i razmjena dobrih praksi svih relevantnih dionika u društvu, a koje rade s osobama s invaliditetom o mogućnostima i pravima žrtava kaznenih djela
Pokazatelji	• broj provedenih edukacija osoba koje nisu pravne struke i razmjena dobrih praksi svih relevantnih dionika u društvu, a koje rade s osobama s invaliditetom o mogućnostima i pravima žrtava kaznenih djela • broj osoba koje su pohađale edukaciju
Odgovorne / provedbene institucije i organizacije	• DEŠA – Dubrovnik • ustanove i udruge koje se bave problematikom osoba s invaliditetom i žrtvama obiteljskog nasilja
Rokovi	• kontinuirano
6.7.2. Mjera: Edukacija i osnaživanje osoba s invaliditetom radi prevencije i ublažavanja posljedica nasilja i zlostavljanja	
Aktivnosti	• osiguravanje materijalne pomoći za prihvata i troškove stanovanja žrtava obiteljskog nasilja • organizacija stručnih skupova, radionica, tribina, predavanja i sl. za voditelje i članove udruga radi psihosocijalnog osnaživanja različitih skupina osoba s invaliditetom (žena, mladih, starijih osoba s invaliditetom) • osigurati pružanje psihosocijalne pomoći osobama s invaliditetom korištenjem usluga savjetovališta
Pokazatelji	• broj osoba s invaliditetom koje su primile pomoć zbog obiteljskog nasilja

	• broj stručnih skupova, radionica i dr. te broj i struktura sudionika • broj osoba koje su potražile i dobile usluge savjetovališta
Odgovorne / provedbene institucije i organizacije	• Povjerenstvo za osobe s invaliditetom • ustanove i udruge koje se bave problematikom osoba s invaliditetom i žrtvama obiteljskog nasilja • Upravni odjel za obrazovanje, šport, socijalnu skrb i civilno društvo • Centar za socijalnu skrb Dubrovnik
Rokovi	• kontinuirano
6.7.3. Mjera: Edukacija stručnjaka koji rade s djecom s poteškoćama u razvoju te žrtvama nasilja i zlostavljanja o specifičnim potrebama djece s poteškoćama u razvoju i osobama s invaliditetom	
Aktivnosti	• organizacija stručnih skupova, radionica, tribina, predavanja i sl. za stručnjake koji rade s djecom o specifičnim potrebama djece s poteškoćama u razvoju • istraživanje o nasilju u školi • praćenje provedbe školskih preventivnih programa u osnovnim školama na području Grada Dubrovnika
Pokazatelji	• broj edukacija i sudionika • rezultati istraživanja • izvješće o provedbi prevencije vršnjačkog nasilja u osnovnim školama
Odgovorne / provedbene institucije i organizacije	• Povjerenstvo za osobe s invaliditetom • ustanove i udruge koje se bave problematikom osoba s invaliditetom i prevencijom vršnjačkog nasilja • Upravni odjel za obrazovanje, šport, socijalnu skrb i civilno društvo • Centar za socijalnu skrb Dubrovnik • Poliklinika za zaštitu djece i mladih Opće bolnice Dubrovnik • Zavod za javno zdravstvo Dubrovačko-neretvanske županije – Odjel za mentalno zdravlje
Rokovi	• kontinuirano
6.7.4. Mjera: Poticanje organizacija civilnog društva, osobito udruga žena s invaliditetom, u provođenju projekata i programa radi osnaživanja osoba s invaliditetom	
Aktivnosti	• stručna i financijska potpora osnivanju klubova i organizacija osoba s invaliditetom koje se ciljano bave osnaživanjem osoba s invaliditetom radi sprječavanja nasilja ili osiguravanja lakšeg izlaska iz kruga nasilja • stručna i financijska potpora istim projektima i programima

	• stručna i financijska potpora organizaciji jedinica za prihvrat osoba s invaliditetom žrtava obiteljskog nasilja • organizacija javnih kampanja radi senzibiliziranja stručne i šire javnosti za probleme nasilja nad djecom s poteškoćama u razvoju i osobama s invaliditetom.
Pokazatelji	• broj dodijeljenih financijskih potpora organizacijama osoba s invaliditetom koje se bave programima sprječavanja nasilja • broj financijskih potpora organizacijama koje se bave prihvatom osoba s invaliditetom ili žrtava nasilja • broj organiziranih i financiranih javnih kampanja koje zagovaraju sprječavanje nasilja nad osobama s invaliditetom
Odgovorne / provedbene institucije i organizacije	• Upravni odjel za obrazovanje, šport, socijalnu skrb i civilno društvo • Povjerenstvo za osobe s invaliditetom • ustanove i udruge koje se bave problematikom osoba s invaliditetom
Rokovi	• kontinuirano

6.8. INFORMIRANJE, KOMUNIKACIJA I PODIZANJE RAZINE SVJESTI

Osiguranje potpune integracije osoba s invaliditetom u društvo, kao temeljni cilj Strategije, ne može se ostvariti bez pristupa informacijama putem odgovarajućega komunikacijskog sustava. Stoga je nužno voditi računa o pristupu informacijama i ravnopravnosti u komunikaciji poštovanjem individualnih potreba i mogućnosti svake osobe. U komunikaciji s osobama s invaliditetom treba primjenjivati one komunikacijske sustave koji će im omogućiti kvalitetno informiranje i sporazumijevanje s drugim članovima zajednice.

Tehnološki napredak treba pomoći svim građanima u poboljšanju kvalitete života, a nikako ne smije biti čimbenik koji još snažnije isključuje pojedine društvene skupine. U razvoju standarda i oblikovanja novih komunikacijskih i informacijskih sustava potrebno je konzultirati predstavnike osoba s invaliditetom. Također, osobe s invaliditetom trebaju snažniju pomoć društva u korištenju novim tehnologijama da bi ostvarili dobrobit tehnološkog napretka. Oštećenje ne smije biti razlog nedostupnosti informacija i tehnologije. Javne se službe trebaju pobrinuti za to da svoje informacije učine dostupnima i prilagođenima osobama s različitim vrstama oštećenja.

Obveza svih djelatnika u javnom sektoru je da budu educirani i uzmu u obzir važnost pristupačnosti informacija svim građanima, odnosno da uvažavaju specifičnosti potreba svakog pojedinca. Potrebno je stoga kontinuirano brinuti o edukaciji i senzibilizaciji javnih službenika i šire zajednice u kojoj osoba živi.

Ciljevi:

- omogućiti osobama s invaliditetom optimalno korištenje novim tehnologijama radi povećanja njihove neovisnosti i kvalitete života
- omogućiti osobama s invaliditetom slobodno pretraživanje, primanje i prosljeđivanje informacija prema vlastitome izboru
- povećati neovisnost u komuniciranju i informiranju osoba s invaliditetom
- podizati razinu svijesti o aktivnoj ulozi osoba s invaliditetom i njihovim pravima na izjednačavanje mogućnosti i zaštitu od diskriminacije.

6.8.1. Mjera: Jačanje svijesti o osobama s invaliditetom kao aktivnim i punopravnim članovima društva	
Aktivnosti	• promicati pozitivnu sliku o osobama s invaliditetom • otvoriti poveznicu na <i>web</i>-stranici Grada Dubrovnika da bi se kratkim prikazom u slici i riječi jačala svijest javnosti o osobama s invaliditetom i njihovu pravu na dostojanstven život • upoznavati javnost o dobrim primjerima iz prakse na području rada, obrazovanja, kulture, stanovanja i drugog putem sredstava javnog informiranja • poticati medije na uvođenje i održavanje redovitih općih i specijaliziranih informativnih programa u kojima bi se razmatrale aktualne poteškoće, ali i uspjesi u provođenju mjera Strategije • poticati osobe s invaliditetom i njihove udruge na javnu promidžbu u suradnji s medijima
Pokazatelji	• broj javnih predstavljanja, objavljenih članaka, radijskih i televizijskih emisija
Odgovorne / provedbene institucije i organizacije	• Povjerenstvo za osobe s invaliditetom • ustanove i udruge koje se bave problematikom osoba s invaliditetom • Upravni odjel za obrazovanje, šport, socijalnu skrb i civilno društvo • Upravni odjel za kulturu
Rokovi	• kontinuirano
6.8.2. Mjera: Omogućivanje slobodnog pretraživanja, primanja i prosljeđivanja informacija prema izboru pojedinca – osobe s invaliditetom, na ravnopravnoj osnovi s drugim članovima društva	
Aktivnosti	• učiniti dostupnima službene informacije osobama s invaliditetom u prihvatljivim oblicima i tehnologijama, ovisno o individualnim mogućnostima komuniciranja pojedinca – osobe s invaliditetom

	• provesti edukaciju osoba s invaliditetom o korištenju novim i postojećim raspoloživim informacijskim i komunikacijskim tehnologijama i osigurati dostupnost cjelokupnog materijala za obrazovanje osobama s invaliditetom i njihovu usklađenost s postojećim standardima pristupačnosti
Pokazatelji	• dostupnost službenih informacija svim osobama s invaliditetom u skladu s individualnim mogućnostima komuniciranja pojedinca – osobe s invaliditetom • procjena dostupnosti primanja i odašiljanja informacija te kvalitete komunikacije osoba s invaliditetom na temelju prethodno snimljenoga postojećeg stanja i stanja nakon provedene edukacije
Odgovorne / provedbene institucije i organizacije	• Povjerenstvo za osobe s invaliditetom • ustanove i udruge koje se bave problematikom osoba s invaliditetom • svi upravni odjeli Grada Dubrovnika
Rokovi	• kontinuirano
6.8.3. Mjera: Organizacija obilježavanja prigodnih datuma i nagrada	
Aktivnosti	• organizacija obilježavanja prigodnih datuma: Tjedan mobilnosti, Međunarodni dan osoba s invaliditetom, međunarodni dani pojedinih skupina osoba s invaliditetom • organizacija promocije dodjele priznanja zaslužnim osobama i organizacijama za promicanje i zaštitu prava osoba s invaliditetom na različitim područjima djelovanja uz medijsko praćenje
Pokazatelji	• sudjelovanje u obilježavanju Tjedna mobilnosti • Međunarodnom danu osoba s invaliditetom i ostalim važnim datumima • dodjela priznanja
Odgovorne / provedbene institucije i organizacije	• Povjerenstvo za osobe s invaliditetom • ustanove i udruge koje se bave problematikom osoba s invaliditetom • Upravni odjel za obrazovanje, šport, socijalnu skrb i civilno društvo
Rokovi	• kontinuirano
6.8.4. Mjera: Podizanje svijesti u turizmu i ugostiteljstvu o uslugama za osobe s invaliditetom	
Aktivnosti	• izrada priručnika za gosta/posjetitelja osobe s invaliditetom • održavanje edukacija namijenjenih djelatnicima u ugostiteljskoj i turističkoj industriji

Pokazatelji	• izrada priručnika za osobe s invaliditetom i predstavljanje istog • broj edukacija uz primjere najbolje prakse namijenjene djelatnicima u ugostiteljskoj i turističkoj industriji
Odgovorne / provedbene institucije i organizacije	• Turistička zajednica Grada Dubrovnika • Upravni odjel za turizam, gospodarstvo i more • Povjerenstvo za osobe s invaliditetom • Ustanove i udruge koje se bave problematikom osoba s invaliditetom
Rokovi	• kontinuirano
6.8.5. Mjera: Senzibilizirati i educirati javne službenike za komuniciranje u obliku koji je prihvatljiv osobama s invaliditetom organiziranjem edukacijskih predavanja i tribina	
Aktivnosti	• senzibilizirati i educirati javne službenike za komuniciranje u obliku koji je prihvatljiv osobama s invaliditetom organiziranjem edukacijskih predavanja i tribina
Pokazatelji	• broj educiranih službenika • broj održanih edukacija
Odgovorne / provedbene institucije i organizacije	• Upravni odjel za obrazovanje, šport, socijalnu skrb i civilno društvo • Povjerenstvo za osobe s invaliditetom
Rokovi	• kontinuirano

6.9. SUDJELOVANJE U KULTURNOM ŽIVOTU

Kultura je područje koje pridonosi poboljšanju osobnog rasta i razvoja svakog pojedinca, ona pomaže u emocionalnoj prilagodbi, opuštanju te društvenoj komunikaciji, pridonosi razvoju osobina koje su važne za razvoj funkcionalne i napredne zajednice. Upravo je zato potrebno osigurati uvjete koji će omogućiti uključivanje i sudjelovanje svih građana u kulturnim sadržajima, uvjeta koji će uvažavati različitosti svakog pojedinca te ponuditi jednake mogućnosti svima. Zadaća je zajednice stvoriti pozitivno okruženje koje će omogućiti osobama s invaliditetom da participiraju u kulturnom životu kao i svi drugi članovi, bilo u ulozi korisnika kulturnih usluga i programa ili/i ulozi kreatora i nositelja kulturnih programa. Potrebno je osigurati uvjete koji će omogućiti osobama s invaliditetom da ostvare svoje uloge u kulturi u skladu sa željama i mogućnostima.

Ciljevi:

- omogućiti pristup osobama s invaliditetom ustanovama u kulturi te praćenje njihovih programa uz uporabu suvremenih tehnologija

- osigurati uvjete za ravnopravno uključivanje u kulturni život te omogućiti razvitak i afirmaciju kreativnih mogućnosti osoba s invaliditetom
- osigurati stručnu i financijsku potporu projektima i programima osoba s invaliditetom s područja kulture.

6.9.1. Mjera: Kontinuirano stručno i financijsko poticanje i podupiranje projekata i programa koji afirmiraju kreativne i umjetničke mogućnosti osoba s invaliditetom	
Aktivnosti	• financirati i sufinancirati projekte i programe, udruge i institucije koje na amaterskoj i profesionalnoj razini djelovanja afirmiraju kreativne i umjetničke mogućnosti osoba s invaliditetom
Pokazatelji	• broj sufinanciranih projekata, udruga i institucija
Odgovorne / provedbene institucije i organizacije	• Upravni odjel za kulturu • ustanove u kulturi • ustanove i udruge koje se bave problematikom osoba s invaliditetom
Rokovi	• kontinuirano
6.9.2. Mjera: Unaprijediti pristupačnost knjižnica	
Aktivnosti	• unaprijediti pristupačnost knjižnica • osigurati računalo s printerom za slijepe i slabovidne osobe kao i nabavku tiflehničkih pomagala • postaviti oznake na Brailleovu pismu • prilagoditi police visinom radi pristupačnosti osobama u invalidskim kolicima, u Atlant centru i u prizemlju Narodne knjižnice Grad gdje je moguć pristup osobama s invaliditetom
Pokazatelji	• osigurano računalo s printerom za slijepe i slabovidne osobe kao i nabavku tiflehničkih pomagala • postavljene oznake na Brailleovu pismu • prilagođene police visinom radi pristupačnosti osobama u invalidskim kolicima – Atlant centar i prizemlje Narodne knjižnice Grad
Odgovorne / provedbene institucije i organizacije	• Dubrovačke knjižnice • Upravni odjeli za kulturu • Upravni odjel za Europske fondove, regionalnu i međunarodnu suradnju
Rokovi	• kontinuirano
6.9.3. Mjera: Osigurati osobama s invaliditetom veću dostupnost kulturnih sadržaja	
Aktivnosti	• infrastrukturna prilagodba objekata kulture

	• obaviti komunikacijske prilagodbe kojima se olakšava razumijevanje i praćenje kulturnih sadržaja, tj. poboljšava doživljaj programa
Pokazatelji	• arhitektonska prilagodba, ugradnja taktilnih staza, označavanje sjedala na Brailleovu pismu • izložba koja će interpretirati kulturnu (materijalnu i nematerijalnu) baštinu na prihvatljiv način za osobe s invaliditetom • kazališna predstava u kojoj je osiguran komunikacijski posrednik, titlovanje i/ili naracija za osobe oštećena vida i sluha • nabava primjerka knjižnične građe prilagođene osobama s invaliditetom • edukacijske radionice kojima će se osobama s invaliditetom olakšati pristup i razumijevanje kulturnih sadržaja
Odgovorne / provedbene institucije i organizacije	• Upravni odjel za kulturu • ustanove u kulturi • ustanove i udruge koje se bave problematikom osoba s invaliditetom
Rokovi	• kontinuirano

6.10. SUDJELOVANJE U JAVNOM I POLITIČKOM ŽIVOTU

6.10.1. Mjera: Sustavno jačanje javne svijesti o problemima i pravima osoba s invaliditetom, te značenju udruga osoba s invaliditetom	
Aktivnosti	• senzibilizacija stručne i šire javnosti za probleme osoba s invaliditetom i važnost udruga
Pokazatelji	• promidžba udruga osoba s invaliditetom, medijska predstavljanja, tribine, okrugli stolovi
Odgovorne/ provedbene institucije i organizacije	• udruge koje se bave problematikom osoba s invaliditetom • Povjerenstvo za osobe s invaliditetom • Upravni odjel za obrazovanje, šport, socijalnu skrb i civilno društvo
Rokovi	• kontinuirano
6.10.2. Mjera: Poticanje i razvijanje kulture dijaloga	
Aktivnosti	• poticati aktivnosti osoba s invaliditetom u kreiranju i provođenju posebnih projekata i programa za osobe s različitim vrstama oštećenja

	• poticati aktivnosti mladih osoba s invaliditetom u kreiranju i provođenju posebnih projekata i programa za mlade osobe s invaliditetom različitih vrsta oštećenja • poticati uključivanje osoba s invaliditetom u aktivnosti drugih dijelova civilnog društva • poticati razvoj mreže i udruživanje udruga u skladu sa zajedničkim interesima u provođenju projekata i programa • poticati stvaranja partnerstva udruga osoba s invaliditetom s udrugama koje djeluju u korist osoba s invaliditetom radi kvalitetnijeg ostvarivanja zajedničkih projekata i programa
Pokazatelji	• broj zajedničkih projekata prijavljenih na natječaje i fondove EU-a
Odgovorne / provedbene institucije i organizacije	• udruge koje se bave problematikom osoba s invaliditetom • Povjerenstvo za osobe s invaliditetom • Upravni odjel za obrazovanje, šport, socijalnu skrb i civilno društvo
Rokovi	• kontinuirano

6.11. ISTRAŽIVANJE I RAZVOJ

Prikupljanje i analiza podataka o broju, strukturi i obilježjima osoba s invaliditetom preduvjet je za planiranje i kreiranje politike djelovanja prema određenim grupacijama i populaciji osoba s invaliditetom u cjelini. Podatci i istraživanja o pojedinim aspektima invaliditeta i osoba s invaliditetom omogućuju kreiranje najučinkovitijih rješenja za pojedine probleme.

Nedostatak podataka o osobama s invaliditetom ozbiljna je zapreka razvoju cjelovitog sustava zaštite na lokalnoj i nacionalnoj razini. Temeljni podatci o osobama s invaliditetom u Republici Hrvatskoj dobiveni su popisom stanovništva iz 2011. Izvor sveobuhvatnih i cjelovitih podataka o osobama s invaliditetom Hrvatski je registar osoba s invaliditetom koji se vodi u Hrvatskom zavodu za javno zdravstvo. S obzirom na neujednačenu dinamiku i način prikupljanja podataka o osobama s invaliditetom iz različitih izvora, postojeći sustav nije dovoljno transparentan. Za planiranje sustavne zaštite osoba s invaliditetom nužno je raspolaganje dinamičnim sustavom podataka o osobama s invaliditetom.

Ciljevi:

- promicati standarde utemeljene na rezultatima akcijskih i znanstvenih istraživanja
- poticati multidisciplinarna istraživanja i prikupljanje podataka kojima se promiče sudjelovanje osoba s invaliditetom
- osigurati dostupnost cjelovitih podataka o djeci s poteškoćama u razvoju i osobama s invaliditetom s različitim vrstama oštećenja

- sudjelovati u multidisciplinarnim istraživanjima o djeci s poteškoćama u razvoju i osobama s invaliditetom na nacionalnoj, regionalnoj i internacionalnoj razini.

6.11.1. Mjera: Provođenje i sudjelovanje u akcijskim istraživanjima o osobama s invaliditetom i o području invaliditeta te objavljivanje rezultata istraživanja u stručnim i znanstvenim radovima	
Aktivnosti	• provođenje i sudjelovanje u akcijskim istraživanjima o osobama s invaliditetom i o području invaliditeta te objavljivanje rezultata istraživanja u stručnim i znanstvenim radovima
Pokazatelji	• broj provedenih akcijskih istraživanja i broj osoba s invaliditetom obuhvaćenih akcijskim istraživanjima • objavljeni stručni radovi
Odgovorne / provedbene institucije i organizacije	• ustanove i udruge koje se bave problematikom osoba s invaliditetom • Povjerenstvo za osobe s invaliditetom • Upravni odjel za obrazovanje, šport, socijalnu skrb i civilno društvo
Rokovi	• kontinuirano
6.11.2. Mjera: Istraživanje potreba osoba s invaliditetom u odnosu na kazneni i prekršajni postupak zbog nasilja u obitelji	
Aktivnosti	• provođenje i sudjelovanje u istraživanju potreba osoba s invaliditetom u odnosu na kazneni i prekršajni postupak zbog nasilja u obitelji
Pokazatelji	• provedeno istraživanje potreba osoba s invaliditetom u odnosu na kazneni i prekršajni postupak zbog nasilja u obitelji • objavljeni rezultati istraživanja
Odgovorne / provedbene institucije i organizacije	• DEŠA – Dubrovnik • ustanove i udruge koje se bave problematikom osoba s invaliditetom
Rokovi	• kontinuirano
6.11.3. Mjera: Izrada baze podataka o djeci s poteškoćama u razvoju i osobama s invaliditetom za područje grada Dubrovnika	
Aktivnosti	• Izrada baze podataka za djecu s poteškoćama u razvoju i osoba s invaliditetom za područje grada Dubrovnika
Pokazatelji	• formirana baza podataka o djeci s poteškoćama u razvoju i osobama s invaliditetom u gradu Dubrovniku
Odgovorne / provedbene institucije i organizacije	• udruge koje se bave problematikom osoba s invaliditetom • Povjerenstvo za osobe s invaliditetom • Upravni odjel za obrazovanje, šport, socijalnu skrb i civilno društvo

	• odgojno-obrazovne institucije
Rokovi	• kontinuirano

6.12. REKREACIJA, RAZONODA I ŠPORT

Šport i razonoda značajne su aktivnosti koje su za osobe s invaliditetom ponekad nužna terapijska nadopuna. Pokret se, kao temeljna biološka potreba, realizira ciljanom motoričkom aktivnošću, bez obzira na to radi li se o osobi s invaliditetom ili bez njega.

Bavljenje športom djece s poteškoćama u razvoju i osoba s invaliditetom pridonosi njihovom općem zdravstvenom stanju, samopotvrđivanju i uključivanju u život zajednice. Športske aktivnosti umanjuju negativne posljedice invaliditeta, a šport i razonoda značajne su aktivnosti koje su za osobe s invaliditetom ponekad nužna terapijska nadopuna. Pokret se, kao temeljna biološka potreba, realizira ciljanom motoričkom aktivnošću, bez obzira na to radi li se o osobi s invaliditetom ili bez invaliditeta.

Osobe s invaliditetom zbog određenih intelektualnih, osjetilnih ili tjelesnih oštećenja nisu u mogućnosti priključiti se redovnim športskim sadržajima, stoga je potrebno kontinuirano osigurati uvjete za bavljenje športom i daljnji razvoj športa osoba s invaliditetom podrškom klubovima u kojima oni treniraju. Osiguranje uvjeta podrazumijeva: osiguranje prostora i opreme prilagođene osobama s invaliditetom, stručnog kadra, asistencija prilikom trenažnog procesa te aktivno podupiranje športaša koji postižu vrhunske športske rezultate.

Ciljevi:

- osigurati osobama s invaliditetom mogućnost sudjelovanja u športskim i rekreacijskim aktivnostima
- osigurati djeci s poteškoćama u razvoju jednak pristup sudjelovanju u igri, razonodi i športu
- poboljšati prostorne, materijalne, kadrovske i financijske uvjete za kvalitetnije bavljenje športskim aktivnostima.

6.12.1. Mjera: Održavanje i opremanje postojećih prostora i objekata te uvođenje novih sadržaja za obavljanje športskih i rekreacijskih aktivnosti osoba s invaliditetom

Aktivnosti	• omogućiti sigurno korištenje spravama i ulazak na športske terene (otvoreni ulazi i rampe) • omogućiti sudjelovanje u športskim aktivnostima • osiguranje prioriteta za dobivanje određenog broja termina za športske aktivnosti u objektima • nabava sprava za djecu s poteškoćama u razvoju • prilagođavanje postojećih dječjih igrališta djeci s poteškoćama u razvoju • izgradnja i uređenje senzornog parka
-------------------	---

Pokazatelji	• broj opremljenih prostora i objekata • broj novih športskih i rekreacijskih sadržaja za osobe s invaliditetom
Odgovorne / provedbene institucije i organizacije	• Upravni odjel za komunalne djelatnosti i mjesnu samoupravu • Upravni odjel za obrazovanje, šport, socijalnu skrb i civilno društvo • Dubrovački savez športova • Povjerenstvo za osobe s invaliditetom
Rokovi	• kontinuirano
6.12.2. Mjera: Detaljno istraživanje o zadovoljenju potreba športaša s invaliditetom	
Aktivnosti	• provođenje detaljnog istraživanja o zadovoljenju potreba športaša s invaliditetom
Pokazatelji	• provedeno istraživanja o zadovoljenju potreba športaša s invaliditetom • objavljena analiza o istraživanju o zadovoljenju potreba športaša s invaliditetom
Odgovorne / provedbene institucije i organizacije	• Dubrovački savez športova • Ustanove i udruge koje se bave problematikom osoba s invaliditetom • Upravni odjel za obrazovanje, šport, socijalnu skrb i civilno društvo
Rokovi	• kontinuirano
6.12.3. Mjera: Osmišljavanje i otvorenje javnog poziva usmjerenog za športske aktivnosti i programe za osobe s invaliditetom i djecu s poteškoćama u razvoju	
Aktivnosti	• osmišljavanje javnog poziva usmjerenog za športske aktivnosti i programe za osobe s invaliditetom i djecu s poteškoćama u razvoju. • Objava javnog poziva usmjerenog za športske aktivnosti i programe za osobe s invaliditetom i djecu s poteškoćama u razvoju
Pokazatelji	• Broj financiranih aktivnosti i programa za osobe s invaliditetom i djecu s poteškoćama u razvoju
Odgovorne / provedbene institucije i organizacije	• Dubrovački savez športova • Upravni odjel za obrazovanje, šport, socijalnu skrb i civilno društvo • Povjerenstvo za osobe s invaliditetom
Rokovi	• kontinuirano

6.12.4. Mjera: Potaknuti i podržati osnivanje športskih klubova za osobe s invaliditetom i djecu s poteškoćama u razvoju te osigurati športska natjecanja	
Aktivnosti	• potaknuti i podržati osnivanje športskih klubova za osobe s invaliditetom i djecu s poteškoćama u razvoju • osigurati održavanje športskih natjecanja za osobe s invaliditetom i djecu s poteškoćama u razvoju • informiranje i osvještavanje lokalne javnosti (a posebno osobe s invaliditetom i njihovih članova obitelji) o mogućnostima i dobrobitima športa za osobe s invaliditetom i djecu s poteškoćama u razvoju
Pokazatelji	• osnovani športski klubovi za osobe s invaliditetom • broj osoba s invaliditetom uključenima u športske klubove • broj organiziranih športskih natjecanja • promidžba športskih klubova osoba s invaliditetom, medijska predstavljanja, tribine, okrugli stolovi
Odgovorne / provedbene institucije i organizacije	• Upravni odjel za obrazovanje, šport, socijalnu skrb i civilno društvo • Dubrovački savez športova • Povjerenstvo za osobe s invaliditetom
Rokovi	• kontinuirano

6.13. RIZIČNE SITUACIJE I HUMANITARNA KRIZNA STANJA

U Republici Hrvatskoj osnovni propis kojim se uređuje područje zaštite i spašavanja je Zakon o sustavu civilne zaštite (Narodne novine, br. 82/15, 118/18 i 31/20). Zakonom se uređuje sustav i djelovanje civilne zaštite, prava i obveze tijela državne uprave, prava i obveze jedinica lokalne i područne (regionalne) samouprave, pravnih i fizičkih osoba, osposobljavanje za potrebe sustava civilne zaštite, financiranje civilne zaštite, kao i sva druga pitanja važna za sustav civilne zaštite. Tijekom 2017. godine donesen je Pravilnik o nositeljima, sadržaju i postupcima izrade planskih dokumenata u civilnoj zaštiti te načinu informiranja javnosti u postupku njihova donošenja (Narodne novine, broj 49/17).

Određeni napredak i promišljanje o brizi osoba s invaliditetom u rizičnim situacijama vidljiv je u Nacionalnoj strategiji izjednačavanja mogućnosti za osobe s invaliditetom od 2017. do 2020. godine (Narodne novine, broj 42/17) kojom se prvi put posebno ističu i obveze Republike Hrvatske u području kriznih situacija i humanitarnih stanja, o čemu konkretno govori Područje 14. Rizične situacije i humanitarna krizna stanja.

U dopisu pravobraniteljice za osobe s invaliditetom od 4. travnja 2020. godine o postupanju s osobama s invaliditetom u rizičnim situacijama stoji:

Dakle, kada govorimo o osobama s invaliditetom kao ranjivoj skupini društva, radi se o skupinama koje zahtijevaju dodatnu brigu i poseban pristup zbog čega je potrebno prethodno: definirati ranjive skupine i njihove specifične potrebe tijekom evakuacije, prikupiti što točnije podatke o brojnosti i prostornoj raspoređenosti ranjivih skupina ljudi i njihovim potrebama posebno u urbanim zonama (zbog veće koncentracije stanovništva) te popisati odnosno utvrditi sve prepreke uspješnoj evakuaciji takvih osoba s obzirom na realna ograničenja u prostoru. Otežavajući čimbenik se pojavljuje na samom početku takvih aktivnosti uslijed kriznih situacija, kada treba nakon izdane zapovjedi za evakuaciju sve takve osobe locirati, što ukoliko nije unaprijed pripremljeno praktično usporava ukupnost cjelokupnog postupka, a što posljedično može dovesti i do dodatnog ugrožavanja kako samih građana, tako i operativnih snaga koje provode aktivnosti spašavanja. Mišljenja smo da se ovi izazovi mogu prevladati razvijanjem protokola za različite vrste invaliditeta. Osobe s invaliditetom čine jednu veliku heterogenu skupinu, te je prilikom pružanja nekog oblika pomoći nemoguće definirati, uvježbati i primijeniti jedan jedinstveni pristup koji bi se odnosio i bio jednak za sve osobe s invaliditetom. Zbog navedenog potrebno je uz planiranje kontinuirano raditi i na edukaciji kako pripadnika žurnih službi, tako i osoba s invaliditetom, kako bi se u slučaju potrebe vrijeme djelovanja moglo maksimalno iskoristiti.

Ciljevi:

- osigurati brigu o osobama s invaliditetom u kriznim situacijama i stanjima humanitarne krize
- pripremiti planove za pružanje skrbi osobama s invaliditetom u katastrofi
- osposobiti i pripremiti osoblje civilne zaštite za sudjelovanje u skrbi s osobama s invaliditetom.

6.13.1. Mjera: Podržati obveze u području kriznih situacija i humanitarnih kriznih stanja	
Aktivnosti	• uključiti predstavnika osoba s invaliditetom u Stožer civilne zaštite • normativno urediti osiguranje iste razine podrške osobama s invaliditetom u slučaju katastrofe na ravnopravnoj osnovi s drugim građanima • pripremiti planove za pružanje skrbi osobama s invaliditetom u katastrofi • osposobiti i pripremiti osoblje civilne zaštite za sudjelovanje u skrbi s osobama s invaliditetom u katastrofi • izraditi bazu osoba prikladnih za redovitu i odgovarajuću komunikaciju s osobama s invaliditetom i obiteljima djece s poteškoćama u razvoju te ih obučiti za pružanje jednostavnijih oblika podrške kao i prepoznavanja stanja koja iziskuju stručnu intervenciju • provesti široku javne kampanje
Pokazatelji	• uključen predstavnik osoba s invaliditetom u Stožer civilne zaštite

	• uređeno osiguranje iste razine podrške osobama s invaliditetom u slučaju katastrofe • pripremljeni planovi za pružanje skrbi osobama s invaliditetom u katastrofi • osposobljeno osoblje civilne zaštite za sudjelovanje u skrbi s osobama s invaliditetom u katastrofi
Odgovorne / provedbene institucije i organizacije	• Stožer civilne zaštite Grada Dubrovnika • Povjerenstvo za osobe s invaliditetom • Grad Dubrovnik
Rokovi	• kontinuirano
6.13.2. Mjera: Ažurirati popis rizičnih osoba	
Aktivnosti	• ažurirati popis rizičnih osoba • dostaviti ažurirani popis rizičnih osoba Stožeru civilne zaštite jednom godišnje
Pokazatelji	• ažuriran popis rizičnih osoba • dostavljen ažurirani popis rizičnih osoba Stožeru civilne zaštite jednom godišnje
Odgovorne / provedbene institucije i organizacije	• Stožer civilne zaštite Grada Dubrovnika • Povjerenstvo za osobe s invaliditetom
Rokovi	• kontinuirano

6.14. UDRUGE OSOBA S INVALIDITETOM U CIVILNOM DRUŠTVU

Civilno društvo iznimno je važno za osobe s invaliditetom kao prostor za njihovo djelovanje i uključivanje u društveni život, ali i kao značajna nadopuna aktivnosti državnih institucija. Udruge su najznačajniji dio civilnog društva, a udruge osoba s invaliditetom, zbog dugogodišnje tradicije i iskustva, pokretači su i nositelji razvoja civilnog društva.

Osobe s invaliditetom putem svojih udruga intenzivno rade na poboljšavanju svojih životnih uvjeta, a vrlo su često jedini prostor njihove samoaktualizacije i mogućnosti ostvarivanja društvenih kontakata.

S obzirom na to da se potrebe osoba s invaliditetom mijenjaju zajedno s promjenama životnih uvjeta, državne i javne institucije, zbog svojeg formalnog ustroja ne mogu pravodobno registrirati promjene, a još manje pružiti odgovarajuća rješenja. Udruge osoba s invaliditetom u tom procesu uvode nove tipove socijalnih usluga prilagođene potrebama svojih članova.

Grad Dubrovnik će s udrugama osoba s invaliditetom ostvariti partnerstvo u planiranju, usmjeravanju, provođenju i procjeni socijalnih programa u dugoročnom razdoblju. Predstavnici

udruga osoba s invaliditetom članovi su Povjerenstva koje u suradnji s Upravnim odjelom za obrazovanje, šport, socijalnu skrb i civilno društvo potiču provedbu Strategije.

Ciljevi:

- poticanje i razvijanje kulture dijaloga javnosti i udruga osoba s invaliditetom te dijaloga unutar različitih grupacija osoba s invaliditetom
- nastaviti praksu participacije predstavnika udruga u procesu kreiranja javnih politika usmjerenih osobama s invaliditetom
- povećan broj programa/projekata koje provode udruge osoba s invaliditetom te poticanje njihova financiranja iz više izvora putem javnih natječaja/poziva
- umrežavanje srodnih udruga i ustanova koje skrbe za osobe s invaliditetom radi širenja usluga u zajednici
- jačanje kapaciteta udruga u smislu samozagovaranja te profesionalizacije pružanja usluga
- osiguranje prostornih i kadrovskih uvjeta za razvoj udruga osoba s invaliditetom.

6.14.1. Mjera: Sustavno financiranje programa udruga za osobe s invaliditetom	
Aktivnosti	• poticanje sustavnoga financiranja programa udruga koji su od posebnog interesa za Dubrovnik • razvijanje partnerstva udruga osoba s invaliditetom s Gradom Dubrovnikom • javno predstavljanje programa i projekata udruga osoba s invaliditetom
Pokazatelji	• broj financiranih i sufinanciranih programa i projekata • visina sredstava za financiranje i sufinanciranje programa i projekata • broj javnih predstavljanja programa i projekata udruga osoba s invaliditetom
Odgovorne / provedbene institucije i organizacije	• udruge koje se bave problematikom osoba s invaliditetom • Upravni odjel za obrazovanje, šport, socijalnu skrb i civilno društvo
Rokovi	• kontinuirano
6.14.2. Mjera: Izgradnja stručnoga, kadrovskoga i materijalnog kapaciteta udruga osoba s invaliditetom i udruga djece s poteškoćama u razvoju	
Aktivnosti	• organizacija predavanja, komunikacijskih vježbi, radionica, okruglih stolova i sl. voditelja i članova udruga osoba s invaliditetom • jačanje kapaciteta udruga u smislu samozagovaranja te profesionalizacije pružanja usluga • osiguranje prostornih i kadrovskih uvjeta za razvoj udruga osoba s invaliditetom

	- osigurati sudjelovanje predstavnika udruga u gradskim radnim tijelima koja predlažu javne politike usmjerene osobama s invaliditetom - izraditi popis udruga osoba s invaliditetom te stručnjaka zaposlenih u udrugama - poticati udruge osoba s invaliditetom na aktivno uključivanje u pripremu, pisanje i provedbu projekata EU-a iz tog područja djelovanja - poticati osnivanje mreže udruga osoba s invaliditetom u Gradu Dubrovniku
Pokazatelji	- broj predavanja, komunikacijskih vježbi, radionica, okruglih stolova - broj predstavnika udruga u gradskim radnim tijelima koja predlažu javne politike usmjerene osobama s invaliditetom - popis udruga osoba s invaliditetom te stručnjaka zaposlenih u udrugama - broj osoba osposobljenih za aktivno uključivanje u pripremu, pisanje i provedbu projekata EU-a - broj prijavljenih projekata na javne pozive/natječaje
Odgovorne / provedbene institucije i organizacije	- udruge koje se bave problematikom osoba s invaliditetom - Upravni odjel za obrazovanje, šport, socijalnu skrb i civilno društvo - Povjerenstvo za osobe s invaliditetom
Rokovi	Kontinuirano
6.14.3. Mjera: Uspostava sustava volontiranja u udrugama osoba s invaliditetom te povezivanje s volonterskim centrom	
Aktivnosti	- uspostaviti mrežu i sustav volontiranja u udrugama osoba s invaliditetom - povezivanje s volonterskim centrom
Pokazatelji	- uspostavljena suradnja s volonterskim centrom - broj volontera i broj volonterskih sati
Odgovorne/provedbene institucije i organizacije	- udruge koje se bave problematikom osoba s invaliditetom - Volonterski centar Dubrovnik - Upravni odjel za obrazovanje, šport, socijalnu skrb i civilno društvo
Rokovi	kontinuirano

7. ZAVRŠNE ODREDNICE

Donošenje i provođenje Strategije zahtijeva sustavnu i stalnu koordinaciju mnogobrojnih sudionika. Funkciju praćenja pojedinih područja djelovanja, koordinaciju i usklađivanje pojedinih područja djelovanja na razini grada Dubrovnika obavljat će osnovano Povjerenstvo čije će zadaće i ovlasti u provođenju Strategije odrediti gradonačelnik svojim aktom.

Mjere i aktivnosti navedene u Strategiji uspješno će se i pravodobno provoditi samo uz stalnu inicijativu za provođenjem aktivnosti među pojedinim izvršiteljima.

Osim navedenoga, Povjerenstvo pruža stručnu i savjetodavnu pomoć nositeljima i suradnicima provođenja mjera i aktivnosti.

Upravna tijela Grada Dubrovnika i ustanove te trgovačka društva u vlasništvu/suvlasništvu Grada dužni su provoditi mjere i aktivnosti iz Strategije radi promicanja prava i unaprjeđivanja položaja osoba s invaliditetom na području grada Dubrovnika i osiguravanja uvjeta za izjednačavanje mogućnosti za osobe s invaliditetom.

Mjerodavna upravna tijela Grada Dubrovnika i drugi nositelji obvezni su do 15. ožujka tekuće godine dostaviti Povjerenstvu izvješće o provedbi mjera i aktivnosti iz Strategije za prethodnu godinu. Strategija izjednačavanja mogućnosti za osobe s invaliditetom Grada Dubrovnika za razdoblje 2021. – 2025. bit će objavljena na službenoj *web*-stranici Grada Dubrovnika.

Predsjednik Gradskog vijeća

Marko Potrebica

8. PRILOZI

8.1. Zakonodavni okvir, međunarodni i nacionalni dokumenti²¹

NACIONALNO ZAKONODAVSTVO

Zakon o potvrđivanju Konvencije o pravima osoba s invaliditetom i Fakultativnog protokola uz Konvenciju o pravima osoba s invaliditetom (Narodne novine, Međunarodni ugovori, broj 6/07 i 5/08)

Zakon o socijalnoj skrbi (Narodne novine, broj 157/13, 152/14, 99/15, 52/16 i 16/17, 130/17, 98/19, 64/20 i 138/20)

Zakon o socijalnoj skrbi (Narodne novine, broj 157/13, 152/14, 99/15, 52/16 i 16/17)

Zakon o hrvatskom znakovnom jeziku i ostalim sustavima komunikacije gluhih i gluhoslijepih osoba u Republici Hrvatskoj (Narodne novine, broj 82/15)

Zakon o roditeljskim i roditeljskim potporama (Narodne novine, broj 85/08, 110/08, 34/11, 54/13, 152/14 i 59/17)

Zakon o doplatku za djecu (Narodne novine, broj 94/01, 138/06, 107/07, 37/08 Odluka Ustavnog suda U-I-3851/2004 od 12. ožujka 2008., 61/11, 112/12, 82/15 i 58/18)

Obiteljski zakon (Narodne novine, broj 103/15)

Zakon o kretanju slijepa osobe uz pomoć psa vodiča (Narodne novine, broj 131/08)

Zakon o jedinstvenom tijelu vještačenja (Narodne novine, broj 85/14 i 95/15)

Zakon o zaštiti osoba s duševnim smetnjama (Narodne novine, broj 76/14)

NACIONALNI DOKUMENTI IZ DJELOKRUGA RADA SLUŽBE/SEKTORA

Nacionalna strategija izjednačavanja mogućnosti za osobe s invaliditetom od 2007. do 2015. godine (Narodne novine, broj 63/07)

Zajednički memorandum o socijalnom uključivanju Republike Hrvatske

Zagrebačka deklaracija

Deklaracija o pravima osoba s invaliditetom (Narodne novine, broj 47/05)

²¹ <https://mdomsp.gov.hr/istaknute-teme/osobe-s-invaliditetom-i-starije-i-nemocne-osobe/osobe-s-invaliditetom-1740/zakonodavni-okvir-medjunarodni-i-nacionalni-dokumenti/217>

Nacionalna strategija izjednačavanja mogućnosti za osobe s invaliditetom od 2017. do 2020. godine (Narodne novine, br. 42/17)

National Strategy for Equalization of Opportunities for Persons with Disabilities 2017 - 2020

MEĐUNARODNI DOKUMENTI IZ DJELOKRUGA RADA SLUŽBE/SEKTORA

Europska socijalna povelja

Europska strategija za osobe s invaliditetom (2010.-2020.)

Ujedinjeni narodi

Konvencija o pravima osoba s invaliditetom i Fakultativni protokol uz Konvenciju o pravima osoba s invaliditetom (Narodne novine, Međunarodni ugovori, broj 6/07 i 5/08)

Inicijalno izvješće Republike Hrvatske o provedbi Konvencije o pravima osoba s invaliditetom Ujedinjenih naroda

Prilog 1 Elementi po zajedničkom osnovnom dokumentu

Prilog 2 Statistički podatci

Prilog 3 Preslike relevantnih propisa

Prilog 4 Relevantna istraživanja i znanstveni radovi uz kratke sadržaje istih

Nadopuna Inicijalnog izvješća Republike Hrvatske prema Konvenciji o pravima osoba s invaliditetom

Prilog 1 Tabelarni prikazi za razdoblje 2011., 2012. i 2013. godine koji obuhvaćaju evidenciju općinskih i županijskih sudova u kaznenim i građanskim predmetima te prekršajnih sudova u Republici Hrvatskoj o prijavljenim slučajevima diskriminacije temeljem obrazaca za statističko praćenje sudskih predmeta vezano uz diskriminaciju

Prekršajni sudovi 2011.

Prekršajni sudovi 2012.

Građanski predmeti 2012.

Kazneni predmeti 2012.

Prekršajni sudovi 2013.

Kazneni i građanski predmeti 2013.

Prilog 2 Pregled integriranih učenika s teškoćama u redovitim razrednim odjelima u šk. god. 2013./2014. (857 škola) po županijama

Prilog 3 Grafički prikaz potpuno integriranih učenika s teškoćama u redovite razredne odjele

Zaključne primjedbe o Inicijalnom izvješću Hrvatske- hrv.

Zaključne primjedbe o Inicijalnom izvješću Hrvatske – engl.

Zaključne primjedbe o Inicijalnom izvješću Europske unije - hrv.

Zaključne primjedbe o Inicijalnom izvješću Europske unije – engl.

Smjernice o članku 14. Konvencije o pravima osoba s invaliditetom

Opći komentar br. 1 (2014), Članak 12 Jednakost pred zakonom

Opći komentar br. 2. (2014) Članak 9. Pristupačnost

Opći komentar br. 3 (2016) o ženama i djevojkama s invaliditetom

Opći komentar br. 4 (2016) o pravu na uključivo obrazovanje

Opći komentar br. 5 (2017.) o neovisnom življenju i uključenosti u zajednicu

Opći komentar br. 6 (2018.) o jednakosti i nediskriminaciji

Opći komentar br. 7 (2018.) o sudjelovanju osoba s invaliditetom, uključujući djecu s poteškoćama u razvoju, putem njihovih predstavničkih organizacija, u provedbi i praćenju Konvencije

Strategija Ujedinjenih naroda o uključivanju osoba s invaliditetom (prijevod)

Vijeće Europe

Aksijski plan Vijeća Europe za osobe s invaliditetom za promicanje prava i potpunog sudjelovanja u društvu osoba s invaliditetom: poboljšanje kvalitete života osoba s invaliditetom u Europi 2006.-2015.

Ljudska prava: stvarnost za sve, Strategija Vijeća Europe za osobe s invaliditetom 2017. – 2023.

Preporuke Vijeća Europe:

Preporuka CM/Rec(2011)14 Odbora ministara državama članicama o sudjelovanju osoba s invaliditetom u političkom i javnom životu

8.2. Pristupačnost u ustanovama Grada Dubrovnika

8.2.1. Ustanove

Naziv ustanove: UO ZA OBRAZOVANJE, ŠPORT, SOCIJALNU SKB I CIVILNO DRUŠTVO

Adresa IVA VOJNOVIĆA 31, DUBROVNIK

Kontakt telefon: 640 826

1.	Pristupačan objekt	DA ☒ - NE ☐
2.	Djelomično pristupačan objekt	DA ☐ - NE ☒
3.	Nepristupačan objekt	DA ☐ - NE ☒
4.	Rezervirano parkirališno mjesto	DA ☒ - NE ☐
5.	Parkiralište	DA ☒ - NE ☐
6.	Ulaz u razini ili prag visine do 3 cm	DA ☒ - NE ☐
7.	Jedna stepenica	DA ☐ - NE ☒
8.	Više od jedne stepenice	DA ☐ - NE ☒
9.	Kosina nagiba do 5%	DA ☒ - NE ☐
10.	Kosina nagiba preko 5%	DA ☐ - NE ☒
11.	Širina vrata najmanje 90 cm	DA ☒ - NE ☐
12.	Širina vrata između 65 i 90 cm	DA ☐ - NE ☒
13.	Dizalo - širina vrata najmanje 90 cm, dubina najmanje 140 cm	DA ☐ - NE ☒
14.	Dizalo - širina vrata najmanje 90 cm, dubina najmanje 90 cm	DA ☐ - NE ☒
15.	Pokretna platforma	DA ☐ - NE ☐
16.	Telefon dostupan osobama s invaliditetom	DA ☒ - NE ☐
17.	Postoji telefon	DA ☒ - NE ☐
18.	Prilagođen WC za osobe sa invaliditetom	DA ☐ - NE ☒
19.	WC kojeg osobe s invaliditetom mogu koristiti	DA ☐ - NE ☒

8.2.2. Knjižnice

Naziv ustanove: **Narodna knjižnica Grad**

Adresa: **Od puča 6**

Kontakt telefon: **020 323 911**

20.	Pristupačan objekt	DA ☐ – NE ☒
21.	Djelomično pristupačan objekt	DA ☐ - NE ☒
22.	Nepristupačan objekt	DA ☒ - NE ☐
23.	Rezervirano parkirališno mjesto	DA ☐ - NE ☒
24.	Parkiralište	DA ☐ - NE ☒
25.	Ulaz u razini ili prag visine do 3 cm	DA ☒ - NE ☐
26.	Jedna stepenica	DA ☐ - NE ☒
27.	Više od jedne stepenice	DA ☐ - NE ☐
28.	Kosina nagiba do 5%	DA ☐ - NE ☒
29.	Kosina nagiba preko 5%	DA ☐ - NE ☒
30.	Širina vrata najmanje 90 cm	DA ☒ - NE ☐
31.	Širina vrata između 65 i 90 cm	DA ☐ - NE ☐
32.	Dizalo - širina vrata najmanje 90 cm, dubina najmanje 140 cm	DA ☐ - NE ☒
33.	Dizalo - širina vrata najmanje 90 cm, dubina najmanje 90 cm	DA ☐ - NE ☒
34.	Pokretna platforma	DA ☐ - NE ☒
35.	Telefon dostupan osobama s invaliditetom	DA ☐ - NE ☐
36.	Postoji telefon	DA ☒ - NE ☐
37.	Prilagođen WC za osobe sa invaliditetom	DA ☐ - NE ☒
38.	WC kojeg osobe s invaliditetom mogu koristiti	DA ☐ - NE ☒

Naziv ustanove: **Narodna knjižnica ogranak Lapad**

Adresa: **Ulica dr. Ante Starčevića 24**

Kontakt telefon: **020 441 399**

1.	Pristupačan objekt	DA ☒ – NE ☐
2.	Djelomično pristupačan objekt	DA ☐ - NE ☐
3.	Nepristupačan objekt	DA ☐ - NE ☒
4.	Rezervirano parkirališno mjesto	DA ☒ - NE ☐
5.	Parkiralište	DA ☒ - NE ☐
6.	Ulaz u razini ili prag visine do 3 cm	DA ☒ - NE ☐
7.	Jedna stepenica	DA ☐ - NE ☐
8.	Više od jedne stepenice	DA ☐ - NE ☐
9.	Kosina nagiba do 5%	DA ☐ - NE ☒
10.	Kosina nagiba preko 5%	DA ☐ - NE ☒
11.	Širina vrata najmanje 90 cm	DA ☒ - NE ☐
12.	Širina vrata između 65 i 90 cm	DA ☐ - NE ☐
13.	Dizalo - širina vrata najmanje 90 cm, dubina najmanje 140 cm	DA ☒ - NE ☐
14.	Dizalo - širina vrata najmanje 90 cm, dubina najmanje 90 cm	DA ☐ - NE ☐

15.	Pokretna platforma	DA ☐ - NE ☒
16.	Telefon dostupan osobama s invaliditetom	DA ☒ - NE ☐
17.	Postoji telefon	DA ☒ - NE ☐
18.	Prilagođen WC za osobe sa invaliditetom	DA ☒ - NE ☐
19.	WC kojeg osobe s invaliditetom mogu koristiti	DA ☒ - NE ☐

Naziv ustanove: **Narodna knjižnica ogranak Montovjerna**

Adresa: **Marka Marojice 4**

Kontakt telefon: **020 331 850**

1.	Pristupačan objekt	DA ☐ - NE ☒
2.	Djelomično pristupačan objekt	DA ☐ - NE ☒
3.	Nepristupačan objekt	DA ☒ - NE ☐
4.	Rezervirano parkirališno mjesto	DA ☐ - NE ☒
5.	Parkiralište	DA ☐ - NE ☒
6.	Ulaz u razini ili prag visine do 3 cm	DA ☐ - NE ☒
7.	Jedna stepenica	DA ☐ - NE ☒
8.	Više od jedne stepenice	DA ☒ - NE ☐
9.	Kosina nagiba do 5%	DA ☐ - NE ☒
10.	Kosina nagiba preko 5%	DA ☐ - NE ☒
11.	Širina vrata najmanje 90 cm	DA ☒ - NE ☐
12.	Širina vrata između 65 i 90 cm	DA ☐ - NE ☐
13.	Dizalo - širina vrata najmanje 90 cm, dubina najmanje 140 cm	DA ☐ - NE ☒
14.	Dizalo - širina vrata najmanje 90 cm, dubina najmanje 90 cm	DA ☐ - NE ☒
15.	Pokretna platforma	DA ☐ - NE ☒
16.	Telefon dostupan osobama s invaliditetom	DA ☐ - NE ☐
17.	Postoji telefon	DA ☒ - NE ☐
18.	Prilagođen WC za osobe sa invaliditetom	DA ☐ - NE ☒
19.	WC kojeg osobe s invaliditetom mogu koristiti	DA ☐ - NE ☒

Naziv ustanove: **Narodna knjižnica ogranak Mokošica**

Adresa: **Bartola Kašića 8**

Kontakt telefon: **020 453 570**

1.	Pristupačan objekt	DA ☐ - NE ☐
2.	Djelomično pristupačan objekt	DA ☒ - NE ☐
3.	Nepristupačan objekt	DA ☐ - NE ☐
4.	Rezervirano parkirališno mjesto	DA ☒ - NE ☐
5.	Parkiralište	DA ☒ - NE ☐
6.	Ulaz u razini ili prag visine do 3 cm	DA ☐ - NE ☒
7.	Jedna stepenica	DA ☒ - NE ☐
8.	Više od jedne stepenice	DA ☒ - NE ☐
9.	Kosina nagiba do 5%	DA ☐ - NE ☒

10.	Kosina nagiba preko 5%	DA ☐ - NE ☐
11.	Širina vrata najmanje 90 cm	DA ☒ - NE ☐
12.	Širina vrata između 65 i 90 cm	DA ☐ - NE ☐
13.	Dizalo - širina vrata najmanje 90 cm, dubina najmanje 140 cm	DA ☐ - NE ☒
14.	Dizalo - širina vrata najmanje 90 cm, dubina najmanje 90 cm	DA ☐ - NE ☒
15.	Pokretna platforma	DA ☐ - NE ☒
16.	Telefon dostupan osobama s invaliditetom	DA ☐ - NE ☐
17.	Postoji telefon	DA ☒ - NE ☐
18.	Prilagođen WC za osobe sa invaliditetom	DA ☐ - NE ☒
19.	WC kojeg osobe s invaliditetom mogu koristiti	DA ☐ - NE ☒

Naziv ustanove: **Narodna knjižnica ogranak Gruž**

Adresa: **Obala Stjepana Radića 29**

Kontakt telefon: **020 419 257**

1.	Pristupačan objekt	DA ☐ - NE ☒
2.	Djelomično pristupačan objekt	DA ☐ - NE ☐
3.	Nepristupačan objekt	DA ☒ - NE ☐
4.	Rezervirano parkirališno mjesto	DA ☐ - NE ☒
5.	Parkiralište	DA ☐ - NE ☒
6.	Ulaz u razini ili prag visine do 3 cm	DA ☐ - NE ☒
7.	Jedna stepenica	DA ☐ - NE ☐
8.	Više od jedne stepenice	DA ☒ - NE ☐
9.	Kosina nagiba do 5%	DA ☐ - NE ☒
10.	Kosina nagiba preko 5%	DA ☐ - NE ☒
11.	Širina vrata najmanje 90 cm	DA ☐ - NE ☒
12.	Širina vrata između 65 i 90 cm	DA ☒ - NE ☐
13.	Dizalo - širina vrata najmanje 90 cm, dubina najmanje 140 cm	DA ☐ - NE ☒
14.	Dizalo - širina vrata najmanje 90 cm, dubina najmanje 90 cm	DA ☐ - NE ☒
15.	Pokretna platforma	DA ☐ - NE ☒
16.	Telefon dostupan osobama s invaliditetom	DA ☐ - NE ☒
17.	Postoji telefon	DA ☒ - NE ☐
18.	Prilagođen WC za osobe sa invaliditetom	DA ☐ - NE ☒
19.	WC kojeg osobe s invaliditetom mogu koristiti	DA ☐ - NE ☒

Naziv ustanove: **Znanstvena knjižnica**

Adresa: **Cvijete Zuzorić 4**

Kontakt telefon: **020 324 084**

1.	Pristupačan objekt	DA ☐ - NE ☒
2.	Djelomično pristupačan objekt	DA ☐ - NE ☒
3.	Nepristupačan objekt	DA ☒ - NE ☐
4.	Rezervirano parkirališno mjesto	DA ☐ - NE ☒
5.	Parkiralište	DA ☐ - NE ☒

6.	Ulaz u razini ili prag visine do 3 cm	DA ☐ - NE ☒
7.	Jedna stepenica	DA ☐ - NE ☒
8.	Više od jedne stepenice	DA ☒ - NE ☐
9.	Kosina nagiba do 5%	DA ☐ - NE ☒
10.	Kosina nagiba preko 5%	DA ☐ - NE ☒
11.	Širina vrata najmanje 90 cm	DA ☒ - NE ☐
12.	Širina vrata između 65 i 90 cm	DA ☐ - NE ☐
13.	Dizalo - širina vrata najmanje 90 cm, dubina najmanje 140 cm	DA ☐ - NE ☒
14.	Dizalo - širina vrata najmanje 90 cm, dubina najmanje 90 cm	DA ☐ - NE ☒
15.	Pokretna platforma	DA ☐ - NE ☒
16.	Telefon dostupan osobama s invaliditetom	DA ☐ - NE ☒
17.	Postoji telefon	DA ☒ - NE ☐
18.	Prilagođen WC za osobe sa invaliditetom	DA ☐ - NE ☒
19.	WC kojeg osobe s invaliditetom mogu koristiti	DA ☐ - NE ☒

Naziv ustanove: **Znanstvena knjižnica (ljetnikovac Skočibuha)**

Adresa: **Anice Bošković 28**

Kontakt telefon: **020 426 470**

1.	Pristupačan objekt	DA ☐ - NE ☒
2.	Djelomično pristupačan objekt	DA ☐ - NE ☒
3.	Nepristupačan objekt	DA ☒ - NE ☐
4.	Rezervirano parkirališno mjesto	DA ☐ - NE ☒
5.	Parkiralište	DA ☒ - NE ☐
6.	Ulaz u razini ili prag visine do 3 cm	DA ☐ - NE ☒
7.	Jedna stepenica	DA ☐ - NE ☒
8.	Više od jedne stepenice	DA ☒ - NE ☐
9.	Kosina nagiba do 5%	DA ☐ - NE ☒
10.	Kosina nagiba preko 5%	DA ☐ - NE ☒
11.	Širina vrata najmanje 90 cm	DA ☒ - NE ☐
12.	Širina vrata između 65 i 90 cm	DA ☐ - NE ☐
13.	Dizalo - širina vrata najmanje 90 cm, dubina najmanje 140 cm	DA ☐ - NE ☒
14.	Dizalo - širina vrata najmanje 90 cm, dubina najmanje 90 cm	DA ☐ - NE ☒
15.	Pokretna platforma	DA ☐ - NE ☒
16.	Telefon dostupan osobama s invaliditetom	DA ☐ - NE ☐
17.	Postoji telefon	DA ☒ - NE ☐
18.	Prilagođen WC za osobe sa invaliditetom	DA ☐ - NE ☒
19.	WC kojeg osobe s invaliditetom mogu koristiti	DA ☐ - NE ☒

8.2.3. Osnovne škole

OSNOVNA ŠKOLA ANTUNA MASLE ORAŠAC

Naziv kategorije teškoća u razvoju prema Državnom pedagoškom standardu	Broj djece
oštećenje vida	0
oštećenje sluha	1
poremećaji govorno-glasovne komunikacije	10
poremećaji u ponašanju	0
motorička oštećenja	1
snižene intelektualne sposobnosti	3
autizam	0
višestruke teškoće	0
zdravstvene teškoće i neurološka oštećenja	0
UKUPNO	15

Naziv kategorije teškoća u razvoju prema Državnom pedagoškom standardu	Broj djece
oštećenje vida	1
oštećenje sluha	1
poremećaji govorno-glasovne komunikacije	24
poremećaji u ponašanju	4
motorička oštećenja	3
snižene intelektualne sposobnosti	11
autizam	10
višestruke teškoće	2
zdravstvene teškoće i neurološka oštećenja	/
UKUPNO	56

Napomena: Prema Rješenju o primjerenom obliku školovanja, u tablicu je upisana primarna teškoća učenika

Naziv kategorije teškoća u razvoju prema Državnom pedagoškom standardu	Broj djece
oštećenje vida	0
oštećenje sluha	0
poremećaji govorno-glasovne komunikacije	4
poremećaji u ponašanju	0
motorička oštećenja	0
snižene intelektualne sposobnosti	4
autizam	4
višestruke teškoće	3
zdravstvene teškoće i neurološka oštećenja	0
UKUPNO	14

Naziv kategorije teškoća u razvoju prema Državnom pedagoškom standardu	Broj djece
oštećenje vida	0
oštećenje sluha	0
poremećaji govorno-glasovne komunikacije	10
poremećaji u ponašanju	3
motorička oštećenja	0
snižene intelektualne sposobnosti	1
autizam	1
višestruke teškoće	0
zdravstvene teškoće i neurološka oštećenja	0
UKUPNO	15

Naziv kategorije teškoća u razvoju prema Državnom pedagoškom standardu	Broj djece
oštećenje vida	0
oštećenje sluha	0
poremećaji govorno-glasovne komunikacije	7
poremećaji u ponašanju	2
motorička oštećenja	0
snižene intelektualne sposobnosti	0
autizam	2
višestruke teškoće	4
zdravstvene teškoće i neurološka oštećenja	0
UKUPNO	15

Naziv kategorije teškoća u razvoju prema Državnom pedagoškom standardu	Broj djece
oštećenje vida	1
oštećenje sluha	0
poremećaji govorno-glasovne komunikacije	20
poremećaji u ponašanju	4
motorička oštećenja	2
snižene intelektualne sposobnosti	0
autizam	1
višestruke teškoće	6
zdravstvene teškoće i neurološka oštećenja	2
UKUPNO	36

Naziv kategorije teškoća u razvoju prema Državnom pedagoškom standardu	Broj djece
oštećenje vida	0
oštećenje sluha	0
poremećaji govorno-glasovne komunikacije	6
poremećaji u ponašanju	0
motorička oštećenja	1
snižene intelektualne sposobnosti	1
autizam	3
višestruke teškoće	5
zdravstvene teškoće i neurološka oštećenja	2
UKUPNO	18

8.2.4. Javne plaže

PLAŽA MANDRAČ. 1 LIFTER

39.	Pristupačan objekt	DA ☐ – NE ☐
40.	Djelomično pristupačan objekt	DA ☐ - NE ☐
41.	Nepristupačan objekt	DA ☐ - NE ☐
42.	Rezervirano parkirališno mjesto	DA ☐ - NE ☐
43.	Parkiralište	DA ☐ - NE ☐
44.	Ulaz u razini ili prag visine do 3 cm	DA ☐ - NE ☐
45.	Jedna stepenica	DA ☐ - NE ☐
46.	Više od jedne stepenice	DA ☐ - NE ☐
47.	Kosina nagiba do 5%	DA ☐ - NE ☐
48.	Kosina nagiba preko 5%	DA ☐ - NE ☐
49.	Širina vrata najmanje 90 cm	DA ☐ - NE ☐
50.	Širina vrata između 65 i 90 cm	DA ☐ - NE ☐
51.	Dizalo - širina vrata najmanje 90 cm, dubina najmanje 140 cm	DA ☐ - NE ☐
52.	Dizalo - širina vrata najmanje 90 cm, dubina najmanje 90 cm	DA ☐ - NE ☐
53.	Pokretna platforma	DA ☐ - NE ☐
54.	Telefon dostupan osobama s invaliditetom	DA ☐ - NE ☐
55.	Postoji telefon	DA ☐ - NE ☐
56.	Prilagođen WC za osobe sa invaliditetom	DA ☐ - NE ☐
57.	WC kojeg osobe s invaliditetom mogu koristiti	DA ☐ - NE ☐

PLAŽA COPACABANA: 1 LIFTER

1.	Pristupačan objekt	DA ☐ – NE ☐
2.	Djelomično pristupačan objekt	DA ☐ - NE ☐
3.	Nepristupačan objekt	DA ☐ - NE ☐
4.	Rezervirano parkirališno mjesto	DA ☐ - NE ☐
5.	Parkiralište	DA ☐ - NE ☐
6.	Ulaz u razini ili prag visine do 3 cm	DA ☐ - NE ☐
7.	Jedna stepenica	DA ☐ - NE ☐
8.	Više od jedne stepenice	DA ☐ - NE ☐
9.	Kosina nagiba do 5%	DA ☐ - NE ☐
10.	Kosina nagiba preko 5%	DA ☐ - NE ☐
11.	Širina vrata najmanje 90 cm	DA ☐ - NE ☐
12.	Širina vrata između 65 i 90 cm	DA ☐ - NE ☐
13.	Dizalo - širina vrata najmanje 90 cm, dubina najmanje 140 cm	DA ☐ - NE ☐
14.	Dizalo - širina vrata najmanje 90 cm, dubina najmanje 90 cm	DA ☐ - NE ☐
15.	Pokretna platforma	DA ☐ - NE ☐
16.	Telefon dostupan osobama s invaliditetom	DA ☐ - NE ☐
17.	Postoji telefon	DA ☐ - NE ☐
18.	Prilagođen WC za osobe sa invaliditetom	DA ☐ - NE ☐
19.	WC kojeg osobe s invaliditetom mogu koristiti	DA ☐ - NE ☐

PLAŽA U ZATONU: 2 LIFTERA

1.	Pristupačan objekt	DA ☐ – NE ☐
2.	Djelomično pristupačan objekt	DA ☐ - NE ☐
3.	Nepristupačan objekt	DA ☐ - NE ☐
4.	Rezervirano parkirališno mjesto	DA ☐ - NE ☐
5.	Parkiralište	DA ☐ - NE ☐
6.	Ulaz u razini ili prag visine do 3 cm	DA ☐ - NE ☐
7.	Jedna stepenica	DA ☐ - NE ☐
8.	Više od jedne stepenice	DA ☐ - NE ☐
9.	Kosina nagiba do 5%	DA ☐ - NE ☐
10.	Kosina nagiba preko 5%	DA ☐ - NE ☐
11.	Širina vrata najmanje 90 cm	DA ☐ - NE ☐
12.	Širina vrata između 65 i 90 cm	DA ☐ - NE ☐
13.	Dizalo - širina vrata najmanje 90 cm, dubina najmanje 140 cm	DA ☐ - NE ☐
14.	Dizalo - širina vrata najmanje 90 cm, dubina najmanje 90 cm	DA ☐ - NE ☐
15.	Pokretna platforma	DA ☐ - NE ☐
16.	Telefon dostupan osobama s invaliditetom	DA ☐ - NE ☐
17.	Postoji telefon	DA ☐ - NE ☐
18.	Prilagođen WC za osobe sa invaliditetom	DA ☐ - NE ☐
19.	WC kojeg osobe s invaliditetom mogu koristiti	DA ☐ - NE ☐

ELAFITI: 1 LIFTER NA KOLOČEPU, 1 LIFTER NA LOPUDU, 1 LIFTER NA ŠIPANU

8.2.5. Kina

Naziv ustanove: **Kinematografi Dubrovnik – kino Sloboda**

Adresa: **Luža bb, Dubrovnik**

Kontakt telefon: **091 417 1074 (Nikša Konsuo – ravnatelj)**

1.	Pristupačan objekt	DA ☐ - NE ☒
2.	Djelomično pristupačan objekt	DA ☐ - NE ☒
3.	Nepristupačan objekt	DA ☒ - NE ☐
4.	Rezervirano parkirališno mjesto	DA ☐ - NE ☒
5.	Parkiralište	DA ☐ - NE ☒
6.	Ulaz u razini ili prag visine do 3 cm	DA ☐ - NE ☒
7.	Jedna stepenica	DA ☐ - NE ☒
8.	Više od jedne stepenice	DA ☒ - NE ☐
9.	Kosina nagiba do 5%	DA ☐ - NE ☒
10.	Kosina nagiba preko 5%	DA ☐ - NE ☒
11.	Širina vrata najmanje 90 cm	DA ☒ - NE ☐
12.	Širina vrata između 65 i 90 cm	DA ☐ - NE ☒
13.	Dizalo - širina vrata najmanje 90 cm, dubina najmanje 140 cm	DA ☐ - NE ☒
14.	Dizalo - širina vrata najmanje 90 cm, dubina najmanje 90 cm	DA ☐ - NE ☒
15.	Pokretna platforma	DA ☐ - NE ☒
16.	Telefon dostupan osobama s invaliditetom	DA ☐ - NE ☒
17.	Postoji telefon	DA ☒ - NE ☐
18.	Prilagođen WC za osobe sa invaliditetom	DA ☐ - NE ☒
19.	WC kojeg osobe s invaliditetom mogu koristiti	DA ☒ - NE ☒

JAVNA USTANOVA
KINEMATOGRAFI DUBROVNIK
Cvjetete Zuzorić 1/II
20000 DUBROVNIK

Naziv ustanove: Kinematografi Dubrovnik – dvorana Visia

Adresa: Poljana Paska Miličevića 4, Dubrovnik

Kontakt telefon: 091 417 1074 (Nikša Konsuo – ravnatelj)

1.	Pristupačan objekt	DA ☒ - NE ☐
2.	Djelomično pristupačan objekt	DA ☒ - NE ☐
3.	Nepristupačan objekt	DA ☐ - NE ☒
4.	Rezervirano parkirališno mjesto	DA ☐ - NE ☒
5.	Parkiralište	DA ☐ - NE ☒
6.	Ulaz u razini ili prag visine do 3 cm	DA ☐ - NE ☒
7.	Jedna stepenica	DA ☐ - NE ☒
8.	Više od jedne stepenice	DA ☒ - NE ☐
9.	Kosina nagiba do 5%	DA ☐ - NE ☒
10.	Kosina nagiba preko 5%	DA ☐ - NE ☒
11.	Širina vrata najmanje 90 cm	DA ☐ - NE ☒
12.	Širina vrata između 65 i 90 cm	DA ☒ - NE ☐
13.	Dizalo - širina vrata najmanje 90 cm, dubina najmanje 140 cm	DA ☐ - NE ☒
14.	Dizalo - širina vrata najmanje 90 cm, dubina najmanje 90 cm	DA ☒ - NE ☐
15.	Pokretna platforma	DA ☒ - NE ☐
16.	Telefon dostupan osobama s invaliditetom	DA ☐ - NE ☒
17.	Postoji telefon	DA ☒ - NE ☐
18.	Prilagođen WC za osobe sa invaliditetom	DA ☐ - NE ☒
19.	WC kojeg osobe s invaliditetom mogu koristiti	DA ☒ - NE ☐

JAVNA USTANOVA
KINEMATOGRAFI DUBROVNIK
Cvijete Zuzorić 1/II
20000 DUBROVNIK

Naziv ustanove: Kinematografi Dubrovnik – ljetno kino Slavica

Adresa: Branitelja Dubrovnika 42, Dubrovnik

Kontakt telefon: 091 417 1074 (Nikša Konsuo – ravnatelj)

1.	Pristupačan objekt	DA ☒ - NE ☐
2.	Djelomično pristupačan objekt	DA ☐ - NE ☒
3.	Nepristupačan objekt	DA ☐ - NE ☒
4.	Rezervirano parkirališno mjesto	DA ☐ - NE ☒
5.	Parkiralište	DA ☒ - NE ☐
6.	Ulaz u razini ili prag visine do 3 cm	DA ☒ - NE ☐
7.	Jedna stepenica	DA ☐ - NE ☒
8.	Više od jedne stepenice	DA ☒ - NE ☐
9.	Kosina nagiba do 5%	DA ☐ - NE ☒
10.	Kosina nagiba preko 5%	DA ☐ - NE ☒
11.	Širina vrata najmanje 90 cm	DA ☒ - NE ☐
12.	Širina vrata između 65 i 90 cm	DA ☐ - NE ☒
13.	Dizalo - širina vrata najmanje 90 cm, dubina najmanje 140 cm	DA ☐ - NE ☒
14.	Dizalo - širina vrata najmanje 90 cm, dubina najmanje 90 cm	DA ☐ - NE ☒
15.	Pokretna platforma	DA ☐ - NE ☒
16.	Telefon dostupan osobama s invaliditetom	DA ☐ - NE ☒
17.	Postoji telefon	DA ☐ - NE ☒
18.	Prilagođen WC za osobe sa invaliditetom	DA ☐ - NE ☒
19.	WC kojeg osobe s invaliditetom mogu koristiti	DA ☒ - NE ☐

JAVNA USTANOVA
KINEMATOGRAFI DUBROVNIK
Cvjetete Zuzorić 1/II
20000 DUBROVNIK

Naziv ustanove: **Kinematografi Dubrovnik – ljetno kino Jadran**

Adresa: **Ulica za Rokom 7, Dubrovnik**

Kontakt telefon: **091 417 1074 (Nikša Konsuo – ravnatelj)**

1.	Pristupačan objekt	DA ☐ - NE ☒
2.	Djelomično pristupačan objekt	DA ☒ - NE ☐
3.	Nepristupačan objekt	DA ☐ - NE ☒
4.	Rezervirano parkirališno mjesto	DA ☐ - NE ☒
5.	Parkiralište	DA ☐ - NE ☒
6.	Ulaz u razini ili prag visine do 3 cm	DA ☐ - NE ☒
7.	Jedna stepenica	DA ☒ - NE ☐
8.	Više od jedne stepenice	DA ☐ - NE ☒
9.	Kosina nagiba do 5%	DA ☐ - NE ☒
10.	Kosina nagiba preko 5%	DA ☐ - NE ☒
11.	Širina vrata najmanje 90 cm	DA ☒ - NE ☐
12.	Širina vrata između 65 i 90 cm	DA ☐ - NE ☒
13.	Dizalo - širina vrata najmanje 90 cm, dubina najmanje 140 cm	DA ☐ - NE ☒
14.	Dizalo - širina vrata najmanje 90 cm, dubina najmanje 90 cm	DA ☐ - NE ☒
15.	Pokretna platforma	DA ☐ - NE ☒
16.	Telefon dostupan osobama s invaliditetom	DA ☐ - NE ☒
17.	Postoji telefon	DA ☐ - NE ☒
18.	Prilagođen WC za osobe sa invaliditetom	DA ☐ - NE ☒
19.	WC kojeg osobe s invaliditetom mogu koristiti	DA ☒ - NE ☐

JAVNA USTANOVA
KINEMATOGRAFI DUBROVNIK
Cvijete Zuzorić 1/II
20000 DUBROVNIK